

Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland

Spaarne 17
2011 CD HAARLEM

VERZONDEN - 1 FEB. 2022

Zaaknummer : OD.357591
Behandelaar :
Betreft : Wnb; ontheffing populatiebeheer grauwe gans, brandgans, grote Canadese gans, kleinste Canadese gans, inclusief verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen.
Locatie : Het werkgebied van Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland

Geacht bestuur,

Op 9 november 2021 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing ex artikel 3.17, lid 1, Wnb juncto artikel 3.3, lid 1 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen, welke bij ons geregistreerd is onder zaaknummer OD.357591. In deze aanvraag verzoekt u om een ontheffing ter uitvoering van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade aan gewassen veroorzaakt door grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), grote Canadese gans (*Branta canadensis*) en kleinste Canadese gans (*Branta hutchinsii minima*, ook wel kleine Canadese gans genoemd), inclusief verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen. U vraagt de ontheffing ook aan ter bescherming van flora en fauna. U wilt gewasschade voorkomen en beperken en flora en fauna beschermen door de populaties van de voornoemde ganzensoorten te beperken, waarbij u verwacht dat de opgelopen schade zal dalen tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.

Het beperken van de populaties zal plaatsvinden door het uitvoeren van een combinatie van nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en afschot. Deze maatregelen staan opgenomen in het Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024¹ (hierna: FBP) dat op 13 juli 2021 door ons College is goedgekeurd. Naast de informatie in uw FBP heeft u bij uw aanvraag van 9 november 2021, en aanvullend op 9 december 2021, 10 januari 2022 en 28 januari 2022 bovendien nog extra informatie ter ondersteuning van uw aanvraag aangeleverd. U verzoekt om de door u gevraagde ontheffing te baseren op de integrale tekst van uw FBP en de extra aangeleverde informatie.

Het betreft een ontheffing voor het gehele werkgebied van de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland (hierna: FBE) in de provincie Noord-Holland. De ontheffing is aangevraagd tot en met 31 januari 2024. De ontheffing zal jaarlijks worden gebruikt vanaf 1 februari tot en met 30 september. Binnen deze periode zal nestbehandeling plaatsvinden van 1 februari t/m 30 september, koppelreductie van 1 februari t/m 31 maart, ruivangsten van 1 mei t/m 31 juli en afschot van 1 maart t/m 30 september. U wilt deze ontheffing ook kunnen gebruiken in het ganzenfoeragegebied Polder Zeevang.

¹ Op uw website te vinden op <https://fbenoordholland.nl/publicaties>

Op grond van artikel 3.17, lid 1, Wnb juncto artikel 3.3, lid 1 van de Wnb vraagt u aangaande de voornoemde soorten ontheffing aan van de verboden van:

- artikel 3.1, lid 1 van de Wnb voor het opzettelijk doden of vangen;
- artikel 3.1, lid 2 van de Wnb voor het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren, en het opzettelijk wegnemen van nesten;
- artikel 3.1, lid 3 van de Wnb voor het rapen en onder zich hebben van eieren;
- artikel 3.1, lid 4 van de Wnb voor het opzettelijk storen.

Voor wat betreft het gebruik van middelen en methoden vraagt u op grond van artikel 3.25, lid 4, onderdeel a en artikel 3.26, lid 3 van de Wnb ontheffing voor:

- het gebruik van het geweer in een jachtveld dat niet voldoet aan de in de wet gestelde eisen;
- het gebruik van het geweer binnen de bebouwde kom, of in de onmiddellijk aan de bebouwde kom grenzende terreinen;
- het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van eendenkooien;
- het gebruik van het geweer voorzien van een geluiddemper;
- het gebruik van het geweer vanaf één uur voor zonsopgang tot één uur na zonsondergang;
- het gebruik van het geweer vanaf of vanuit een stilstaand motorrijtuig, dan wel ander voertuig
- het gebruik van het geweer vanaf of vanuit een vaartuig met een snelheid van minder dan 5 kilometer per uur.

Aanvullend wenst u gebruik te maken van de volgende middelen en methoden:

- honden (niet zijnde lange honden);
- het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;
- het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onderdeel a van het Besluit natuurbescherming;
- het vangen of doden met gebruikmaking van levende en niet-levende lokvogels;
- het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer;
- het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee (elektronische) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;
- het doden van in nood verkerende, gewonde vogels met een slag-, snij- of steekwapen.

Wij besluiten om u de gevraagde ontheffing gedeeltelijk te verlenen. Hieronder bespreken wij onze overwegingen en motiveren wij ons besluit.

Overwegingen

Leeswijzer

In het eerste deel van onze overwegingen volgt een bespreking van de wettelijke kaders waarbinnen deze ontheffing wordt afgegeven.

In het tweede deel beginnen wij onze inhoudelijke overwegingen met een schets van de aanleiding, achtergrond en de huidige stand van zaken omtrent het populatiebeheer van ganzen in Noord-Holland. We blikken hier terug naar voorgaand beheer en de resultaten daarvan, maar ook naar wat u in de toekomst beoogt te bereiken met de voortzetting van het populatiebeheer en hoe u de inrichting van dit beheer voor ogen heeft.

In het derde deel behandelen we de overwegingen omtrent de voorwaarden waaraan moet worden voldaan voordat ontheffing kan worden verleend, zoals bedoeld in de artikelen 3.17, eerste lid en 3.3, vierde lid van de Wet natuurbescherming. Waar mogelijk behandelen we dit soort-overschrijdend.

In het vierde deel richten we ons in detail op de verschillende beheermaatregelen die u wilt toepassen, welke middelen en methoden u bij deze beheermaatregelen u nodig heeft en waarom, en wat het nut en de noodzaak van deze middelen en methoden zijn. In dit vierde deel leggen wij ook uit voor welke middelen en methoden we in deze ontheffing wel en niet toestemming verlenen.

1. Wettelijk kader

Vogelrichtlijn

De grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans zijn beschermde vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Europese Vogelrichtlijn. De richtlijn ziet op de bescherming van individuele vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden.

Wet natuurbescherming

De Vogelrichtlijn is geïmplementeerd in de Wet natuurbescherming. Op grond van artikel 3.1 van de Wnb is het verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn:

- opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.1, lid 1);
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (artikel 3.1, lid 2);
- eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben (artikel 3.1, lid 3);
- opzettelijk te storen (artikel 3.1, lid 4).

Het verbod, bedoeld in artikel 3.1, vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Op grond van artikel 3.3 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 van de Wnb, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Op grond van artikel 3.17 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ingevolge artikel 3.3 van de Wnb ontheffing verlenen van de verboden als bedoeld in artikel 3.1 van de Wnb ten behoeve van de beperking van de omvang van populaties van vogels. Dat kan indien deze beperking nodig is:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna.

Een dergelijke ontheffing wordt afgegeven aan een faunabeheereenheid die handelt overeenkomstig het daartoe vastgestelde en goedgekeurde faunabeheerplan.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 3.1, tweede lid van de Wnb moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 3.1, tweede lid van de Wnb is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 3.1, tweede lid van de Wnb.

Op grond van artikel 3.16, eerste lid van de Regeling natuurbescherming (hierna: Rnb) wordt aan eenieder vrijstelling verleend van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.2, eerste lid, en 3.6, eerste lid, van de wet, voor het verkopen, vervoeren voor verkoop, onder zich hebben voor verkoop of ten verkoop aanbieden van een dode vogel of een ander dood dier, of producten daarvan. Op grond van artikel 3.16, tweede lid van de Rnb geldt deze vrijstelling uitsluitend indien de vogel of het andere dier aantoonbaar is verkregen overeenkomstig het bepaalde bij en krachtens de artikelen 3.15, tweede of vierde lid, 3.16, tweede of vierde lid, 3.17, eerste lid, of 3.18, eerste lid, van de wet. Grauwe ganzen, brandgansen en grote Canadese ganzen die op grond

van deze ontheffing worden gedood kunnen derhalve worden meegenomen voor consumptie, worden aangeboden ter verkoop en worden verkocht. Eieren van deze soorten die grond van deze ontheffing worden geraapt kunnen worden meegenomen ter consumptie, worden aangeboden ter verkoop en worden verkocht.

Internationaal

Uit het MARF-advies van mei 2021 volgt over de internationale aanpak van ganzenbeheer:

"Op internationaal niveau worden afspraken gemaakt over minimale beschermingsniveaus, maxima van het aantal te doden ganzen en streefaantallen per soort, populatie en land(en) waar deze voorkomen. Ook hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen trek ganzen en stand ganzen. Die afspraken worden gemaakt binnen de kaders van AEWA². Hierbij zijn het ministerie van LNV, provincies, BIJ12 en FBE's betrokken. Ook ganzenexperts vanuit wetenschappelijke kringen worden hierbij ingeschakeld. In dat gremium worden de huidige grenzen aan de Nederlandse gastvrijheid voor ganzen uit de ganzenakkoorden in internationaal verband geplaatst. Binnen de kaders van AEWA vindt tevens monitoring plaats."³

Landelijke vrijstelling; grote Canadese gans

Op grond van artikel 3.15, lid 1 van de Wnb zijn soorten aangewezen die niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en die in het gehele land schade veroorzaken. De grote Canadese gans is een aldus aangewezen soort. De grauwe gans en de brandgans niet. Via artikel 3.1, lid 1 van de Rnb is de grote Canadese gans op grond van artikel 3.15, lid 1 van de Wnb "landelijk vrijgesteld". Met deze vrijstelling wordt het mogelijk af te wijken van de verbodsbepalingen zoals genoemd onder artikel 3.1 van de Wnb ter voorkoming van schade aan de in artikel 3.15, lid 6 van de Wnb genoemde belangen. De grote Canadese gans kan aldus door de grondgebruiker opzettelijk worden gevangen en gedood. De ter uitvoering van deze landelijke vrijstelling aangewezen (en voor de bestrijding van de ganzen relevante) middelen en methoden betreffen geweren, honden (niet zijnde lange honden), jachtvogels, het gebruik van niet-levende lokvogels, het gebruik van akoestische lokmiddelen en het gebruik van niet vergiftigd of verdovend lokvoer.

Nu u echter de grote Canadese gans wenst te beheren met andere middelen dan voorzien bij de hiervoor genoemde "landelijke vrijstelling" kunt u deze vrijstelling niet gebruiken. Dit volgt uit artikel 3.4 van de Rnb. Voor het door u gewenste beheer van de grote Canadese gans dient u dus te beschikken over een ontheffing.

Omgevingsverordening NH2020; provinciale vrijstelling grauwe gans en brandgans

Artikel 3.15, derde lid van de Wnb biedt Provinciale Staten de mogelijkheid om bij verordening soorten aan te wijzen die niet reeds landelijk zijn aangewezen, niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en die in hun provincie schade veroorzaken. In de artikelen 4.7, 4.8 en 4.9 van de Omgevingsverordening NH2020 is benoemd van welke verbodsbepalingen mag worden afgeweken, voor de in de bijlage 4A, 4B en 4C van de verordening opgenomen soorten.

De grauwe gans en brandgans zijn opgenomen in de verordening, waarmee het grondgebruikers onder meer wordt toegestaan om deze soorten, met gebruikmaking van meerdere middelen en methoden, te doden ter ondersteuning van verjaging. Het jaarrond uitvoeren van nestbehandeling bij deze soorten is op grond van de verordening ook toegestaan.

Nu u echter deze soorten wenst te beheren met andere middelen en methoden dan voorzien bij de hiervoor genoemde "provinciale vrijstelling" kunt u deze vrijstelling niet gebruiken. Dit volgt uit artikel 4.8 van de Omgevingsverordening NH2020. Voor het door u gewenste beheer van de grauwe gans en brandgans dient u dus te beschikken over een ontheffing.

Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland; provinciaal beleid

In de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland van 6 september 2016 zijn de bevoegdheden uitgewerkt die met de Wnb bij Gedeputeerde Staten zijn belegd. De beleidsregel vormt een samenhangend stelsel met de overige verordeningen en beleidsregels die zijn geschreven onder de Wnb. In de beleidsregel zijn een aantal eerdere provinciale beleidsdocumenten samengevoegd met

² The African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement

³ Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF). 2021. *Ganzen zonder grenzen, advies voor een robuust en gebiedsgericht ganzenbeheer*. Van: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/maatschappelijke-adviesraad-faunaschade/>

betrekking tot ganzen, te weten: de Flora- en faunabeleidsnota (door ons College vastgesteld in 2007), en het Uitvoeringsbeleid Ganzen (door ons College vastgesteld in 2014). Deze beleidsdocumenten zijn met het inwerkingtreden van de huidige beleidsregel op 1 januari 2017 ingetrokken.

Artikel 5 en 6 van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland beschrijven algemene toetsingskaders voor ontheffingverlening bij schade aan belangen. In artikel 8 tot en met 11 is het provinciale beleid bepaald aangaande ganzen in Noord-Holland. Artikel 8 ziet specifiek op regels omtrent populatiebeheer van ganzensoorten. Wij toetsen uw aanvraag aan de voor uw aanvraag relevante artikelen van de beleidsregel.

Over de inzet van populatiebeperkende maatregelen toe te staan wordt in de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland het volgende omschreven:

"De omvang van de populaties van de jaarrond verblijvende ganzensoorten grauwe gans, brandgans, Canadese gans en kolgans, alsmede de overvloedige aanwezigheid van agrarische bedrijven die voor deze soorten aantrekkelijke gewassen verbouwen, maken het aannemelijk dat de komende jaren in de gehele provincie belangrijke schade aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen zal blijven optreden. Daarom achten GS het noodzakelijk om populatiebeperkende maatregelen toe te staan op deze jaarrond verblijvende ganzensoorten."

Opricht verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen

Uw aanvraag richt zich naast de grauwe gans, brandgans en de grote Canadese gans ook op verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen. Hierover wordt in de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland het volgende omschreven:

"Om genetische vermenging van ganzensoorten tegen te gaan wordt een minimale stand nagestreefd van verwilderde gedomesticeerde ganzen en hybriden."

Verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen worden niet gerekend tot beschermde inheemse diersoorten. Gelet op onze beleidsdoelstelling verlenen wij ingevolge artikel 3.18, lid 4 van de Wnb aan u de opdracht om gelijktijdig met het populatiebeheer van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans ook de stand van verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen te beperken.

Opricht kleinste Canadese gans

Uw aanvraag richt zich ook op de kleinste Canadese gans (*B. hutchinsii minima*, ook wel kleine Canadese gans genoemd). De kleinste Canadese gans valt niet onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn of de Wet natuurbescherming, omdat deze soort een exoot is⁴. Vanwege zijn grootte en gedrag kan volgens u aangenomen worden dat de schade die wordt veroorzaakt door een individuele kleinste Canadese gans iets kleiner is dan wat een individuele brandgans veroorzaakt.

Gelet op het feit dat de kleinste Canadese gans een exoot is, voornamelijk in Noord-Holland voorkomt en daar vanwege zijn grootte en gedrag schade veroorzaakt, verlenen wij ingevolge artikel 3.18, lid 4 van de Wnb aan u de opdracht om de stand van de kleinste Canadese gans te beperken.

Uw Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024

Het Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024 (FBP), zoals dit door uw bestuur op 12 mei 2021 is vastgesteld en bij ons is ingediend, is op grond van artikel 3.12, lid 7 van de Wnb op 13 juli 2021 door ons College goedgekeurd.

In dit FBP zet u, onder andere, uitgebreid uiteen wat voor schade is en nog kan ontstaan aan de door u benoemde belangen, welke inspanningen de afgelopen jaren zijn geleverd om te pogen deze schade te beperken en welke maatregelen u nu nodig acht om de schade verder te beperken. Hierbij wordt een samenstel van maatregelen voorgesteld, van minder ingrijpende maatregelen zoals het inzetten van preventieve maatregelen tot het inzetten van populatiebeheer door onder andere afschot.

⁴ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1664>

In ons hiervoor genoemde goedkeuringsbesluit van 13 juli 2021 hebben wij bepaald dat ontheffingsaanvragen op basis van dit FBP aangevuld dienen te zijn met een nadere toelichting aangaande de grote en kleine Canadese gans en haar ondersoorten. De gevraagde toelichting hierop heeft u bij uw aanvraag aangeleverd. Voorts hebben wij in ons goedkeuringsbesluit van 13 juli 2021 gesteld dat een aanvraag in het kader van het belang van de "volksgezondheid of de openbare veiligheid" een aanvullende onderbouwing behoeft. Nu uw aanvraag niet ziet op dit belang, wordt aan een beoordeling van de aan- of afwezigheid van de aanvullende informatie niet toegekomen.

Trekganzen en standganzen

Bij het ganzenbeheer wordt onderscheid gemaakt tussen trekganzen (overwinterende ganzen) en standganzen (jaarrond in Nederland verblijvende en in Nederland broedende ganzen). De populatie ganzen in de zomer (de zomerpopulatie) bestaat uit standganzen. De zomerpopulatie wijkt af van de winterpopulatie. Dit komt omdat de winterpopulatie zowel de standganzen als de in de winter binnengekomen trekganzen omvat. Ook in de taxatie van de schadecijfers wordt rekening gehouden met de zomer- en winterpopulatie.

Trekganzen hebben als kenmerk dat zij tijdens hun verblijf in Nederland niet nestelen en geen eieren leggen. Vanaf oktober komen trekganzen uit Scandinavië, Oost-Europa en Rusland richting Nederland om vanaf februari weer terug te keren naar noordelijker gelegen gebieden, waar ze in de zomerperiode broeden. Standganzen zijn daarentegen jaarrond in Nederland verblijvende ganzen, die zich meestal na de broedperiode over kleinere afstanden in Nederland verplaatsen.

In uw FBP heeft u in bijlage 5, p. 93 de definities van stand- en trekganzen beschreven. Deze definitie hanteren wij in dit besluit ook en luidt:

- Standganzen (jaarrond verblijvende ganzen): Ganzen die in Nederland broeden en hun jaarcyclus (vrijwel) volledig in of nabij Nederlandse broedgebieden voltooien.
- Trekganzen (wintergasten): Ganzen die buiten Nederland in (Noord-)Europa broeden en in het winterhalfjaar al dan niet tijdelijk in Nederland verblijven.

Uw aanvraag voor een ontheffing aangaande populatiebeheer ziet alleen op de standganzen. U heeft met deze ontheffing niet het doel om de populatie van de trekganzen in de winter te beperken.

2. Aanleiding en achtergrond

Het aantal ganzen dat in Nederland broedt en jaarrond verblijft is in de afgelopen decennia exponentieel in aantal toegenomen. In Noord-Holland is het aantal ganzen vanaf de jaren '70 toegenomen van een handvol broedparen tot jaarlijks minimaal 150.000 ganzen getelde standganzen in juli. In de winterperiode verdubbelt het aantal ganzen in Noord-Holland, door de komst van trekganzen die in Nederland overwinteren.

Met de groei van de ganzenpopulatie is ook de schade aan landbouwgewassen sterk toegenomen. Ook in natuurgebieden veroorzaken ganzen schade door overbegrazing van oevervegetaties en rietlanden en door eutrofiëring van wateren. Dit heeft een negatieve invloed op het biotoop van andere dier- en plantensoorten, en daarmee ook op Natura 2000-doelstellingen en de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

Voorgaand beheer

In 2015 heeft u als reactie op de toename van de ganzenpopulaties een faunabeheerplan opgesteld, wat na een eenmalige verlenging tot oktober 2021 van kracht is geweest. Het doel van dit plan was, door het uitvoeren van directe schadebestrijding en populatiebeheer van ganzen, landbouwschade te beperken en voorkomen die werd veroorzaakt door ganzen. Er werd gedurende deze beheerperiode geprobeerd om een maatschappelijk aanvaardbaar schadeniveau⁵ te behalen. Enerzijds via het beperken van de ganzenpopulaties naar corresponderende streefstanden⁶, anderzijds door het uitvoeren van verjaagacties met als doel directe schadebestrijding. Op basis van dit oude faunabeheerplan heeft u meerdere ontheffingen en vergunningen aangevraagd en

⁵ Definitie zoals beschreven in bijlage 5, p. 93 van uw FBP: "Het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau is het maximale landbouwschadebedrag dat de maatschappij accepteert. Deze maatschappelijk aanvaardbare schadeniveaus zijn door de provincie Noord-Holland vastgesteld op 24 mei 2014." Zie ook tabel 7, p. 68 van uw FBP voor een weergave van het vastgestelde maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau.

⁶ Definitie zoals beschreven in bijlage 5, p. 93 van uw FBP: "De maatschappelijk aanvaardbare schadeniveaus omgezet naar streefstanden (aantal dieren). Deze zijn door het bestuur van de FBE Noord-Holland vastgesteld in het 'Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2015-2020'." Zie ook tabel 7, p. 68 van uw FBP voor een weergave van de vastgestelde streefstanden

ontvangen die zagen op directe schadebestrijding en populatiebeheer van de zomerpopulaties van grauwe gans, de brandgans, de Canadese gans (*B. canadensis* en *B. hutchinsii subsp.*) en de kolgans (*Anser albifrons*)⁷. Ook is er in Noord-Holland sinds 2014 sprake van een provinciale vrijstelling, waarbij directe schadebestrijding van de zomer- en winterpopulaties van grauwe gans, brandgans en kolgans mogelijk is gemaakt door middel van verjaging met (daaraan) ondersteunend afschot. Gedurende de voorgaande beheerperiode is het op grond van de landelijke vrijstelling verder mogelijk geweest om de Canadese gans jaarrond te bestrijden in het kader van directe schadebestrijding.

Op grond van de hiervoor genoemde ontheffingen en landelijke en provinciale vrijstellingen zijn er volgens u tussen 2014 en 2020 jaarlijks gemiddeld circa 85.000 brandganzen, Canadese ganzen, grauwe ganzen en kolgenzen gedood (zie tabel 1). Ruim 84% hiervan betrof grauwe ganzen. Ongeveer 95% van de ganzen is in de periode van 2014 tot 2019 vanuit de grondslag van populatiebeheer gedood, de rest in het kader van directe schadebestrijding.

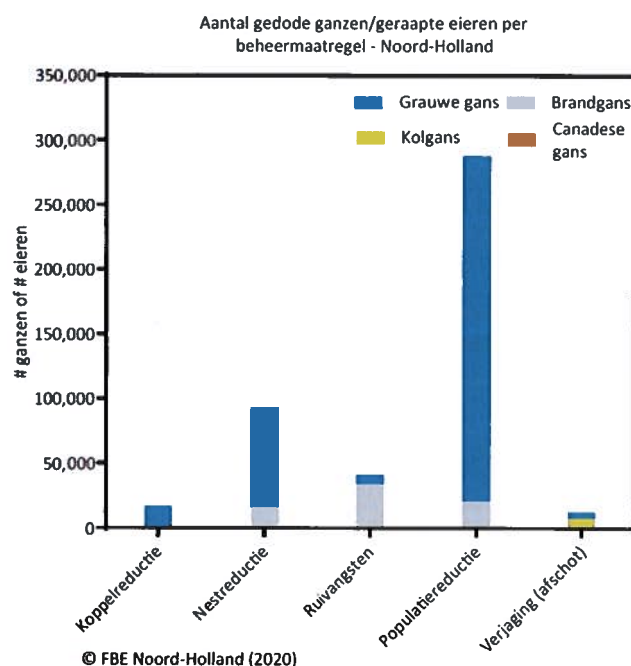
Tabel 1. Totaal aantal gedode ganzen weergegeven per soort per jaar in Noord-Holland. Bron: overgenomen uit tabel 2, p. 8 van bijlage 2 behorende bij dit besluit.⁸

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brandgans	1496	25.837	4455	5581	8129	11.223	8945
Canadese gans	1127	2848	3411	1630	1858	2084	3009
Grauwe gans	59.413	78.509	74.333	67.025	70.043	76.162	75.618
Kolgans	4462	887	1099	680	915	1317	2054
Totaal	66.498	108.081	83.298	74.916	80.945	90.786	89.626

Ter uitvoering van de ontheffingen voor populatiebeheer werden tussen 2015 en 2020 drie beheermaatregelen toegepast: het afschot van koppelvormende broedparen standganzen tussen 1 februari en 31 maart (koppelreductie), het vangen en vervolgens doden met CO2 van ruiende standganzen (ruivangsten) tussen 1 mei en 31 juli, en het afschot van standganzen tussen 1 maart en 31 oktober (afschot). Via de provinciale en landelijke vrijstellingen vonden nestbehandeling en aan verjaging ondersteunend afschot plaats, met het oog op directe schadebestrijding. Figuur 1 geeft een overzicht van de aantallen gedode ganzen en geraapte eieren per beheermaatregel in de periode van 2014 tot en met 2019.

⁷ Populatiebeheer van de kolgans was in de voorgaande beheerperiode mogelijk. Voor de aankomende beheerperiode vraagt u voor de kolgans geen ontheffing aan met het oog op populatiebeheer.

⁸ Bij de toetsing van de aanvraag bleek dat de aangeleverde opgetelde totalen zoals weergegeven in uw FBP en uw aanvraag niet correct waren berekend. In deze tabel zijn deze opgetelde totalen in overleg met u wel correct weergegeven.

Figuur 1. Het totale aantal gedode ganzen en behandelde eieren in Noord-Holland, periode 2014-2019. Bron: Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024, p. 66. Nestreductie wordt in dit besluit nestbehandeling genoemd, populatiereductie wordt in dit besluit afschot genoemd.

Ontwikkeling van ganzenpopulaties

Om de ontwikkeling van ganzenpopulaties te volgen maakt u zoveel mogelijk gebruik van lopende monitoringsprojecten binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Ook gebruikt u informatie uit het Atlasproject, waarmee Sovon de landelijke verspreiding van vogels in kaart brengt. Verder voeren de wildbeheereenheden in Noord-Holland, in samenwerking met terreinbeherende organisaties en vrijwilligers onder coördinatie van de FBE Noord-Holland jaarlijks in juli een standganzentelling uit. Op basis van deze monitoringsmethoden ziet u een aantal patronen in de populatieontwikkeling van de soorten. Zie voor een samenvatting hiervan tabel 2. Uw FBP laat informatie zien tot 2019, maar u heeft als aanvulling op uw aanvraag een aantal gegevens aangevuld met data die beschikbaar zijn uit 2020 (zie bijlage 2 bij dit besluit).

Tabel 2. Aantallen en aantalsontwikkelingen van de verschillende populaties in Noord-Holland (samenvatting). Bron: overgenomen uit tabel 1, p. 8 van bijlage 2 behorende bij dit besluit.

	Broedpopulatie Aantals-ontwikkeling	Zomerpopulatie Aantals-ontwikkeling	Juli-telling 2021	Winterpopulatie Aantals-ontwikkeling
<i>Brandgans</i>	Sterke groei tussen 1990-2015, daarna mogelijk afname	Stijgende trend met schommelingen, sinds 2017/2018 een afname	c.a. 10.000 ganzen	Sterke toename tot 2015, daarna neemt groei af
<i>Grauwe gans</i>	Sterke groei tussen 1990-2016, daarna mogelijk stabilisatie	Toename sinds 2011, afname sinds 2017, stabilisatie sinds 2019	c.a. 130.000 ganzen	Sterke toename tot 2011, daarna mogelijk stabilisatie
<i>Canadese gans</i>	Sterke groei tussen 1990-2013, daarna mogelijk stabilisatie	Stabilisatie vanaf 2011, afname tussen 2018-2020	c.a. 4300 ganzen	Matige toename tussen 2008-2019
<i>Kolgans</i>	N.v.t.	N.v.t.	Enkele tientallen	Matige toename tot 2014, daarna mogelijk afname

U geeft aan dat er voor de meeste soorten de laatste jaren sprake is van een stabilisatie, dan wel afname van de standganzepopulaties. U geeft aan dat de ingezette daling nog te kort is om te spreken van een doorzettende afname, maar dat het wel duidelijk is dat het beheer van de afgelopen jaren heeft geleid tot een afvlakking van de eerder aanwezige sterke toename van de populaties. Zo is uit modelmatig onderzoek bij de evaluatie van het oude faunabeheerplan volgens

u gebleken dat het zeer aannemelijk is dat zonder faunabeheer de aantallen ganzen hoger zou zijn geweest.

Ontwikkeling van getaxeerde schadetegemoetkomingen

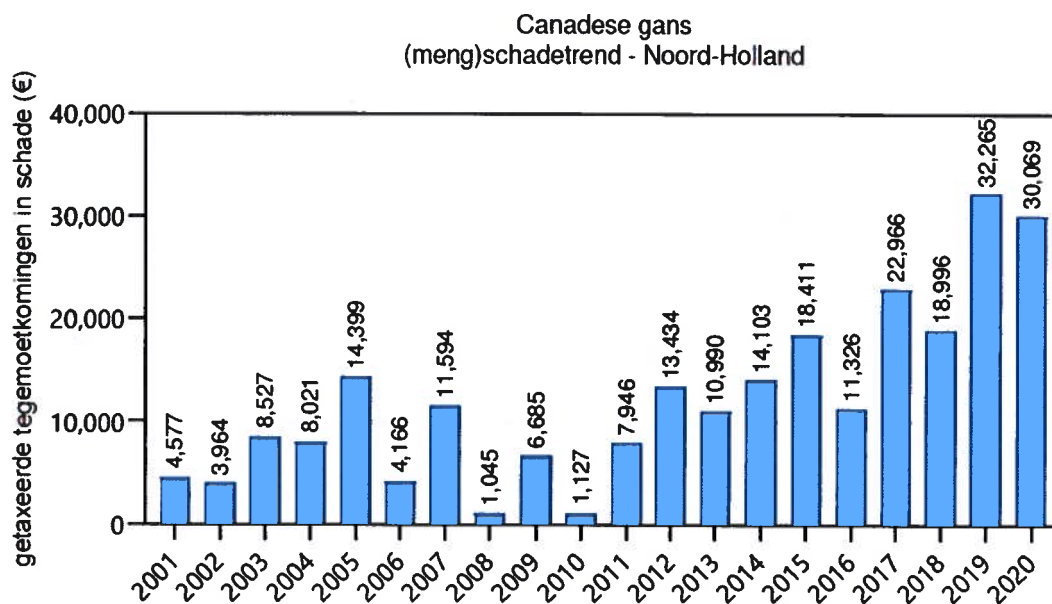
Naast de populatieontwikkelingen wordt ook de ontwikkeling van de gewasschadecijfers al geruime tijd geregistreerd. De gegevens hiervoor worden verzameld door BIJ12-Faunazaken. BIJ12-Faunazaken registreert alle getaxeerde schadetegemoetkomingen⁹. Omdat alleen goedgekeurde schademeldingen worden getaxeerd, betekent dit dat de totaal weergegeven getaxeerde schadetegemoetkomingen een steekproef zijn. De totale opgelopen schade ligt naar verwachting hoger dan wat BIJ12-Faunazaken registreert, omdat niet alle grondgebruikers een tegemoetkoming aanvragen, of daar recht op hebben. In tabel 3 staat een overzicht van de getaxeerde schadetegemoetkomingen in de winterperiode en de zomerperiode van 2005 tot en met 2020. Een grafisch overzicht van de schadecijfers is weergegeven op p. 9 van bijlage 2 bij dit besluit.

Tabel 3. Schadegegevens van de brandgans, grauwe gans en kolgans op basis van de getaxeerde schadegegevens van BIJ12-Faunazaken weergegeven in de winterperiode (1ste snede, schapengrassregeling en overige gewassen (01-11 t/m 31-03)) en de zomerperiode (overige grassnedes en overige gewasschade (01-04 t/m 31-10)) in Noord-Holland, periode 2005-2020. Bron: overgenomen uit tabel 3, p. 10 van bijlage 2 behorende bij dit besluit).

	Brandgans		Gruwe gans		Kolgans	
	Winter (€)	Zomer (€)	Winter (€)	Zomer (€)	Winter (€)	Zomer (€)
2005	7.529	652	261.044	95.186	42.584	7.641
2006	8.482	13.059	428.131	221.955	144.189	10.272
2007	20.390	2.638	607.082	301.071	188.048	8.421
2008	39.425	4.276	776.796	366.026	211.658	13.853
2009	26.304	5.877	703.601	668.746	214.595	18.290
2010	39.563	9.904	936.329	785.954	202.961	59.573
2011	179.029	34.846	1.586.976	1.147.795	325.736	53.979
2012	143.194	36.057	1.720.520	1.171.295	341.342	52.032
2013	248.036	69.086	2.001.228	1.508.097	413.305	4.147
2014	190.974	95.107	2.294.166	1.318.702	419.849	12.916
2015	244.621	75.502	2.268.740	1.444.564	452.926	2.173
2016	377.329	118.597	2.849.582	2.026.333	555.990	16.606
2017	403.204	191.243	3.716.120	1.946.246	487.292	19.104
2018	436.221	149.926	3.075.723	1.759.684	379.525	11.868
2019	551.540	130.808	2.882.457	1.940.250	456.273	15.026
2020	398.230	90.198	5.275.129	3.016.363	113.579	12.260

Vanwege het feit dat de bestrijding van de grote Canadese gans landelijk vrijgesteld is, keert BIJ12-Faunazaken in principe geen tegemoetkomingen uit voor gewasschade die wordt veroorzaakt door deze soort. Soortspecifieke schadecijfers zijn voor de grote Canadese gans dus niet bekend. BIJ12-Faunazaken registreert wel getaxeerde mengschade van de grote Canadese gans. Dit betreft taxaties waarbij duidelijk werd dat de schade niet slechts door één enkele diersoort werd veroorzaakt, maar door meerdere diersoorten. De grote Canadese gans was dan één van die diersoorten. Verder wordt schade veroorzaakt door de grote Canadese gans ook getaxeerd in ganzenfoerageergebieden en in Natura 2000-gebieden waar de grote Canadese gans niet bestreden kan worden. Een overzicht van de getaxeerde tegemoetkomingen in mengschade waarbij de grote Canadese gans een rol speelde tussen 2001 en 2020 is weergegeven in figuur 2.

⁹ Definitie zoals beschreven in bijlage 5, p. 93 van uw FBP. "Getaxeerde schadetegemoetkoming: Een taxateur taxeert de schade nadat BIJ12-Faunazaken een verzoek voor tegemoetkoming voor een geregistreerde schademelding heeft goedgekeurd. Goedkeuring vindt plaats op basis van de actuele provinciale voorwaarden ten tijde van indiening van het verzoek." Bij het benoemen van landbouwschade wordt in deze ontheffing altijd de definitie 'getaxeerde schadetegemoetkoming' bedoeld, tenzij anders gespecificeerd.

Figuur 2. Grote Canadese gans tegemoetkomingen in (meng)schade in Noord-Holland tussen 2001 en 2020, geregistreerd door BIJ12-Faunazaken. Bron: overgenomen uit figuur 3, p. 4 van bijlage 1 behorende bij dit besluit.

Samenhang populatie- en schadeontwikkelingen

In uw FBP stelt u dat afvlakking van de populatiegroei van de soorten terug te zien is in een beginnende afname van de schadeniveaus. Ingrijpen in de standvogelpopulatie gedurende de zomerperiode reduceert volgens u de schade. U benoemt daarentegen wel dat, gelet op het populatiemodel dat is opgesteld voor de evaluatie van het voorgaande ganzenbeheer, het aantal uit de populaties weggenomen ganzen zou moeten hebben geleid tot het reeds behalen van maatschappelijk aanvaardbare schadeniveaus en bijbehorende streefstanden. Zowel de streefstanden als maatschappelijk aanvaardbare schadeniveaus zijn nog niet bereikt, en de sterke modelmatig verwachte afnames zijn nog niet zichtbaar. U geeft aan dat dit mogelijk kan worden verklaard doordat ganzenbeheer in Nederland provinciaal is ingericht, terwijl ganzen zowel provinciale grenzen als landsgrenzen overtrekken. Vrijgekomen broed- en foerageergebieden worden opgevuld door ganzen van elders waar het beheer afwijkt van dat van Noord-Holland.

Doel komende beheerperiode

In uw FBP beschrijft u een naar uw zeggen maatschappelijk breed gedragen integraal pakket aan maatregelen dat beoogt de risico's op schade aan de verschillende belangen op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau te brengen, waarbij de duurzame instandhouding van de ganzenpopulaties in Noord-Holland gewaarborgd blijft. Het is een voortzetting van de voorgaande beheermaatregelen, met een aantal veranderingen om het beheer te optimaliseren. Met de aanvraag van deze ontheffing wilt u toestemming verkrijgen om uitvoering te geven aan de maatregel populatiebeheer, in de vorm van een combinatie van nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en afschot.

Het doel van het populatiebeheer is om de populatie standganzen zodanig te beperken dat de huidige schadeniveaus wordt teruggebracht naar de in 2014 door de provincie Noord-Holland vastgestelde maatschappelijk aanvaardbare schadeniveaus. Voor de grauwe gans is het doel de getaxeerde schadetegemoetkomingen over het jaar 2005, omdat de getaxeerde schade na dit jaar exponentieel begon te groeien. Voor de brandgans is het schadeniveau van 2011 als maatschappelijk aanvaardbaar schadeniveau vastgesteld, omdat de brandgans pas vanaf 2011 voor substantiële schade zorgde. U heeft een overzicht van de maatschappelijk aanvaardbare schadeniveaus per ganzensoort weergegeven in tabel 7, p. 68 van uw FBP.

3. Overwegingen aangaande wettelijke voorwaarden

Zoals in artikel 3.3, lid 4 van de Wnb staat omschreven moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan voordat ontheffing van de verbodsartikelen van artikel 3.1 van de Wnb kan worden gegeven. Naast de in de wet genoemde afwegingen dienen de in de aanvraag beschreven

handelingen aan te sluiten bij de bepalingen van onze Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland. Hieronder zullen de verschillende afwegingen beschreven worden.

Schade aan wettelijke belangen

Bij het afgeven van ontheffingen, op grond van artikel 3.3, lid 1 van de Wnb, dienen wij te beoordelen of een in de wet genoemd belang in het geding is. U vraagt ontheffing aan van de Wnb op grond van artikel 3.3, lid 4, onderdeel b, onder 3° en 4° van de Wnb, respectievelijk voor de wettelijk belangen "ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren" en "ter bescherming van flora of fauna".

Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren¹⁰

In paragraaf 6.1 van uw FBP beschrijft u dat ganzen verspreid over de hele provincie gewasschade aan gras(zoden), graszaad, granen en vollegroondsgroenten veroorzaken, waarbij niet alleen vraatschade, maar ook verdichting van landbouwgronden optreedt in natte perioden rond maart en april, wanneer ganzen (en andere watervogels) de gronden betreden. Meer dan 90% van de getaxeerde tegemoetkomingen voor gewasschade¹¹ heeft betrekking op blijvend/overjarig grasland. In tabel 3 en figuur 2 zijn de schadecijfers voor de brandgans, grauwe gans (en kolgans) van 2005 tot en met 2020, en mengschade voor de grote Canadese gans van 2001 tot en met 2020 weergegeven. Figuur 38, p. 46 van uw FBP geeft de distributie van schadecijfers onder de verschillende gewassoorten weer.

In de winterperiode (1 november tot 1 april) wordt deze gewasschade veroorzaakt door zowel trekganzen als standganzen. In de zomerperiode (1 april tot 1 november), wanneer de trekganzen zijn vertrokken, wordt de gewasschade veroorzaakt door de in Nederland achtergebleven standganzen. In uw FBP maakt u onderscheid tussen de opgelopen gewasschade in de winterperiode en de zomerperiode, en tussen de gewasschade veroorzaakt door trekganzen, dan wel standganzen. De schadecijfers voor de zomer- en winterperiode van de grauwe gans en de brandgans zijn weergegeven in tabel 2, p. 9 van bijlage 2 behorende bij dit besluit en paragraaf 6.1 van uw FBP. Voor de grote Canadese gans wordt er geen onderscheid tussen gewasschade veroorzaakt door stand- of trekganzen, omdat bij deze soort geen grootschalige seizoensgebonden migratie plaatsvindt.

Uit de gegevens blijkt dat de opgelopen gewasschade in de winterperiode hoger is dan in de zomerperiode. De gewasschade in de zomerperiode is niettemin aanzienlijk. Uit figuur 22, p. 11 van bijlage 2 behorende bij dit besluit, tabel 4, p. 48 van het FBP en figuur 40, p. 49 van het FBP wordt de rol van de standganzen- en trekganzenpopulatie op de jaarlijkse totaal getaxeerde tegemoetkomingen weergegeven. U concludeert op basis van deze gegevens dat de standganzenpopulatie van de grauwe gans verantwoordelijk is voor het grootste deel van de totale getaxeerde schadetegemoetkomingen. De trekganzenpopulatie van de grauwe gans speelt een kleinere rol. Bij de brandgans, die ten opzichte van de grauwe gans een veel sterkere seizoenstrek vertoont, is dit beeld omgedraaid. Bij de brandgans is de trekpopulatie verantwoordelijk voor het grootste deel van de gewasschade. Toch draagt de standganzenpopulatie van de brandgans al gauw jaarlijks voor ongeveer 50% bij aan de totale getaxeerde schadetegemoetkomingen die wordt veroorzaakt door brandganzen.

In figuur 41 t/m 46 op p. 50 van uw FBP geeft u op kaartmateriaal weer dat de gebieden waar ganzen schade veroorzaken verspreid door Noord-Holland liggen, al concentreert de gewasschade zich wel met name in West-Friesland en Zaanstreek-Waterland. De verspreiding van gewasschade in de provincie vertoont in de zomer- en winterperiode weinig variatie. Uit hoofdstuk 5, p. 28 t/m 42 van het FBP blijkt dat broedparen en individuen van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans in de zomer- en winterperiode verspreid over heel Noord-Holland in meer of mindere mate voorkomen, waarbij de hoogste dichtheden ganzen worden geteld rondom de locaties waar ook de meeste gewasschade optreedt.

In uw FBP benoemt u in het toelichtende kader op p. 45, en op p. 51, de rol van gewasprijzen in kilogrammen droge stof. De getaxeerde schadetegemoetkomingen die BIJ12-Faunazaken uitkeert en registreert zijn in euro's. Deze uitgekeerde bedragen fluctueren, maar zijn niet alleen afhankelijk van schade veroorzaakt door ganzen. Ook fluctuerende marktprijzen spelen een

¹⁰ De definitie van belangrijke schade volgt uit artikel 1, onder a, van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland van 6 september 2016: door wettelijk beschermde diersoorten aangerichte schade aan landbouwgewassen die door of vanwege BIJ12/Unit Faunafonds is getaxeerd op € 250,- of hoger per perceel waarop schade is aangericht. De Afdeling heeft dit minimumbedrag van € 250,- meermaals geaccepteerd.

¹¹ Zie voetnoot 8, p. 8

belangrijke rol in de uitbetaalde tegemoetkomingen. Door de getaxeerde schade in euro's om te rekenen naar schade uitgedrukt in verloren kilogrammen droge stof wordt het effect van deze fluctuerende gewasprijzen weggenomen. U geeft aan dat de schadetrends na deze omrekening grotendeels gelijk blijven aan de schadetrends gebaseerd op basis van de uitgekeerde schadebedragen.

U geeft verder aan dat Sovon statistische analyses heeft uitgevoerd die de sterkte van het verband tussen schade en ganzenaantallen beoordelen. Op p. 63 t/m 65 van uw FBP legt u uit dat de variatie in getelde ganzenaantallen in de zomerperiode 78% van de variantie in getaxeerde schadebedragen in euro's verklaren. In de winterperiode is dit 60%. Wanneer wordt gekeken naar de schade uitgedrukt in kilogrammen droge stof is dit sterke positieve verband minder duidelijk, maar nog steeds aanwezig. 43% en 26% van de variantie in schade in kilogrammen stof wordt verklaard door de variatie in ganzenaantallen in respectievelijk de zomer- en winterperiode.

Ter bescherming van flora of fauna

Op pagina 52 t/m 54 van uw FBP bespreekt u de ecologische schade die ganzen kunnen veroorzaken, en de effecten dat dit heeft op flora en fauna. Deze schadelijke effecten zorgen er volgens u voor dat biodiversiteit in natuurgebieden afneemt en o.m. doelstellingen van Natura 2000-gebieden en de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) niet worden behaald. Ook de realisatie van de natuurtypen 'moeras' en 'trilveen' in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt door ganzen benadeeld. De ecologische schade wordt door ganzen veroorzaakt door meerdere factoren, in het bijzonder overbegrazing, verdichting, eutrofiëring en verdringing.

Overbegrazing van oevervegetaties door grauwe ganzen, waaronder riet, wordt als belangrijkste reden aangewezen voor de afname van emerse vegetatie (in water wortelende vegetatie). Intense graasdruk door grote groepen ganzen op open wateren (bijvoorbeeld in de ruitijd) zorgde in een onderzoek bijvoorbeeld voor een viermaal lagere dichtheid en hoogte van rietstengels, wat zich weer herstelde nadat ganzen op zulke locaties werden verjaagd.

De afname van deze emerse vegetatie veroorzaakt een cascade-effect met andere knelpunten als gevolg, zoals problemen met het verjongen van verlandingsvegetaties en daarmee de instandhouding van veenmosrietland in Natura 2000-gebieden. Door de afname van overjarig riet en andere planten verdwijnt het (broed)habitat van zeldzame broedvogels, zoals roerdomp, purperreiger, woudaap, zwarte stern en kleine karekiet, waar bijvoorbeeld sprake van is in Natura 2000-gebied de Oostelijke Vechtplassen. Dit licht u toe in het kader op p. 54 van uw FBP. Ook de doelstellingen van de KRW worden door de overbegrazing negatief beïnvloed. De KRW is een Europese richtlijn en heeft als doel om al het oppervlakte- en grondwater in lidstaten gezond en schoon te houden, zodat goede ecosystemen worden gecreëerd door de ecologische en chemische waterkwaliteit te verbeteren. Emerse vegetatie wordt in de KRW als indicator gebruikt voor de doelstelling 'goed ecologisch potentieel'. Door overbegrazing van riet is er sprake van een significant negatief effect op deze doelstelling. In het Amstel- Gooi- en Vechtgebied is hier volgens u al sprake van in 21 van de 41 waterlichamen, en betreft het ruim 740 hectare aan oevervegetatie.

Overbegrazing heeft niet alleen gevolgen voor oevervegetaties, maar ook de vegetatiedynamiek en -successie kan negatief beïnvloed worden. Zo is volgens u uit onderzoek gebleken dat grote aantallen brandganzen in zomerpolders een vertragend effect op vegetatiesuccessie en leidt overbegrazing tot een homogeen en gazonachtige samenstelling.

Ganzen kunnen verder verdichting van de grond veroorzaken als ze met hun platte voeten op een natte bodem lopen. Dit smeert de toplaag van de bodem dicht, waardoor er geen lucht meer in de bodem terechtkomt. Hierdoor blijft de groei van vegetatie achter en dit kan ook leiden tot afkalving van oevers.

Ganzen veroorzaken daarnaast eutrofiëring (vermesting) van het oppervlaktewater. 's Nachts rusten ganzen op open wateren waar, via hun uitwerpselen, stikstof wordt toegevoegd aan het oppervlaktewater. Dit kan bijvoorbeeld in voedselarme vennen en duinplassen de waterkwaliteit verminderen, wat een negatief effect heeft op planten die gevoelig zijn voor eutrofiëring zoals oeverkruid en snavelbiezen.

Tot slot kan het ook voorkomen dat ganzen door hun gedrag en aantallen andere soorten beïnvloeden. Zo vertoont de grote Canadese gans agressief gedrag richting andere (water)vogels, waardoor hun foerageer- en broedgebieden worden beperkt. Tevens bleek uit onderzoek dat het broedsucces van zwarte sterns negatief werd beïnvloed als hun broedlocaties 's nachts ook als slaapplek door (grauwe) ganzen werden gebruikt. Het effect van ganzen op weidevogels is volgens u echter niet eenduidig, omdat het negatieve effect in gerichte studies niet duidelijk kon

worden aangetoond. Veel weidevogelbeschermers en terreinbeheerders signaleren dit probleem echter wel. Een bijkomend effect van hoge dichtheden ganzen is de bedreiging voor het duurzame beheer van weidevogelgraslanden, vanwege de afnemende interesse bij agrariërs voor het beheer van zulke graslanden.

Populatiebeheer heeft in de voorgaande beheerperiode niet in het belang van de bescherming van flora en fauna plaatsgevonden. In paragraaf 8.2, p. 63 van uw FBP stelt u dat desalniettemin kan worden geconcludeerd dat de populatiereductie die wordt uitgevoerd in het belang van landbouwschade redelijkerwijs ook effect zal hebben op een verlaagde foerageerdruk in natuurgebieden. U stelt dat het populatiebeheer de graasdruk al heeft gereduceerd, maar dat de huidige ganzenpopulaties van een dusdanige omvang zijn dat Natura 2000-, KRW- en NNN-doelstellingen (deels) door de invloed van ganzen nog niet worden behaald.

Conclusie

Gelet op het voorgaande zijn wij van mening dat er, gebaseerd op de door u aangeleverde informatie, voldoende is aangetoond dat in de provincie Noord-Holland sprake is van (dreigende) belangrijke schade (minimaal € 250,- per perceel waarop schade is aangericht) aan gewassen in de zomer- en winterperiode, welke wordt veroorzaakt door de standganzenpopulaties van grauwe gans en de brandgans. De landelijk vrijgestelde grote Canadese gans richt in het gehele land belangrijke schade aan gewassen aan. U toont hiervoor aanvullende ondersteunende informatie met betrekking tot de provincie Noord-Holland.

Tevens zijn we van mening dat de standpopulaties van grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans in Noord-Holland (dreigende) schade aan flora en fauna veroorzaken, en dat dit plaatsvindt op verschillende manieren. Wij beoordelen dat u voldoende heeft onderbouwd dat de voornoemde belangen in het geding zijn, en dat het reduceren van de standpopulaties van grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans kan leiden tot een afname in zowel schade aan landbouwgewassen, als schade aan flora en fauna. Deze ganzen komen verspreid in Noord-Holland voor, zij het op sommige plekken in grotere hoeveelheden dan andere plekken. In de gehele provincie Noord-Holland is er naar ons inzicht dus ook sprake van een (dreiging van) schade aan gewassen en aan flora en fauna.

Andere bevredigende oplossingen

Volgens de Wnb kan een ontheffing uitsluitend verleend worden, wanneer er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. U bespreekt in uw FBP meerdere oplossingen die vaak ook al kunnen worden toegepast zonder dat daarvoor verbodsbepalingen van de Wnb hoeven te worden overtreden.

Preventieve werende middelen

Op p. 57, 64 en 65 van uw FBP bespreekt u het gebruik van preventieve werende middelen. Preventieve werende middelen zijn akoestische of visuele middelen die gebruikt worden om ganzen te verjagen om zo schade aan gewassen te beperken. Ook het afschermen van gewassen is een preventieve maatregel. Het doel van deze middelen is ganzen op een zodanige manier verjagen dat er geen verbodsbepalingen van de Wnb worden overtreden. Voorbeelden van visuele middelen zijn vogelverschrikkers, linten, vlaggen, ballonnen, lasers en het nabootsen van roofvogels. Akoestische middelen kunnen bestaan uit ratels, knallen, vogelafweerpistolen, schriklinten of elektronische geluidsgolven. De 'Faunaschade Preventie Kit Ganzen' van BIJ12-Faunazaken¹² biedt de meest uitgewerkte informatie over de effectiviteit van preventieve middelen.

U stelt dat de huidige preventieve middelen slechts kort werken of geheel niet effectief zijn. Veel middelen hebben maar een beperkte reikwijdte en gewenning treedt snel op, meestal binnen 14 dagen. Afwisseling in tijd en ruimte, gecombineerd met het gebruik van verschillende vormen van akoestische en visuele preventieve middelen, kan de effectiviteit vergroten, maar vraagt volgens u om een buitenproportionele inspanning met maar een beperkt resultaat.

Er wordt wel onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van nieuwe vormen van verjagingsmethoden, zoals drones of lasers. Ook geautomatiseerde systemen die gebruik maken van combinaties van preventieve middelen worden getest. Wij constateren hierover dat de effectieve werking van deze middelen nog niet voldoende bewezen is. Daarnaast zijn dit soort nieuwe methoden vaak duur en gebonden aan andere regelgeving, waardoor het nog niet

¹² <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/schade-voorkomen/module-ganzen/>

makkelijk haalbaar en voldoende betrouwbaar is om deze innovatieve middelen grootschalig in te zetten.

Hoewel de effectiviteit van preventieve werende middelen bij de verjaging van ganzen ter discussie staat, betekent het niet dat deze preventieve middelen nooit worden gebruikt. Het gebruik van preventieve middelen is een belangrijk aspect in het totaalpakket van maatregelen wat wordt gebruikt bij de bestrijding van schade veroorzaakt door ganzen. Het voorkomen van schade begint met het nemen van preventieve middelen door de grondgebruiker. Voorafgaand aan directe schadebestrijding van ganzen, via aan verjaging ondersteunend afschot op grond van de provinciale vrijstelling, is het bijvoorbeeld verplicht om minimaal twee verschillende typen preventieve middelen in werking te hebben wanneer het kwetsbare gewassen betreft. Hoewel registratie van de mate van inzet van preventieve middelen niet verplicht is, heeft u in tabel 5, p. 64 van uw FBP een weergave gegeven van de percentuele verhouding van de ingezette preventieve maatregelen tussen 2012 en 2019. Een groot deel van de gekozen maatregelen bestaat uit akoestische knallen (zoals sirenes, vogelafweerpistool, knalapparaat), een ander belangrijk deel wordt geschaard onder de groep 'verjaging overig'. Dit betreft niet nader gespecificeerde verjagingsmethoden zoals de aanwezigheid van de grondgebruiker of uitvoerder in het veld, het gebruik van een hond of het gebruik van lasers. U merkt wel op dat u de afgelopen beheerperiode met name het gebruik van kunstmatige lichtbronnen als preventieve middelen heeft zien toenemen.

Het meten van de bijdrage die preventieve middelen in het praktische gebruik hebben op het voorkomen van schade is niet mogelijk. Omdat preventieve middelen in het dagelijks gebruik uiteindelijk meestal in combinatie met afschot met een geweer worden toegepast, kan het effect van preventieve middelen in de beperking van gewasschade losstaand niet worden gekwantificeerd op basis van gegevens die volgen uit het dagelijkse gebruik. Uit de beperkte hoeveelheid beschikbare bronnen die gericht de effectiviteit van preventieve middelen hebben onderzocht, en waar u in uw FBP naar verwijst, lijkt de inzet van preventieve middelen slechts beperkt een zelfstandige rol te spelen in de beperking van gewasschade.

Gelet op het voorgaande komen wij tot de conclusie dat het inzetten van preventieve middelen niet kan worden beschouwd als een andere bevredigende oplossing om de door u gestelde doelen te bereiken.

Rust- en foerageergebieden

Op basis van het Begrenzingsplan Ganzenfoerageergebieden Noord-Holland van 10 april 2007 hebben wij tot op dit moment 6.080 hectare aan gebieden aangewezen die fungeren als ganzenfoerageergebieden¹³ voor trek ganzen. Het doel van deze foerageergebieden is tweeledig. Enerzijds om de draagkracht en aantrekkelijkheid van het gebied middels voedselaanbod en rust zo in te richten om zoveel ganzen te kunnen huisvesten dat de gunstige staat van instandhouding van de trek ganzen populaties in de winterperiode duurzaam behouden blijft. Anderzijds om ervoor te zorgen dat verjaagde ganzen naar deze rustgebieden trekken om schade elders te beperken. Omdat wij geen ontheffingen afgeven om in de winter binnen deze foerageergebieden ganzen te bestrijden, en omdat in de winter naar verhouding de meeste gewasschade optreedt, kan dit systeem leiden tot een afname in de schade elders en draagt het bij aan het bereiken van het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau.

U geeft op p. 60 en 61 van uw FBP echter aan dat de effectiviteit van deze aangewezen ganzenfoerageergebieden nog niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Er zijn na de invoering van de ganzenfoerageergebieden nauwelijks méér ganzen op de gewenste locaties terechtgekomen. Dit heeft volgens u meerdere mogelijke verklaringen. Er is een gebrek aan consistentie in rust en verstoring, er is sprake van verstoringen rondom de grenzen waardoor ganzen de foerageergebieden niet optimaal kunnen benutten, het ontbreekt aan een systematische en frequente verjaging buiten rustgebieden, en tot slot liggen er niet genoeg aantrekkelijke rustgebieden nabij landbouwgronden.

De inrichting van ganzenfoerageergebieden kan een effectief middel zijn om ongewenste schade aan gewassen te beperken, mits het principe goed wordt toegepast. Momenteel constateert u dat dit nog niet het geval is. Gelet op het voorgaande komen wij met u tot de conclusie dat het

¹³ Voor een kaartweergave van deze gebieden zie:
<https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=ganzenfoerageergebieden>

aanwijzen en inrichten van ganzenfoerageergebieden momenteel niet een andere bevredigende oplossing is om de door u gestelde doelen te bereiken.

Inrichting en beheer van terreinen

Op p. 61 van uw FBP bespreekt u aanpassingen in de inrichting en het beheer van terreinen als andere bevredigende oplossing. Door inrichtingsmaatregelen kunnen de populatieomvang en het terreingebruik worden beïnvloed, bijvoorbeeld door het veranderen van de draagkracht of de aantrekkelijkheid van een gebied. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een aangepast maairegime om de aantrekkelijkheid van graslandpercelen op cruciale momenten te verhogen of te verlagen. Voor agrariërs betekent dit echter wel een afname in kwaliteit en kwantiteit van het gras. Ook het aanleggen van waterplassen en het toevoegen van nutriënten aan loggewassen kan de aantrekkelijkheid en veiligheid van broed- en foerageerplaatsen verhogen, al zal dit ook zorgen voor een snellere populatiegroei. Verder kan de gewaskeuze van gebieden nabij broedplaatsen van ganzen ook de mate van schade reduceren. Door het telen van schadegevoelige en dure gewassen direct naast broedplaatsen te ontmoedigen kan de schade verminderd worden. Daarnaast kan de aantrekkelijkheid van agrarische graslandpercelen als foerageerplekken verlaagd worden door ter plaatse het predatierisico te verhogen, bijvoorbeeld door het aanleggen van houtwallen, roofvogelpalen en bosjes voor dekking. Dit moet volgens u wel voorzichtig gebeuren, omdat dergelijke beheermaatregelen met een hogere predatiedruk als gevolg ook het broedsucces van weidevogels negatief kunnen beïnvloeden.

Vergelijkbaar met de aanwijzing en inrichting van ganzenfoerageergebieden constateren wij dat u bij de inrichting en beheer van terreinen ook maar een beperkte rol kunt spelen. Keuzes voor de inrichting van een terrein liggen grotendeels bij de grondgebruiker, waarbij u hoogstens een adviserende rol kunt spelen. Het afdwingen van bepaalde inrichtingsmaatregelen en de subsidiëring daarvan, zoals een aangepast maairegime of een gewijzigde gewaskeuze, kunt u niet. Gelet op het voorgaande komen wij met u tot de conclusie dat het veranderen van de inrichting en het beheer van terreinen momenteel voor u niet een andere bevredigende oplossing is om de door u gestelde doelen te bereiken.

Verjaging met ondersteunend afschot

Een minder ingrijpende, ofschoon zonder ontheffing of vrijstelling niet toegestane andere oplossing, is de intensivering van verjaging door middel van ondersteunend afschot, wat wordt uitgevoerd in het kader van directe schadebestrijding. Dit heeft als doel om enkele dieren te doden om zo grote groepen dieren langdurig te verjagen. U bespreekt deze maatregel op p. 58 en 59 van uw FBP. Deze verjaagmethode is effectiever dan verjaging met alleen preventieve middelen, omdat het lerend vermogen van ganzen ervoor zorgt dat ze landbouwpercelen gaan vermijden, terwijl er tegelijkertijd geen gewinning optreedt vanwege het onvoorspelbare karakter van de handeling. Op grond van de provinciale vrijstelling zoals opgenomen in de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 is verjaging met ondersteunend afschot van de grauwe gans en de brandgans al toegestaan in Noord-Holland. Ook de grote Canadese gans kan op deze manier op grond van de landelijke vrijstelling al worden bestreden.

Directe schadebestrijding via verjaging met ondersteunend afschot is lokaal effectief om schade te voorkomen, maar is geen oplossing voor het grotere probleem. Doordat slechts een aantal ganzen bij een verjaagactie worden gedood, verplaatst het grootste gedeelte van de verjaagde ganzen zich naar een andere locatie. Daar zullen deze ganzen weer schade veroorzaken. Het probleem verplaatst zich dus. Hetgeen u met de beoogde beperking van de populatie probeert te bereiken, namelijk een verlaging van schade door een verminderde graasdruk, kan echter alleen plaatsvinden als er een zeer grote en constante inspanning wordt geleverd. Bij het verjagen van ganzen met ondersteunend afschot kan er wel perceelsgebonden schade worden voorkomen, maar is het aantal geschoten ganzen te klein - om op de lange termijn en in de schaal waarin schade optreedt - tot het gewenste resultaat te komen. Gelet op het voorgaande komen wij tot de conclusie dat het intensiveren van verjaging met ondersteunend afschot voor u niet een andere bevredigende oplossing is om de door u gestelde doelen te bereiken.

Conclusie

De voornoemde andere oplossingen kunnen allen in meer of mindere mate een rol spelen in het beperken van schade op lokaal niveau. Deze maatregelen worden ook vaak al toegepast, maar hebben gezamenlijk nog niet geleid tot een noemenswaardige vermindering van het schadeniveau vanuit een provinciebreed perspectief. Gelet op de zeer grote gewenste afname in schade en de daarbij behorende grote beperking van de ganzenaantallen richting de door u berekende streefstanden, zijn wij van mening dat de voornoemde oplossingen op zichzelf of gezamenlijk niet voldoende bijdragen om ervoor te zorgen dat de schade in de provincie wordt teruggebracht naar

een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. Gebaseerd op het voorgaande en de door u bij de aanvraag aangeleverde informatie zijn wij daarom van mening dat het verminderen van de getaxeerde schadetegevoelens, en het verminderen van schade aan flora en fauna, door het beperken van de standganzenpopulaties van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans via een combinatie van nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en afschot de enige bevredigende oplossing is om het maatschappelijk aanvaardbare schadeniveau te bereiken.

Staat van instandhouding

Bij het verlenen van een ontheffing op grond van artikel 3.3 van de Wnb mogen de maatregelen waarop de ontheffing ziet niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten.

Grauwe gans

Op p. 32-36 van uw FBP bespreekt u de ontwikkeling van de broedvogel-, zomer- en winterpopulatie, en de huidige staat van instandhouding van de grauwe gans. In de afgelopen 30 jaar is de grauwe ganzenpopulatie op alle vlakken sterk toegenomen. De broedpopulatie groeit sinds 2010 minder sterk. Naar schatting lag het aantal broedparen in Noord-Holland tussen de 14.000 en 19.000. De groei van de zomerpopulatie is vanaf 2017 gekanteld van groei naar stabilisatie en mogelijk afname. Het in juli 2021 aantal getelde grauwe ganzen (inclusief jongen) in Noord-Holland lag rond de 130.000 individuen. De groei van de winterpopulatie is sinds de laatste tien jaar gestabiliseerd, en lijkt vanaf 2014/2015 iets te dalen. Uit tellingen in de monitoringsgebieden van Sovon blijkt dat er in 2018/2019 rond de 64.000 grauwe ganzen in Noord-Holland aanwezig waren. Sovon beoordeelt de staat van instandhouding van de grauwe gans als broedvogel en niet-broedvogel in Nederland op alle vlakken gunstig¹⁴.

Brandgans

Op p. 28-32 van uw FBP bespreekt u de ontwikkeling van de broedvogel- zomer en winterpopulatie, en de huidige staat van instandhouding van de brandgans. De Nederlandse broedpopulatie groeide in de periode 1990-2017 met gemiddeld 27% per jaar. De laatste tien jaar is de groei afgenomen, maar de brandgans is volgens u nog steeds de snelst toenemende ganzensoort in Nederland (19% per jaar). In 2019 lag het aantal broedparen in 2019 rond de 4.000 en 5.000. De groei van de zomerpopulatie laten jaarlijks flinke schommelingen zien, maar de stijgende trend is sinds 2017 omgekeerd naar een afname. Het in juli 2021 aantal getelde brandganzen in Noord-Holland lag rond de 10.000 individuen. Tot 2015 is de winterpopulatie sterk gegroeid, maar sinds 2015 is de groei afgezwakt. Uit tellingen van Sovon blijkt dat er in 2018/2019 maximaal rond de 54.400 brandganzen in Noord-Holland aanwezig waren. Sovon beoordeelt de staat van instandhouding van de brandgans als broedvogel en niet-broedvogel in Nederland op alle vlakken gunstig¹⁵.

Grote Canadese gans

Op p. 36-39 van uw FBP bespreekt u de ontwikkeling van de broedvogel-, zomer- en winterpopulatie, en de huidige staat van instandhouding van de grote Canadese gans. De grote Canadese gans broedt verspreid door heel Noord-Holland. Sinds 1990 vertoonde de broedpopulatie een sterke groei, maar de laatste tien jaar is deze groei afgevlakt. In 2019 waren er naar schatting 1.400 tot 2.100 broedparen in Noord-Holland. De zomerpopulatie neemt sinds 2015 toe, met een afname in 2019. In juli 2019 waren er rond de 4.100 individuen geteld. De groei van de winterpopulatie is sinds de eeuwwisseling sterk, maar de laatste tien jaar is een afvlakking van deze groei waargenomen. Uit tellingen van Sovon blijkt dat er naar schatting 4.200 individuen in de winterperiode in Noord-Holland aanwezig zijn. Sovon beoordeelt de staat van instandhouding van de grote Canadese gans als broedvogel en niet-broedvogel in Nederland op alle vlakken gunstig¹⁶. Daarnaast heeft de wetgever bij het opstellen van de landelijke vrijstelling reeds beoordeeld dat de grote Canadese gans in Nederland niet in zijn voortbestaan bedreigd wordt en dat hij dat gevaar ook niet loopt.¹⁷

Uitvoeren zonder risico voor de gunstige staat van instandhouding

U bent voornemens om de standganzenpopulaties te beperken om op deze wijze de schade terug te brengen naar een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. Het is belangrijk dat deze reductie niet van zodanige schaal is, dat de gunstige staat van instandhouding van de soorten in het geding

¹⁴ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1610>

¹⁵ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1670>

¹⁶ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1661>

¹⁷ Artikel 4.1 Nota van toelichting - Besluit van 11 oktober 2016, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming (Besluit natuurbescherming)

komt. De gunstige staat van instandhouding van een soort kan op meerdere niveaus worden beoordeeld, zowel regionaal, provinciaal, landelijk en internationaal. Op p. 18 van uw FBP geeft u aan dat u, conform een handreiking van de Europese Commissie, rekening houdt met de staat van instandhouding op het niveau van de betreffende netwerkpopulatie (metapopulatie). Dit betekent dat u voor de ganzen kijkt naar de effecten van het beheer op de staat van instandhouding op landelijk niveau. Ganzen zijn namelijk niet gebonden aan provinciegrenzen en migreren ook binnen de landsgrenzen tussen provincies.

Het AEWA European Goose Management Platform (hierna: AEWA-EGMP) is op internationaal niveau betrokken bij de afstemming van ganzenbeheer in de verschillende Europese lidstaten. In dit samenwerkingsverband zijn recent voorstellen voor gunstige referentiewaarden (hierna: GRW) voor de Nederlandse broedpopulaties grauwe gans en de brandgans gedaan. Het belang van de GRW vindt zijn oorsprong in de Habitatrichtlijn en wordt met betrekking tot vogels in een vergelijkbaar kader gebruikt. De GRW omvat meerdere indicatoren om een gezonde levensvatbaarheid van populaties te beoordelen en op een lange termijn te kunnen waarborgen. Een van die indicatoren is de gunstige referentiepopulatie (hierna: GRP), wat een weergave is voor het aantal individuen dat een de populatie van een soort minimaal moet omvatten om te spreken van een gezonde levensvatbare status. De internationaal voorgestelde GRWs en bijbehorende GRPs voor de Nederlandse broedpopulaties grauwe gans en brandgans zijn nog niet formeel bekrachtigd.

Vooruitlopend op de formele vaststelling heeft Sovon in notitie 2022/14¹⁸ de internationaal voorgestelde GRWs en GRPs gebruikt om te berekenen wat de minimale grootte van de standganzenpopulaties van de grauwe gans en brandgans in Noord-Holland dienen te zijn om te kunnen stellen dat de landelijke gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in gevaar komt. Er is dus een provinciale GRP berekend. Voor de Nederlandse broedpopulatie van de grote Canadese gans heeft noch de Nederlandse overheid, noch het AEWA-EGMP een GRW of GRP vastgesteld. Sovon heeft daarom in de notitie voor de grote Canadese gans op basis van andere bronnen dan ook geen provinciale GRP berekend. De notitie en nadere toelichting is te vinden in bijlage 3 bij dit besluit.

Uit de notitie van Sovon volgt dat de provinciale GRPs van de grauwe gans en de brandgans in Noord-Holland uit respectievelijk minimaal 17.200 en 8250 individuen dienen te bestaan om, kijkend naar de ecologische rol die Noord-Holland heeft in de landelijke huisvesting van deze ganzen, te kunnen waarborgen dat de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in het geding komt. Het is dus belangrijk dat het populatiebeheer in Noord-Holland er niet toe kan leiden dat de populaties kleiner worden dan voornoemde aantallen. Sovon heeft in de notitie daarvoor een rekensystematiek opgebouwd. Deze rekenwijze maakt gebruik van gegevens uit de juli-tellingen in de meest recente jaren en beschikbare literatuur om de jaarlijkse aanwas en sterfte (zowel natuurlijk als veroorzaakt door populatiebeheer) in de populaties te schatten. Op basis van de juli-telling in jaar T (het moment in het jaar dat een populatie op haar grootste is) wordt in jaar T voorspeld wat de populatiegrootte zal zijn in het opvolgende jaar $T+1$, wanneer deze voorafgaand aan het opgroei seizoen (wanneer pullen vliegvlug worden) op haar kleinst is. Volgt uit deze berekening dat de voorspelde populatiegrootte van een soort mede door het toepassen van populatiebeheer voor het aankomende jaar $T+1$ kleiner zal zijn dan de provinciale GRP? Dan wordt het populatiebeheer van de betreffende soort voor dat gehele jaar $T+1$ (1 februari tot en met 30 september) stilgelegd. Na de eerstvolgende juli-telling in jaar $T+1$ wordt de voorspelling opnieuw gemaakt, dan kijkend naar jaar $T+2$. Op basis van de uitkomst wordt opnieuw bepaald of het beheer in jaar $T+2$ doorgang kan vinden of niet. Voor een nadere toelichting van deze rekensystematiek, inclusief de gebruikte gegevens, zie bijlage 3 bij dit besluit.

Bovengenoemde berekeningswijze kan ook worden gebruikt om de populatieontwikkeling van de grote Canadese gans te berekenen. Bij uw aanvraag heeft u zelf op basis van beschikbare literatuur een provinciale GRP bepaald. U kijkt hierbij niet naar een landelijke of internationale GRP-waarde, maar naar de 'minimum viable population', ook wel de minimale levensvatbare populatie (hierna: MVP). De MVP is een ecologische ondergrens dat het minimum aantal individuen bepaalt waaruit een populatie dient te bestaan om te kunnen spreken van een gezonde populatie die langdurig kan voortbestaan. U geeft aan dat uit meerdere onderzoeken naar voren komt dat een landelijke MVP voor de grote Canadese gans uit 3.742 individuen moet bestaan (95%

¹⁸ Sovon, 2022. Advies voor de uitvoering van het ganzenbeheer in de provincie Noord-Holland - onderdeel rekenkundige benadering ondergrens populatiebeheer. Sovon-notitie 2022/14. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen. Zie tevens bijlage 3 behorende bij dit besluit.

betrouwbaarheidsgrenzen tussen de 2.544 en 5.244). Om aan de zekere kant te blijven gaat u hierbij uit van een landelijke MVP van 5.244. U vergelijkt dit getal met de door u voorgestelde ondergrens van 1.600 individuen. Hiermee zou Noord-Holland plaats bieden aan ruim 30% van de landelijke minimale populatie, wat volgens u voldoende is om te voorkomen dat het populatiebeheer in Noord-Holland zal leiden tot verslechtering van de landelijke gunstige staat van instandhouding. Door het getal 1.600 als provinciale GRP in te voeren in de berekening van Sovon, kan zo op dezelfde wijze worden berekend of beheer van de grote Canadese gans doorgang kan vinden of niet¹⁹.

Conclusie

Met de huidige populatieomvang van grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans zal er meerjarig beheer nodig zijn om de stand van jaarrond verblijvende ganzen terug te brengen en te onderhouden om zo de gewasschade significant te beperken. Om te voorkomen dat het beheer leidt tot een verslechtering van de gunstige staat van instandhouding van de soorten wordt gebruik gemaakt van een berekeningswijze. Door jaarlijkse verslaglegging van de uitgevoerde maatregelen en het voortzetten van jaarlijkse tellingen blijft worden gemonitord wat de ontwikkeling van de populaties is en of uitvoering van de maatregelen nog wel noodzakelijk en ecologisch verantwoord is. Indien dit niet langer aan de orde is en uit de juli-telling blijkt dat het verwachte beheer zal leiden tot een populatieafname zal leiden tot een risico op verslechtering van de gunstige staat van instandhouding, zal gebruik van de ontheffing worden gestaakt. Bij elke daaropvolgende juli-telling wordt het starten of stoppen van het beheer opnieuw beoordeeld.

Wij concluderen op basis van het voorgaande en de door u bij de aanvraag aangeleverde informatie dat de gunstige staat van instandhouding van grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans gezien de huidige populatiegrootte, de voorgestelde GRPs en de jaarlijkse monitoring met ingebouwde rem niet in gevaar komt door de voorgenomen populatiereductie. Wij beoordelen uw aanvraag op dit punt dan ook positief.

Aanvullend is op basis van het door Sovon opgebouwde rekenwijze al berekend dat er voor de brandgans in 2022 geen ruimte is voor populatiebeheer. Deze ontheffing kan tussen 1 februari en 30 september 2022 dus niet gebruikt worden voor de brandgans.

Omdat de verwachting is dat door de beheerstop de populatie van de brandgans in 2022 zal stijgen (en daarmee ook de opgelopen schade) zal er in de toekomst mogelijk wel ruimte zijn om weer populatiebeheer toe te passen. De brandgans is daarom wel onderdeel van de ontheffing, en het gebruik van de ontheffing op de brandgans kan in de toekomst mogelijk worden. Voor de grauwe gans en de grote Canadese gans kan beheer in 2022 wel doorgang vinden.

4. Beheermaatregelen, middelen en methoden

Ingevolge artikel 3.25, lid 1 van de Wnb wijzen wij de middelen en methoden aan waarvan gebruik wordt gemaakt bij de uitvoering van de ontheffing. Op grond van artikel 5, lid 2 van onze Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland van 6 september 2016 beoordelen wij de inzet van de gevraagde middelen, installaties of methoden op nut, noodzaak en effectiviteit.

Met de verschillende methoden van populatiebeheer beoogt u de populatie in een zo kort mogelijk tijdsbestek te verminderen. Hiermee wilt u voorkomen dat door de natuurlijke reproductie het aantal te doden individuen onnodig oploopt. Wij zullen allereerst de effectiviteit van elke beheermaatregel (nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en afschot) beoordelen. Vervolgens gaan we in op de specifieke middelen en methoden die bij de verschillende maatregelen worden toegepast. Alle hier genoemde maatregelen vormen een samenhangend pakket. Al deze maatregelen hebben op een eigen manier het doel om in te grijpen in de standganzenpopulaties en de populatieomvang te beperken. Alle maatregelen worden dus ook in samenhang met elkaar uitgevoerd.

Methoden voor populatiebeheer

Nestbehandeling

Bij nestbehandeling worden de eieren weggenomen of behandeld met olie, geschud, geprikt, of vernield, waardoor het embryo niet langer levensvatbaar is. Met deze methode wordt ingegrepen op het reproductieve succes van ganzen. Op p. 58 van uw FBP geeft u aan dat nestbehandeling in het algemeen kan worden gezien als een diervriendelijke methode voor de populatiereductie van watervogels. De effectiviteit van deze methode valt volgens u echter volledig in het niet bij de

¹⁹ In de berekeningswijze zijn twee constanten opgenomen: fractie eerstejaars F, en de standaardfout van de waarschijnlijkheidsverdeling. Voor de grote Canadese gans komen deze constanten overeen met de grauwe gans.

verwijdering van volwassen broedvogels. Om met nestbehandeling hetzelfde effect te bereiken als het verwijderen van een volwassen broedvogel is een buitenproportionele inspanning noodzakelijk, iets wat praktisch niet haalbaar is. Hoewel nestbehandeling de totale populatie standganzen niet noemenswaardig reduceert, kan het volgens u op lokaal niveau wel de toename van het aantal vogels beperken of zelfs reduceren. In een beperkte mate draagt het dus bij aan uw doelstelling, namelijk het bereiken van de maatschappelijk aanvaardbare streefstand in de provincie Noord-Holland door middel van populatiebeheer. Op p. 66 van uw FBP stelt u dat in de voorgaande beheerperiode bij 43%, 42% en 12% van respectievelijk de broedende brandganzen, grauwe ganzen en Canadese ganzen nestbehandeling is toegepast.

Koppelreductie en afschot

Op p. 59 van uw FBP bespreekt u afschot als methode voor populatiereductie. Hierbij richt u zich op het afschot van koppelvormende broedparen vlak voor het broedseizoen (koppelreductie), wat plaatsvindt tussen 1 februari en 31 maart, en op afschot volgend op het broedseizoen tot aan 30 september. Uit uw FBP en uit andere bronnen blijkt dat afschot het meest effectief is wanneer dit broedparen zijn die in februari of maart, vlak voor het broedseizoen, worden geschoten^{20,21}. In deze tijd vormen ganzen een broedpaar, en hierop ingrijpen zal zowel de populatie terugbrengen als de aanwas in dat jaar verlagen. Door met name koppelvormende broedparen te verwijderen kan een populatie in omvang relatief snel afnemen. De effectiviteit van afschot van broed(rijpe)vogels is groter dan van ongericht afschot; er hoeven minder dieren te worden verwijderd voor hetzelfde effect. Daarmee wordt het totale aantal te doden dieren in de opvolgende jaren beperkt.

Reductie van koppelvormende standganzen in februari en maart vindt plaats in de periode dat er ook nog trekganzen in Noord-Holland aanwezig zijn. U stelt op p. 6 van bijlage 1 bij dit besluit dat dergelijke koppels te herkennen zijn aan hun gedrag. Ganzen kennen een stevige paarband. Man en vrouw trekken vooral gepaard op. In de wintermaanden zijn ze vaak nog vergezeld van de jongen van dat jaar. In groepen ganzen kunnen met zorgvuldig observeren families worden onderscheiden. De paarband kan vanaf het tweede levensjaar ontstaan. In de loop van de winter lossen de grote groepen op en vallen uiteen in kleinere groepen, waarbij menig paar zich afzonderd van de massa. Paren en losse groepjes paren houden zich dan op en nabij de toekomstige broedplaatsen op. De paren zijn dan dus goed herkenbaar en uit hun gedrag is af te leiden dat dit lokale broedvogels zijn. Ze zijn dus op basis van gedrag te onderscheiden van de op hetzelfde moment aanwezige trekganzen.

Afschot na koppelreductie, wat doorgaat tot in de herfst, betreft inheemse broedvogels en draagt daarmee ook bij aan een reductie van de populatie, maar hierbij worden naar verhouding veel jonge vogels geschoten die van nature een lagere overlevingskans hebben^{18,19}. Ten opzichte van koppelreductie heeft het afschot van één individu buiten de broedperiode relatief minder effect op de populatie. U bent voornemens om afschot vanaf 1 maart tot en met 30 september voor de grauwe gans en de grote Canadese gans toe te passen. Vanaf 1 februari verlaten de overwinterende grauwe ganzen Nederland²², en vanaf maart zijn er volgens u nauwelijks meer overwinterende grauwe ganzen aanwezig. Voor de brandgans bent u voornemens om afschot vanaf 1 april tot 30 september toe te passen. Overwinterende brandganzen vertrekken doorgaans vanaf maart uit Nederland²³, en vanaf 1 april zijn er volgens u nauwelijks meer overwinterende brandganzen aanwezig. Ten opzichte van de voorgaande beheerperiode kiest u ervoor om het beheer in de herfstperiode niet meer tot 31 oktober door te laten gaan, maar tot 30 september.

In de voorgaande beheerperiode is afschot het meest uitgevoerd van alle mogelijk beheermethoden die beschikbaar waren. Koppelreductie vond minder vaak plaats. Op p. 70 van uw FBP legt u uit dat koppelreductie niet zoveel is toegepast vanwege de complexiteit van de toenmalig beschikbare ontheffing.

Ruivangsten

Op p. 59 en 60 van uw FBP bespreekt u de ruivangstmethode. Jaarlijks ruien standganzen na het broedseizoen in grotere groepen. In deze drie tot vijf weken kunnen de ganzen niet vliegen. De

²⁰ Raad voor Dieraangelegenheden (RDA). 2012. *Richtsnoer ganzendoden*. Van:

<https://www.dierenwelzijnsweb.nl/nl/dierenwelzijnsweb/show/Richtsnoer-voor-het-doden-van-wilde-ganzen-1.htm>

²¹ Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF). 2021. *Ganzen zonder grenzen, advies voor een robuust en gebiedsgericht ganzenbeheer*. Van: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/maatschappelijke-adviesraad-faunaschade/>

²² <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/grauwe-gans>

²³ <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/brandgans>

ruilocaties en -perioden zijn soortspecifiek, afhankelijk van de voortplantingsstatus van individuen en afhankelijk de voedselbeschikbaarheid en veiligheid van de omgeving. Standganzen ruien globaal tussen 1 mei en 31 juli, per soort in hun eigen ritme.

U geeft aan dat standganzen in deze periode relatief eenvoudig kunnen worden gevangen met behulp van een vangkraal, en vervolgens worden gedood met behulp van CO₂. Het is een efficiënte manier om in een korte periode, met een beperkte personele inzet, grote aantallen ganzen per vangactie uit de populatie weg te nemen. De populatie wordt hiermee snel teruggebracht, waardoor netto over de langere termijn minder standganzen hoeven te worden gedood. Het vangen vindt plaats met behulp van een vangkraal waarna de gevangen vogels met behulp van CO₂ worden gedood. Dit wordt uitgevoerd door een gespecialiseerd bedrijf.

De resultaten van de voorgaande beheerperiode laten zien dat men in staat is om per vangactie gemiddeld 400 dieren weg te nemen uit de populatie. De effectiviteit van de maatregel heeft zich volgens u zowel in binnen- als buitenland bewezen. Uit onderzoek van Wageningen Livestock Research en de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA) werd geconcludeerd dat het doden van grote groepen ruide ganzen vanuit dierenwelzijn acceptabel is, mits het Richtsnoer ganzendoden²⁴ wordt gevolgd²⁵. Het vangen van ganzen met behulp van een vangkraal, en het vervolgens doden van de gevangen ganzen met CO₂ is in artikel 3.9, lid 2, onderdeel a en b van de Wnb aangewezen als methode en middel voor het vangen en doden van vogels.

Conclusie

De bovengenoemde methoden zijn in de voorgaande beheerperiode allen toegepast. Dit pakket van maatregelen heeft, in samenhang met verjaging met ondersteunend afschot op grond van de provinciale vrijstelling, geleid tot een stabilisatie of beginnende afname van de populatieomvang. Wij zijn met u van mening dat de voorgestelde maatregelen, in samenhang bezien, leiden tot een reductie van de populaties grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans teneinde te komen tot de voor deze ganzensoorten bepaalde streefaantallen waarbij de door deze soorten veroorzaakte gewasschade wordt teruggebracht tot het maatschappelijk aanvaardbare niveau en tevens de schade aan flora en fauna wordt beperkt.

Middelen en methoden ten behoeve van afschot, koppelreductie en ruivangsten

Het gebruik van het geweer voorzien van een geluiddemper

U heeft een ontheffing gevraagd voor het gebruik van het geweer voorzien van een geluiddemper. Op basis van artikel 3.13, lid 4 van het Bnb is het verboden om het geweer te voorzien van een geluiddemper. Op grond van artikel 3.26, lid 3 van de Wnb is het mogelijk om ontheffing te verlenen van het verbod op het gebruik van een geweer voorzien van geluiddemper.

U geeft op p. 59 van uw FBP aan dat het gebruik van een geluiddemper leidt tot minder verstoring van ganzen, en dat dit een efficiënter afschot bevordert. Tevens worden hiermee overige natuurwaarden minder verstoord. Het Richtsnoer ganzendoden bevestigt dit en stelt dat het gebruik van een geluiddemper het versturende effect van het schot met een kogelgeweer sterk kan verminderen. Daardoor kunnen meer ganzen worden gedood en is het versturende effect op de omgeving minder. Het verdrijvende effect van het afschot wordt dan ook minder²⁶.

U heeft naar ons oordeel duidelijk inzichtelijk gemaakt waarom het gebruik van een geluiddemper nuttig en efficiënt kan zijn bij het afschot van ganzen. Wij verlenen u daarom ontheffing voor het gebruik van het geweer voorzien van een geluiddemper. Hierbij merken wij wellicht ten overvloede op dat er voor het gebruik van een geluiddemper te allen tijde aanvullend een ontheffing van de Wet wapens en munitie noodzakelijk is, afgegeven door Justis. Het is aan de gebruiker van het geweer zelf om deze ontheffing te regelen.

Het gebruik van het geweer vanaf of vanuit een varende boot

Op grond van artikel 3.4, lid 1, onderdeel b van de Wnb is het verboden om het geweer te gebruiken op vogels in varende boten met een snelheid hoger dan 5 kilometer per uur. Op grond van artikel 3.4, lid 2 is het mogelijk om ontheffing te verlenen van dit verbod.

²⁴ Raad voor Dieraangelegenheden (RDA). 2012. *Richtsnoer ganzendoden*. Van:

<https://www.dierenwelzijnsweb.nl/nl/dierenwelzijnsweb/show/Richtsnoer-voor-het-doden-van-wilde-ganzen-1.htm>

²⁵ Zie ook: Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF). 2021. *Ganzen zonder grenzen, advies voor een robuust en gebiedsgericht ganzenbeheer*. Van: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/maatschappelijke-adviesraad-faunaschade/>

²⁶ Raad voor Dieraangelegenheden (RDA). 2012. *Richtsnoer ganzendoden*. Van:

<https://www.dierenwelzijnsweb.nl/nl/dierenwelzijnsweb/show/Richtsnoer-voor-het-doden-van-wilde-ganzen-1.htm>

Ganzen kunnen vanuit boten worden bestreden omdat het vogels zijn die op het water rusten en soms ook foerageren. Echter, om een goed schot te kunnen plaatsen is het noodzakelijk om de stromingen van het water te compenseren door met gebruikmaking van een motor de boot te verplaatsen. U geeft aan dat dit plaatsvindt bij snelheden van minder dan 5 kilometer per uur. De bedoeling van het bewegen van de boot is om deze op een zo stabiel mogelijke positie te houden ten opzichte van het doel. Door de vaarbewegingen onder de 5 kilometer per uur te houden, wordt artikel 3.4, lid 1, onderdeel b van de Wnb niet overtreden. Wij verlenen u daarom geen ontheffing van dit verbod. U heeft deze ontheffing niet nodig.

Het gebruik van het geweer vanuit een stilstaand voertuig

U heeft aangegeven het geweer te willen gebruiken vanuit een stilstaand voertuig. Het gebruik van het geweer vanuit een stilstaand voertuig in het kader van beheer en schadebestrijding is niet verboden. Dit volgt uit artikel 3.16, lid 1 van het Besluit natuurbescherming, waaruit kan worden geconcludeerd dat het gebruik van het geweer slechts verboden is vanaf of vanuit een rijdend voertuig. U heeft voor het gebruik van het geweer vanuit een stilstaand voertuig dus geen ontheffing nodig.

Het gebruik van het geweer in een jachtveld dat niet voldoet aan de in de wet gestelde eisen en het gebruik van het geweer binnen de bebouwde kom, of in de onmiddellijk aan de bebouwde kom grenzende terreinen

U vraagt ontheffing aan van het verbod van het gebruik van het geweer in een jachtveld dat niet voldoet aan de in de wet gestelde eisen (artikel 3.26, eerste lid, onderdeel b Wnb), en het gebruik van het geweer in de bebouwde kommen der gemeenten en de onmiddellijk aan die kommen grenzende terreinen (artikel 3.16, eerste lid, onderdeel b Bnb). U wilt deze ontheffingen kunnen gebruiken voor de gehele provincie. Artikel 3.26, lid 3 van de Wnb geeft de mogelijkheid ontheffingen te verlenen van de verboden op het gebruik van het geweer in een jachtveld wat niet voldoet aan de in de wet gestelde eisen, en op het gebruik van het geweer binnen de bebouwde kom. Uit artikel 5, lid 4 van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland van 6 september 2016 volgt dat wij van de bevoegdheid om af te wijken van de aan een jachtveld gestelde regels op grond van artikel 3.26, derde lid, van de wet slechts gebruik maken indien er door fysieke barrières geen mogelijkheid is tot het vormen van een jachtveld dat voldoet aan deze regels.

Bij uw aanvraag heeft u op p. 10 en 11 van bijlage 1 bij dit besluit een onderbouwing aangeleverd. U geeft aan dat een groot deel van de agrariërs percelen binnen de bebouwde kom hebben, of geen jachtvelden kunnen vormen vanwege doorkruising van (water)wegen of treinsporen. Bij uw onderbouwing biedt u echter geen inzicht in welke onbejaagbare percelen binnen Noord-Holland voldoen aan hetgeen gesteld is in artikel 5, lid 4 van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland en bij welke percelen in Noord-Holland sprake is van fysieke barrières. Tot slot biedt u geen waarborging waaruit blijkt dat er sprake is van het gecontroleerd en veilig gebruik van het geweer op onbejaagbare percelen.

Wij concluderen dat uw aanvraag niet voldoet aan het vereiste van de Beleidsregel. Er kan door ons niet op voorhand beoordeeld worden of alle onbejaagbare percelen in Noord-Holland omringd worden door fysieke barrières, en er kan niet op voorhand gewaarborgd worden dat het gebruik van het geweer op alle in Noord-Holland gelegen onbejaagbare percelen veilig kan. Wij weigeren daarom uw aanvraag voor een ontheffing van het gebruik van het geweer in een jachtveld wat niet voldoet aan de in de wet gestelde eisen, en we weigeren uw aanvraag voor een ontheffing van het gebruik van het geweer binnen de bebouwde kom, of in de onmiddellijk aan de bebouwde kom grenzende terreinen.

Indien het gebruik van deze ontheffing op specifieke onbejaagbare percelen noodzakelijk wordt geacht is het mogelijk om voor specifieke percelen een aanvullende ontheffing aan te vragen waarmee het gebruik van deze overkoepelende ontheffing aldaar door ons kan worden getoetst aan de beleidsregel en de veiligheid.

Het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van eendenkooien

Op basis van artikel 3.16, lid 1, onderdeel c van het Bnb is het verboden het geweer te gebruiken binnen de afpalingskring van een eendenkooi. Op grond van artikel 3.26, lid 3 van de Wnb is het ons mogelijk om ontheffing te verlenen van artikel 3.16, lid 1, onderdeel c, Bnb. Bij uw aanvraag onderbouwt u dat het van belang is om op zoveel mogelijk locaties te kunnen uitvoeren, ook om beter invulling te kunnen geven aan wederkerende en gecoördineerde uitvoering. Wij zijn dat met u eens en verlenen u daarom ontheffing voor het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van alle geregistreerde eendenkooien in Noord-Holland, om op

grond van deze ontheffing het geweer binnen de afpalingskring van geregistreerde eendenkooien te gebruiken.

Van deze mogelijkheid kan echter niet eerder gebruik gemaakt worden dan vanaf het moment dat u hiervoor in het bezit bent van een gedagtekende toestemming van de kooiker van de betreffende eendenkooi. De kooiker kan in de toestemming aanvullende voorwaarden opnemen. Het is aan u, de uitvoerder en de kooiker gezamenlijk, om de uitvoering zo te doen plaatsvinden dat de rust binnen de afpalingskring van de eendenkooi in gevoelige perioden wordt gehandhaafd.

Het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van geregistreerde eendenkooien ter bestrijding van (andere) soorten op grond van provinciale of landelijke vrijstellingen, dan wel op grond van een ontheffing of een opdracht, valt niet onder reikwijdte van deze ontheffing.

Gebruik van het geweer van één uur voor zonsopgang tot één uur na zonsondergang

U heeft een ontheffing aangevraagd voor het gebruik van het geweer van één uur voor zonsopgang tot één uur na zonsondergang. Op basis van artikel 3.16, lid 1, onderdeel a van het Besluit natuurbescherming is het verboden het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang. Op grond van artikel 3.26, lid 3 van de Wnb is het mogelijk om ontheffing te verlenen van het verbod op het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang.

In hoofdstuk 6.1, p. 50 van uw FBP beschrijft u dat ganzen gedurende daglichturen nabij hun slaappleatsen foerageren. Ze migreren daarvoor voor zonsopgang vanaf hun slaappleatsen naar zulke voedselgebieden in de omgeving. De piekmomenten van foerageren bevinden zich vroeg in de ochtend en gedurende de avondschemering, terwijl in de middaguren voornamelijk wordt gerust. Na zonsondergang vertrekken de ganzen weer terug naar hun slaappleats. In hoofdstuk 7.2, p. 59 van uw FBP geeft u aan dat verstoringen die vroeg optreden, wanneer ganzen nog niet in een dagelijkse routine van foerageren zitten, het effectiefst zijn. U stelt dat het mede hierom van belang is dat bij populatiereductie afschot mogelijk is op de momenten dat standganzen zich van en naar hun foerageergebied bewegen, zoals één uur voor zonsopgang en één uur na zonsondergang. Voor effectief beheer dienen uitvoerders de mogelijkheid te hebben om onregelmatig en onvoorspelbaar afschot toe te passen, afgestemd op de aanwezigheid van standganzen in of nabij schadegevoelige percelen of natuurgebieden.

Wij constateren dat de door u gevraagde uitvoertijden een voortzetting zijn van hetgeen ook in voorgaande ontheffingen al mogelijk was. Daarnaast merken wij op dat het gebruik van het geweer in deze uitvoertijden ook al mogelijk is met de schadebestrijdingsmaatregelen voor ganzen die in de provinciale vrijstelling van de Omgevingsverordening NH2020 van 22 oktober 2020 zijn vastgelegd.

U heeft naar ons oordeel duidelijk inzichtelijk gemaakt dat het uur voor zonsopgang en het uur na zonsondergang een belangrijke periode is om afschot uit te kunnen voeren. Op basis van de informatie in uw FBP oordelen wij dan ook dat het gebruik van het geweer een uur voor zonsopgang en een uur na zonsondergang noodzakelijk is. Wij verlenen u daarom ontheffing voor het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang.

Toegang tot gronden voor ruivangsten, zo nodig met behulp van de sterke arm

U geeft aan tijdens de ruivangsten de mogelijkheid te willen hebben tot gronden zonder te beschikken over de noodzakelijke grondgebruikersverklaringen. Op grond van artikel 3.18, tweede lid, onderdeel b van de Wnb kunnen wij ter uitvoering van een opdracht bepalen dat u toegang heeft tot zulke gronden, zo nodig met behulp van de sterke arm.

U stelt dat u de ruivangsten normaal gesproken afstemt met alle relevante grondgebruikers. Echter, in natuurgebieden waar ruivangsten ook plaatsvinden is er vaak sprake van een lappendeken van grondeigenaren, waarbij er geregeld kleine stukjes grond aan particulieren toebehoren. Het kan hierdoor volgens u incidenteel voorkomen dat er een kleine particuliere grondgebruiker en/of -eigenaar niet tijdig op de hoogte is gebracht, of dat een groep ganzen onverwacht uitwijkt naar een (agraris) perceel waardoor ad-hoc ingegrepen moet worden. Hiervoor is het volgens u van belang dat gedurende de ruivangsten de uitvoerders ook zonder toestemming kunnen acteren. Immers is het verkrijgen van toestemming op het moment van uitvoeren tijd technisch niet haalbaar.

In de voorgaande beheerperiode had u ook de mogelijkheid om tijdens de ruivangsten zonder toestemming van de grondeigenaar/-gebruiker op gronden te komen. U stelt dat u nog nooit gebruik heeft hoeven te maken van deze mogelijkheid, maar u wilt deze mogelijkheid vanwege voornoemde redenen wel behouden. Wij beoordelen uw aanvraag op dit punt positief, aangezien

wij van mening zijn dat - gezien de korte periode waarin de vangacties kunnen worden uitgevoerd - het moeilijk is om in en rondom elk leefgebied, laat staan provincie dekkend, de benodigde grondgebruikersverklaringen van alle verschillende betrokken grondgebruikers (en de door u nodig geachte machtigingen van jachthouders) vooraf te regelen. Wij besluiten daarom dat u gedurende de ruivangsten toegang heeft tot de gronden waarop vangacties worden uitgevoerd.

Middelen en methoden voor ruivangsten

Ruivangsten vinden plaats met gebruikmaking van een vangkraal en een installatie waarmee CO₂ wordt toegediend. Ruidende ganzen worden door uitvoerders rustig te voet of in boten opgedreven en naar de vangkraal geleid. Vanuit de vangkraal worden de ganzen in een geprepareerde container geleid en vervolgens gedood met CO₂. Al eerder is benoemd dat deze manier van vangen en doden van ganzen efficiënt en relatief diervriendelijk is. Tevens is het als methode voor het vangen en doden van ganzen in artikel 3.9, lid 2, onderdeel a en b van het Bnb, op grond van artikel 3.3, lid 5 van de Wnb, door de wetgever aangewezen als geschikte methode voor het vangen en doden van vogels. Wij wijzen daarom het uitvoeren van ruivangsten conform artikel 3.9, lid 2, onderdeel a en b van het Bnb aan als werkwijze voor het vangen en doden van ganzen.

Het gebruik van lokvogels (dood of levend), het gebruik van een middel waarmee (elektronische) lokgeluiden kunnen worden gemaakt en het gebruik van lokvoer

Op p. 59 van uw FBP stelt u dat het voor effectief beheer noodzakelijk is dat uitvoerders de mogelijkheid hebben om onregelmatig en onvoorspelbaar afschot toe te passen, afgestemd op de aanwezigheid van stand ganzen in of nabij schadegevoelige percelen of natuurgebieden. Hiervoor dienen zij volgens u middelen tot hun beschikking te hebben om ganzen binnen schootsafstand te krijgen, zoals lokganzen, lokvoer en akoestische lokmiddelen. Hierdoor kunnen niet alleen meer ganzen worden geschoten, maar wordt er ook voor gezorgd dat ganzen binnen de gewenste schootsafstand komen, waardoor de kans op ziekschieten afneemt. Dit draagt daarom bij aan het doelgericht zo snel mogelijk beperken van de ganzenpopulatie, waarbij onnodig lijden kan worden beperkt.

Het gebruik van lokvogels, lokgeluiden en lokvoer is in artikel 3.9, lid 2, onderdeel c, d en g van het Bnb, op grond van artikel 3.3, lid 5 van de Wnb, door de wetgever aangewezen als geschikte methoden voor het vangen en doden van vogels. Uit artikel 3.9, lid 8 van het Bnb volgt echter dat het gebruik van levende lokganzen alleen mogelijk is indien deze worden gebruikt voor het vangen van ganzen met gebruikmaking van de middelen vangkooi, kastval of vangnet. Uit uw FBP volgt niet dat u deze middelen bij uw populatiebeheer gaat gebruiken. U heeft hiervoor ook geen ontheffing aangevraagd. Op grond van artikel 3.9, lid 8 Bnb kunt u daarom geen gebruik maken van levende lokganzen. Gebaseerd op uw voorgaande onderbouwing wijzen wij wel het gebruik van niet-levende lokvogels, het gebruik van akoestische (waaronder elektronische) lokgeluiden en het gebruik van lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is, aan als methode. Dit komt tevens overeen met de middelen die de landelijke vrijstelling voor het doden van de grote Canadese gans aanwijst in artikel 3.1 eerste lid van de Wnb, juncto artikel 3.3, tweede lid van de Rnb.

Overige middelen en methoden

Aanvullend wenst u gebruik te maken van de middelen en methoden hagel- en kogelgeweer, honden (niet zijnde lange honden) en het doden van in nood verkerende gewonde vogels met slag-, snij- of steekwapens. Gelet op artikel 3.9 van het Bnb zijn dit middelen en methoden welke reeds op grond van artikel 3.3, lid 5 van de Wnb door de wetgever zijn aangewezen als geschikte middelen voor het vangen en doden van vogels. Wij wijzen daarom deze middelen en methoden aan, zodat u de genoemde middelen hagel- en kogelgeweer, honden (niet zijnde lange honden) en het doden van in nood verkerende gewonde vogels met slag-, snij- of steekwapens kunt gebruiken bij de uitvoering van deze ontheffing.

Daarbij merken wij op dat het middel hond niet mag worden gebruikt om vogels te doden, maar slechts gebruikt mag worden om gewonde of gedode vogels te apporteren. Tevens benadrukken wij aanvullend dat het doden van in nood verkerende, gewonde ganzen alleen kan plaatsvinden via het gebruik van het geweer of slag-, snij- of steekwapens. Andere middelen of methoden zijn niet toegestaan. De inzet van slag-, snij- of steekwapens is hierbij nadrukkelijk een noodmaatregel om uitsluitend te gebruiken wanneer het geweer om redenen van veiligheid niet kan worden gebruikt om in nood verkerende, gewonde ganzen te doden. Het geweer dient dus te allen tijde gebruikt te worden als dodingsmiddel wanneer dit veilig kan.

Het uitvoeren van populatiebeheer in ganzenfoeragegebied Polder Zeevang

Als laatste onderdeel van de toetsing van deze aanvraag beoordelen wij uw aanvraag om populatiebeheer mogelijk te maken in het Natura 2000-gebied en ganzenfoeragegebied Polder

Zeevang. Op grond van artikel 8, lid 4 en artikel 10, lid 1 van de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland verlenen wij geen ontheffing voor populatiebeheer van jaarrond verblijvende ganzen in de periode 1 november tot 1 april, 1 mei en/of 1 juni (afhankelijk van de aanwezige ganzensoorten) in foerageer-/rustgebieden, tenzij is aangetoond dat populatiebeheer geen significant negatief effect heeft op de overwinterende populatie ganzen.

U onderbouwt de uitvoering van populatiebeheer in Polder Zeevang in een aanvullende notitie (zie bijlage 4 bij dit besluit). U stelt dat Polder Zeevang door zijn kenmerkende open veenweidegebied een ideaal leefgebied is voor herbivore watervogels zoals ganzen. Het is een gebied met een dubbele bescherming, omdat zowel op grond van Natura 2000 status trek ganzen worden beschermd als aangewezen doelsoort, alsook trek ganzen op grond van het provinciaal aangewezen ganzenfoerageergebied. Deze bescherming heeft volgens u ook een positief effect gehad op de aanwezige stand ganzen populatie in Polder Zeevang, wat ook is terug te zien in de schadecijfers voor het gebied. Polder Zeevang heeft volgens u met ca. 183 stand ganzen per 100 hectare de hoogste dichtheid stand ganzen van Noord-Holland. Er is sprake van ruim 1,2 miljoen euro gewasschade, verspreid over 1813 hectare polder (gemiddeld 68.000 euro schade per 100 hectare). Hoewel polder Zeevang niet als broedgebied is aangewezen voor ganzen kent de polder jaarlijks wel ca. 266 gerapporteerde broedende ganzen (zie tabel 1 van bijlage 4 bij dit besluit). Dit maakt Polder Zeevang in vergelijking met de rest van de Provincie Noord-Holland een broedgebied met een hoog aantal broedende stand ganzen (zie figuur 2 van bijlage 4 bij dit besluit). Dit is in lijn met de ecologie van ganzen waaruit blijkt dat met name waterrijke natuurgebieden functioneren als belangrijke broedgebieden.

Populatiebeheer in Polder Zeevang zal zich voornamelijk richten op koppelreductie, ruivangsten en afschot in het vroege voorjaar, wat zowel populatiereductie als beperking van nieuwe aanwas als gevolg heeft. Op deze manier wordt de relatief grote potentiële aanwas van nieuwe stand ganzen in Polder Zeevang volgens u beperkt. Daarmee wordt het totale aantal te doden dieren in de opvolgende jaren beperkt en wordt de graasdruk in Polder Zeevang gedurende de zomer maanden direct verlaagd. Door juist in Polder Zeevang populatiebeheer toe te passen kunt u met een beperkte inspanning een relatief grote impact op de stand ganzen populatie veroorzaken.

Populatiebeheer van stand ganzen kan in ganzenfoerageergebieden echter alleen plaatsvinden tenzij is aangetoond dat dit geen significant negatief effect heeft op de overwinterende populatie ganzen. In de notitie verwijst u hiervoor naar twee eerder opgestelde Passende Beoordelingen (hierna: PB). Een PB toetst activiteiten in een Natura 2000-gebied aan Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. De PB beoordeelt of de gewenste activiteiten significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het betreffende Natura 2000-gebied hebben. Eén van de PB's heeft voor Polder Zeevang onder meer uitvoering van populatiebeheer door jagers vanuit de lokale WBE getoetst²⁷, en de andere PB heeft voor Polder Zeevang uitvoering van populatiebeheer door gecoördineerde beheerteams²⁸.

Uit deze PB's blijkt dat populatiebeheer op stand ganzen in het vroege voorjaar onder voorwaarden mogelijk is, zodanig dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor onder meer de niet-broedvogels (i.e. trekvogels) kolgans, grauwe gans en brandgans op voorhand met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Op basis van de PB's is populatiebeheer van stand ganzen in meerdere vormen, onder voorwaarden, als nieuwe, vergunningvrije activiteit opgenomen in het Natura 2000 beheerplan voor Polder Zeevang, wat op 26 oktober 2021 door ons College is vastgesteld²⁹. Daarnaast is er reeds een vergunning met zaaknummer OD.261123, d.d. 11 februari 2021 afgegeven die directe schadebestrijding en populatiebeheer van stand ganzen, onder voorwaarden, in Polder Zeevang mogelijk maakt. Uit de PB's blijkt dat populatiebeheer, uitgevoerd onder voorwaarden, niet leidt tot significante negatieve effecten op de doelsoorten, onder meer overwinterende trek ganzen. Omdat dezelfde trek ganzen gelijktijdig ook beschermd worden op grond van het provinciale ganzenfoerageergebied volgt hieruit dus dat populatiebeheer, onder dezelfde voorwaarden, eveneens geen significant negatief zal hebben op de overwinterende populatie ganzen.

Op basis van het voorgaande concluderen wij dat voldoende is aangetoond dat populatiebeheer van stand ganzen in Polder Zeevang, in het vroege voorjaar, geen significant negatief effect heeft

²⁷ J.B. Latour, A.D. Rippen (2020). Passende beoordeling faunabeheer N2000-gebieden Noord-Holland. Zeevang geactualiseerd. A&W-rapport 3360 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

²⁸ N. de Nijs & R. van Dijk (2021). Passende beoordeling gecoördineerd beheer ganzen Polder Zeevang. Sweco

²⁹ Brief 'Vaststelling Natura 2000 beheerplan Polder Zeevang', verzenddatum 27 oktober 2021, kenmerk 1720923/1720965

op de aldaar overwinterende ganzenpopulatie, mits de in het Natura 2000 beheerplan en vergunning opgenomen voorschriften en beperkingen onverminderd worden gevolgd. Wij staan het toepassen van populatiebeheer van standganzen via deze ontheffing dan ook toe in het ganzenfoeragegebied Polder Zeevang, met inachtneming van deze voorwaarde.

Conclusie

Wij beoordelen uw aanvraag van 9 november 2021 voor een ontheffing op grond van artikel 3.17, lid 1, juncto artikel 3.3, lid 1 van de Wnb, in het belang van het voorkomen en beperken van belangrijke schade aan gewassen en schade aan flora en fauna als deugdelijk gemotiveerd. Uit de door u aangeleverde onderbouwing blijkt naar onze mening voldoende dat het belang van schade aan gewassen en schade aan flora en fauna in het geding is. U heeft voldoende aangetoond dat de schade door de soorten grauwe gans, brandgans, grote Canadese gans, kleinste Canadese gans, inclusief verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen, binnen het werkgebied van de FBE in de provincie Noord-Holland zo veel mogelijk moeten worden beperkt.

Uit de door u aangeleverde informatie blijkt dat een combinatie van maatregelen nodig is om schade aan gewassen en schade aan flora en fauna door ganzen te beperken en te voorkomen. De beperking van de omvang van de populaties van grauwe gans, brandgans, grote Canadese gans, kleinste Canadese gans, inclusief verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen, door middel van een combinatie van nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en afschot is hiervoor noodzakelijk.

Het is ons niet gebleken dat er momenteel een andere bevredigende oplossing bestaat waardoor de inzet van het voorgestelde beheer niet noodzakelijk is.

Er is met zekerheid geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans.

Op een aantal aspecten is uw aanvraag onvoldoende onderbouwd gebleken. Voor deze onderdelen verlenen u wij geen ontheffing, en/of wijzen wij middelen en methoden niet aan.

Het in uw FBP en aanvraag beschreven populatiebeheer via nestbehandeling, koppelreductie, afschot en ruivangsten beoordelen wij verder als afdoende onderbouwd. Wij verlenen u daarom de door u gevraagde ontheffing gedeeltelijk.

Voorschriften en intrekking ontheffing

Aan dit besluit zijn op grond van artikel 5.3 Wnb voorschriften verbonden. Op grond van artikel 5.4 Wnb kan de ontheffing worden ingetrokken als in strijd met de ontheffing of de voorschriften wordt gehandeld. Tevens is dan sprake van een economisch delict.

Besluit

Zaaknummer OD.357591

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelezen

- het Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024
- de aanvraag van Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland van 9 november 2021

Gelet op

- de artikelen 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.12, 3.15, 3.17, 3.18, 3.25 en 3.26 van de Wet natuurbescherming;
- de artikelen 3.9, 3.13, 3.16 van het Besluit natuurbescherming;
- de artikelen 3.1, 3.3, 3.4, 3.16 van de Regeling natuurbescherming;
- de Omgevingsverordening NH2020;
- de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland;
- ons besluit van 13 juli 2021 inzake onze goedkeuring van het Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024;

Overwegende dat

- de aanvraag voldoet aan de gestelde eisen in de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland;
- de basis van de ingediende aanvraag is gelegen in het door de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland vastgestelde Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024;
- voldoende is aangetoond dat er sprake is van belangrijke schade aan gewassen, flora en fauna in het gehele werkgebied van de Faunabeheereenheid Noord-Holland;
- voldoende is aangetoond dat deze schade wordt veroorzaakt door de standganzenpopulaties van de grauwe gans (*Anser anser*), brandgans (*Branta leucopsis*), grote Canadese gans (*Branta canadensis*), kleinste Canadese gans (*Branta hutchinsii minima*) en verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen;
- in voldoende mate blijkt dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- het uitvoeren van een combinatie van maatregelen in de vorm van nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en afschot effectief is om de standganzenpopulatie te reduceren en daarmee schade te beperken dan wel te voorkomen;
- door het verlenen van de gevraagde ontheffingen de gunstige staat van instandhouding van de voornoemde soorten niet in het geding zal komen;
- het opzettelijk vangen en doden van de grauwe gans en brandgans reeds is toegestaan op grond van de Omgevingsverordening NH2020;
- het opzettelijk vangen en doden van de grote Canadese gans reeds is toegestaan op grond van de landelijke vrijstelling;

Besluiten

aan Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland te Haarlem

1. op grond van artikel 3.17, eerste lid, onderdeel a juncto artikel 3.3, eerste lid van de Wet natuurbescherming ontheffing te verlenen van:
 - a. artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming voor het opzettelijk vangen en doden van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans;
 - b. artikel 3.1, tweede lid van de Wet natuurbescherming voor het opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten weg te nemen van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans;
 - c. artikel 3.1, derde lid van de Wet natuurbescherming voor het rapen van eieren en deze onder zich te hebben van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans;
 - d. artikel 3.1, vierde lid van de Wet natuurbescherming voor het opzettelijk storen van de grauwe gans, brandgans en grote Canadese gans;
2. op grond van artikel 3.18, vierde lid van de Wet natuurbescherming de opdracht te geven om de omvang van de populatie de kleinste Canadese gans (*B. hutchinsii minima*) en verwilderde gedomesticeerde en/of hybride ganzen in al hun verschijningsvormen te beperken met gebruikmaking van de middelen en methoden die in dit besluit worden toegestaan;
3. op grond van artikel 3.26, derde lid van de Wet natuurbescherming ontheffing te verlenen van:
 - a. artikel 3.13 van het Besluit natuurbescherming voor het gebruik van een geweer voorzien van een geluiddemper;

- b. artikel 3.16 van het Besluit natuurbescherming voor het gebruik van een geweer van één uur voor zonsopgang tot één uur na zonsondergang;
- c. artikel 3.16 van het Besluit natuurbescherming voor het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
- 4. op grond van artikel 3.18, tweede lid, onderdeel a van de Wet natuurbescherming te bepalen dat de Stichting Faunabeheereenheid, alsmede de in haar opdracht werkende personen, bij de uitvoering van ruivangsten toegang hebben tot alle in dit besluit bedoelde gronden, zo nodig met behulp van de sterke arm;
- 5. op grond van artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming de volgende middelen en methoden aan te wijzen;
 - a. geweer;
 - b. hond (niet zijnde lange honden), waarbij de hond slechts wordt gebruikt als hulpmiddel en niet als middel om te doden;
 - c. het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;
 - d. het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel c;
 - e. het vangen of doden met gebruikmaking van niet-levende lokvogels;
 - f. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, wat niet vergiftigd of verdovend is;
 - g. het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee (elektronische) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;
 - h. het doden van in nood verkerende, gewonde vogels met een slag-, snij- of steekwapen;
 - i. het gebruik van het geweer vanaf of vanuit een stilstaand voertuig;
 - j. het gebruik van het geweer vanaf of vanuit een vaartuig met een snelheid van minder dan 5 kilometer per uur.

Op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming verbinden wij aan dit besluit de navolgende voorschriften, beperkingen en geldigheid.

Voorschriften en beperkingen

Algemene voorschriften

1. De Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland blijft als houder van de ontheffing verantwoordelijk voor het naleven van de bepalingen en voorschriften die aan deze ontheffing zijn verbonden.
2. De Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland kan personen door middel van een machtiging gebruik laten maken van deze ontheffing. De gemachtigde dient daarom - tezamen met de machtiging - een kopie van deze ontheffing van de Faunabeheereenheid te ontvangen.
3. De machtiging als bedoeld in voorschrift 2 dient duidelijk weer te geven voor welke handelingen (nestbehandeling, koppelreductie, ruivangsten en/of afschot) de machtiging geldig is.
4. De gemachtigde kan slechts die handelingen uitvoeren die in de machtiging als bedoeld in voorschrift 2 zijn benoemd.
5. De gemachtigde kan de handelingen benoemd in de machtiging uitsluitend in de volgende perioden toepassen:
 - a. Nestbehandeling: 1 februari tot en met 30 september;
 - b. Koppelreductie: 1 februari tot en met 31 maart;
 - c. Ruivangsten: 1 mei tot en met 31 juli;
 - d. Afschot: - 1 maart tot en met 30 september: grauwe gans, grote Canadese gans, kleinste Canadese gans, inclusief verwilderde gedomesticeerde en hybride ganzen in al hun verschijningsvormen
- 1 april tot en met 30 september: brandgans
6. Op de naleving van het in of krachtens de wet gestelde wordt toezicht gehouden door de door de provincie Noord-Holland aangewezen ambtenaren en andere daartoe bevoegde personen.
7. De gebruiker van de ontheffing moet (een kopie van) de machtiging, de ontheffing, relevante grondgebruikersverklaring(en) en de originele jachtakte bij zich dragen of bewaren in het voertuig of vaartuig wat wordt gebruikt ter uitvoering van de ontheffing. Deze documenten dienen op eerste aanvraag aan genoemde toezichthouders getoond kunnen worden. Met uitzondering van de jachtakte mogen genoemde documenten langs elektronische weg, leesbaar worden getoond.

8. De gebruiker van de ontheffing dient bij het gebruik van de ontheffing binnen een afpalingskring van een geregistreerde eendenkooi te beschikken over (een kopie van) de gedagtekende en ondertekende toestemming van de kooiker.
9. De gemachtigde mag zich laten bijstaan door mede-uitvoerders.
10. Gedode dieren dienen in ieder geval ter voorkoming van de verspreiding van ziekten zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk bij het verlaten van het jachtveld te worden opgeruimd.
11. Ringen die aan gedode vogels worden aangetroffen moeten gezonden worden aan het Vogeltrekstation, Postbus 50, 6700 AB Wageningen. Hierbij dient het terugmeldformulier ingevuld te worden meegestuurd van de website <https://vogeltrekstation.nl/nl/vogels/ring-gevonden>.

Specifieke voorschriften

Ganzenfoerageergebieden

12. Deze ontheffing kan worden gebruikt in het door Gedeputeerde Staten aangewezen ganzenfoerageergebied Polder Zeevang. Voorschriften en beperkingen uit het Natura 2000 beheerplan Polder Zeevang 2021-2027 en relevante vergunningen (zoals de bestaande vergunning met zaaknummer OD.261123, d.d. 11 februari 2021) zijn onverminderd van toepassing;
13. In alle andere door de Gedeputeerde Staten aangewezen ganzenfoerageergebieden³⁰ wordt deze ontheffing niet gebruikt in de volgende perioden:
 - a. Van 1 november tot en met 31 maart;
 - b. Wanneer in de volgende perioden onderstaande soorten in het ganzenfoerageergebied aanwezig zijn:
 - i. van 1 april tot en met 30 april: de brandgans;
 - ii. van 1 april tot en met 31 mei: de rotgans (*Branta bernicla*).

Koppelreductie en afschot

14. Het gebruik van het kogelgeweer is beperkt tot het schieten op ganzen voor zover deze zich op de grond bevinden.
15. Een door koppelreductie of afschot gewond geraakte, in nood verkerende gans wordt zo snel mogelijk gedood met gebruikmaking van een geweer.
16. Indien een door koppelreductie of afschot gewond geraakte, in nood verkerende gans vanuit veiligheidsoverwegingen niet met een geweer kan worden gedood, dan wordt deze, zo nodig met behulp van een hond, onmiddellijk gevangen en gedood met een geschikt slag-, snij- of steekwapen.

Ruivangsten

17. Minimaal één week voorafgaand aan de eerste ruivangst dient de ontheffinghouder of gemachtigde een globale planning van de beoogde ruivangstlocaties, datums en tijdstippen via postbus@odnhn.nl, onder vermelding van zaaknummer OD.357591 door te geven aan de afdeling Toezicht en Handhaving van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
18. Indien locaties, datums en/of tijdstippen van de planning als bedoeld in voorschrift 17 wijzigen dient de ontheffinghouder of de gemachtigde:
 - a. dit door te geven aan de toezichthouders van de afdeling Toezicht en Handhaving van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, via door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord verstrekte contactgegevens.
 - b. Dit uiterlijk vóór 17:00 's middags, op de dag voorafgaand aan de betreffende ruivangst, door te geven.

Monitoring en rapportage

19. Jaarlijks dient de uitkomst van de juli-telling gebruikt te worden om, voor zowel de grauwe gans, brandgans als grote Canadese gans, de in hoofdstuk 4 van bijlage 3 beschreven berekeningswijze uit te voeren. De uitkomst van de juli-telling en de uitkomst van de berekening dienen jaarlijks vóór 31 december via postbus@odnhn.nl, onder vermelding van zaaknummer OD.357591 door te geven aan de afdeling Toezicht en Handhaving van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.
20. Indien voor een ganzensoort uit de berekening als bedoeld in voorschrift 19 volgt dat $A_{\min\{t+1\}} \leq \text{GRP}$, dan kan deze ontheffing in de eerstvolgende beheerperiode (van 1 februari tot en met 30 september) voor de betreffende soort niet gebruikt worden, waarbij GRP is:
 - a. Voor de grauwe gans: 17.200 individuen

³⁰ Voor een kaartweergave van deze gebieden zie: <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=ganzenfoerageergebieden>

b. Voor de brandgans: 8.250 individuen

c. Voor de grote Canadese gans: 1.600 individuen

21. De Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland rapporteert jaarlijks aan Gedeputeerde Staten over de, op basis van deze ontheffing, uitgevoerde maatregelen middels haar jaarverslag³¹. Het jaarverslag wordt op de website van de FBE Noord-Holland beschikbaar gesteld.

Geldigheid

De ontheffing is geldig van 1 februari 2022 tot en met 31 januari 2024, alleen in de periode van 1 februari tot en met 30 september.

Overige wetgeving

Indien deze ontheffing gebruikt wordt in of grenzend aan een Natura 2000-gebied, dient er een beoordeling te hebben plaatsgevonden in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland is zelf verantwoordelijk voor de afstemming met de relevante onderdelen uit de Wnb.

Zorgplicht

Voor de soort waarvoor wij u ontheffing verlenen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wnb, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is nadelige gevolgen voor deze soorten te voorkomen. Daarnaast dient een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt op grond van artikel 3.24, lid 1 te voorkomen dat het dier onnodig lijdt.

Kennisgeving

Dit besluit wordt door ons geplaatst op www.officielebekendmakingen.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neemt u dan contact op met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) via 088 – 102 13 00. Wij verzoeken u hierbij het zaaknummer OD.330565 te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
namens dezen,

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)

Bijlage:

- 1 – Aanvraag
- 2 – Aanvullende data
- 3 – Sovon advies
- 4 – Noot populatiebeheer in ganzenfoerageergebied

Kopie aan:

- Afdeling Toezicht & Handhaving
- Provincie Noord-Holland, Afdeling Beleid Groen

Rechtsbescherming

U en andere belanghebbenden die het niet eens zijn met dit besluit, kunnen binnen 6 weken, gerekend vanaf de dag na datum van verzending van dit besluit, een bezwaarschrift indienen bij gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA HAARLEM.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval het volgende bevatten:

- uw naam, adres, postcode en woonplaats;

³¹ Het jaarverslag zoals bedoeld in artikel 11.8 van de Omgevingsverordening NH2020, d.d. 22 oktober 2020

- de datum;
- over welk besluit het gaat (u kunt het beste een kopie van dit besluit bijsluiten);
- de redenen waarom u het niet eens bent met het besluit;
- uw handtekening.

Het indienen van een bezwaarschrift schorst de werking van dit besluit niet.

Indien onverwijlde spoed dit vereist, kunt u de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland, Sectie bestuursrecht, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM vragen om een voorlopige voorziening te treffen. U kunt het verzoekschrift ook digitaal bij de rechtbank indienen via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Voor meer informatie verwijzen wij naar www.rechtspraak.nl. Voor de behandeling van het verzoek wordt griffierecht geheven.

De provincie wil bezwaren tegen besluiten graag op informele wijze behandelen. Als uw bezwaar in aanmerking komt voor deze informele behandeling nemen wij op korte termijn telefonisch contact met u op. In verband hiermee verzoeken wij u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent. Voor meer informatie over de informele behandeling kunt u telefonisch contact opnemen met provincie Noord-Holland.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Postbus 3007
2001 DA, Haarlem

Datum : 11-09-2021, Haarlem
Betreft : Ontheffing ganzen schadebestrijding

Geacht college,

Namens het bestuur van de Faunabeheereenheid (FBE) Noord-Holland verzoek ik u om een ontheffing af te geven voor populatiebeheer: koppelafschot (van 1 februari t/m 31 maart), afschot (van: 1 maart t/m 30 september), ruivangsten (van 1 mei t/m 31 juli) en nestbehandeling (jaarrond), in het gehele werkgebied van de faunabeheereenheid Noord-Holland, zoals beschreven in het 'Faunabeheerplan Ganzen 2021-2024' (hierna: FBP). Deze aanvraag moet in samenhang worden gezien met de provinciale vrijstelling. Deze ontheffing(en) dienen een gezamenlijk doel in het beperken van de landbouwschade en schade aan de flora en fauna.

Faunabeheerplan ganzen 2021-2024

In het faunabeheerplan ganzen 2021-2024 (hierna: FBP) heeft de Faunabeheereenheid Noord-Holland het door haar voorgenomen beheer voor de komende drie jaar onderbouwd en omschreven. Ten aanzien van de ganzen zijn in paragraaf 8.8 van het de volgende overwegingen meegenomen: Vanwege het voorkomen van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en kolgans in de gehele provincie Noord-Holland is het risico op schade aan kwetsbare natuurgebieden, graslanden en overige kwetsbare gewassen in het gehele werkgebied van de FBE Noord-Holland aanwezig (paragraaf 6.1 landbouwschade en 6.2 ecologische schade; FBP). Het met de ontheffing beoogde beheer betreft een continuering, met uitzondering van de maand oktober, ten opzichte van het beheer zoals dat plaatsvond onder het voorgaande Faunabeheerplan Ganzen 2015-2020 en de indertijd in dat kader onder de Flora en faunawet afgegeven ontheffingen (zie tabel blz 73 van FBP 2021-2024). Continuering van het beheer is noodzakelijk om verdere toename van de populatie standganzen te voorkomen en om de maatschappelijke doelstellingen te behalen (zie tabel 1 pagina 10 van FBP 2021-2024). Het niet langer uitvoeren van populatiebeheer in de maand oktober is noodzakelijk om beter aan te sluiten bij de aanwezigheid van de trekpopulatie grauwe ganzen (paragraaf 9.4 2de alinea FBP en figuur 23 blz. 35).

Doel

Het doel van het gebruik van deze ontheffing is het reduceren van de populatie standganzen binnen de provincie Noord-Holland, zoals omschreven in het 'Faunabeheerplan Ganzen 2021-2024' (Paragraaf 9.4 en 7.2 sub. Afschot, Broedvogelreductie en Vangen en doden van ruiende ganzen).

Belangen

Op basis van de in het faunabeheerplan ganzen 2021-2024 wordt een ontheffing aangevraagd op grond van het volgende belang, waarvan de uitgebreide onderbouwing te vinden is in het FBP Ganzen (Hoofdstuk 6):

- In het belang van het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen (artikel 3.3 lid 4, sub b, onder 3, Wnb).
 - o De economische schade door ganzen is substantieel, specifiek in de landbouw (Paragraaf 6.1 FBP).
- In het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats (artikel 3.3 lid 4, sub b, onder 4, Wnb).
 - o De hoge graasdruk, vertrapping en uitwerpselen van de populaties ganzen hebben een negatieve invloed op het behalen van verschillende natuurdoelstellingen (Paragraaf 6.2 FBP).

Deze belangen worden toegelicht in hoofdstuk 6 van het FBP. Met deze ontheffing(en) wordt getracht de doelstanden zoals omschreven in tabel 1 pagina 10 van FBP 2021-2024 te benaderen.

Handelingen

Voor de volgende handelingen wordt ontheffing aangevraagd:

Afschot (zie FBP p 7.2 afschot)

- Intensief beheer van de standganzenpopulatie door middel van afschot.

Koppelaafschoot (zie FBP p 7.2 broedvogelreductie)

- Reduceren van de aan reproductie deelnemende standganzen, om zo ook de aanwas te beperken.

Nestbehandeling (zie FBP p 7.2 nestbehandeling)

- Wegnemen van lokale broedpopulaties.

Ruivangsten (zie FBP p 7.2 Vangen en doden van ruiende ganzen)

- Met een kortdurende verstoring een grote groep standganzen aan de populatie onttrekken.

Diersoorten

De ontheffing wordt aangevraagd voor de volgende diersoorten in al hun verschijningsvormen:

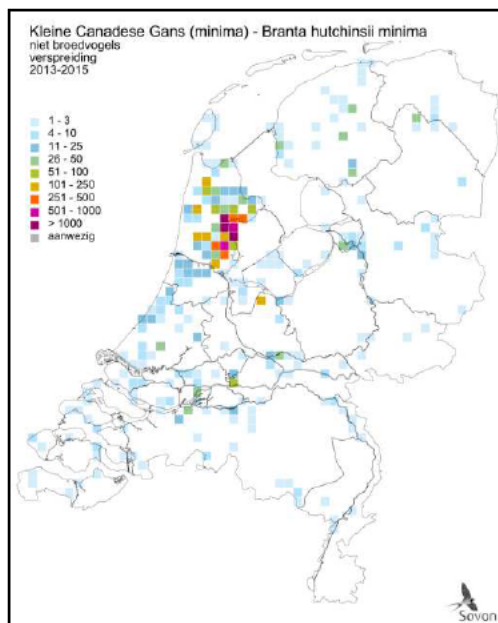
Handelingen afschot, koppelaafschoot, nestbehandeling en ruivangsten:

- *Grauwe gans (Anser anser)*
- *Brandgans (Branta leucopsis)*
- *Canadese gans (noot Canadese gans en noot landelijke vrijstelling)*
 - o *Grote Canadese gans (Branta canadensis)*
 - o *Kleine Canadese gans (Branta hutchinsii)*
 - o *Richardsons Canadese gans (Branta hutchinsii hutchinsii)*

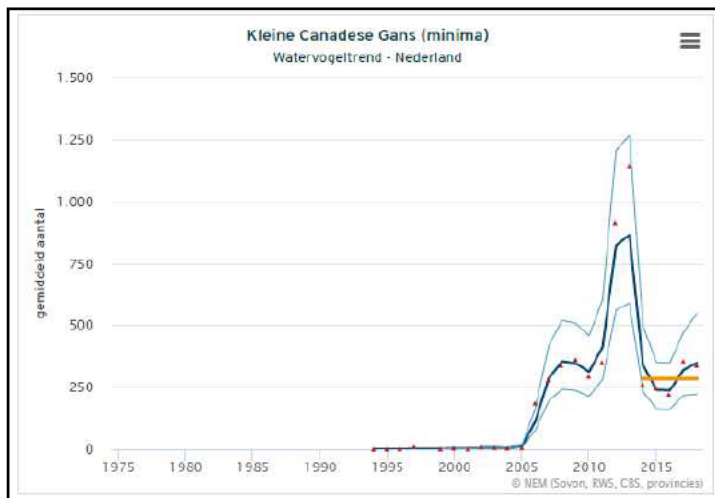
Noot Canadese gans

In Nederland komen verschillende ondersoorten van Canadese ganzen voor. De belangrijkste onderscheiding is die van de grote Canadese gans (*Branta canadensis*) en de kleine Canadese gans (*Branta hutchinsii*). De grote Canadese gans en de Richardsons Canadese Gans (*Branta hutchinsii hutchinsii*), ondersoort van de kleine Canadese gans, zijn landelijk vrijgesteld. De kleine Canadese gans (*Branta hutchinsii*) is beschermd onder artikel 3.1 en is niet vrijgesteld. De *Branta hutchinsii minima* is een tweede ondersoort van de kleine Canadese gans. Deze ondersoort wordt in Nederland als exoot beschouwd, voor deze soort wordt dan ook om een opdracht verzocht.

De Canadese gans (groot en klein) incl. hun ondersoorten worden benoemd in het FBP. Voor de populatieontwikkeling zijn hoofdzakelijk de gegevens van de grote Canadese gans benoemd dit mede omdat de determinatie zelfs voor ervaren vogelaars complex is en daarmee onzeker. Doordat in verschillende meetnetten/onderzoeken de grote en de kleine Canadese ganzen incl. hun ondersoorten worden geclusterd zijn bij de visualisatie van telgegevens van Sovon enkel die van de Grote Canadese gans weergegeven. Sovon maakt hierop een uitzondering met de kleinste Canadese gans (Figuur 1 en 2). Gedrag en trend van de kleinste Canadese gans komen overeen met die van Grote Canadese Gans. Tekstueel zijn in het FBP de meest recente gegevens van de verschillende (onder)soorten Canadese gans toegelicht

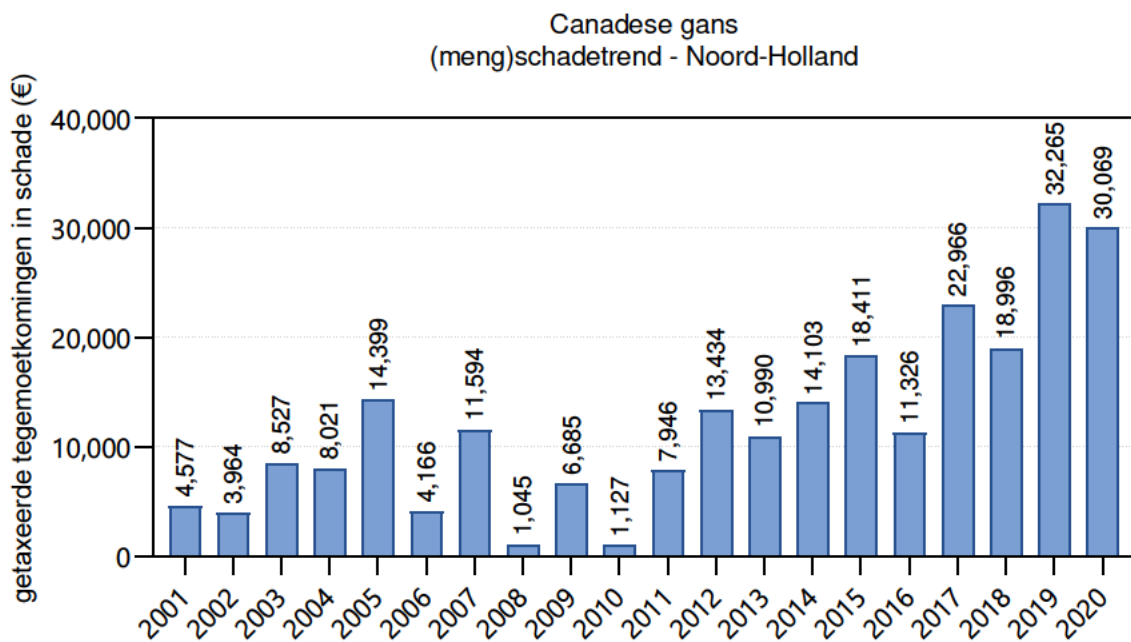
Figuur 1: Relatieve dichtheid niet-broedparen kleine Canadese gans, periode 2013-2015, in Nederland (bron: Sovon).

Figuur 2: Aantalsontwikkeling van de kleine Canadese gans als watervogel in Nederland, periode 1994-2018 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m april (seizoensgemiddelde).

Noot Landelijke vrijstelling

Doordat de geregistreerde schade van BIJ12-Faunazaken een minimale weergave is van de werkelijke schadeomvang, geven deze cijfers een duidelijke weergave van (dreigende) belangrijke schade. De schade veroorzaakt door de (grote en kleine) Canadese gans kan niet met cijfers van BIJ12-Faunazaken worden onderbouwd, omdat deze door de landelijke vrijstelling niet in aanmerking komt voor een tegemoetkoming (met uitzondering van mengschades met andere ganzensoorten en in ganzenrust- en foerageergebieden en/of Natura 2000-gebieden). Vanwege zijn gedrag en grootte mag aangenomen worden dat de schade veroorzaakt door een individuele grote Canadese gans tenminste even groot is als die van een individuele grauwe gans, en de schade veroorzaakt door een individuele kleine Canadese gans iets kleiner is dan die van een individuele brandgans.

Figuur 3: Canadese gans tegemoetkomingen in schade geregistreerd door BIJ12 Faunazaken (bron: BIJ12)

Gebied

Het gehele werkgebied van de FBE Noord-Holland.

Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van de looptijd van het FBP Ganzen. Het beheer wordt ieder jaar uitgevoerd zoals hieronder aangegeven, voor de motivering zie FBP Ganzen (hoofdstuk 9):

- Inclusief zon- en feestdagen;
- Vanaf 1 uur voor zonsopkomst tot 1 uur na zonsondergang (zie pagina 50 paragraaf 6.1 sub. Verspreiding schadecijfers BIJ12-Faunazaken; noot crippling rates).
- Inclusief uitvoering in de foerageer-/rustgebieden voor koppelafschot (zie Artikel 8 lid 4 beleidsregels natuurbescherming Noord-Holland, noot koppelafschot in foerageer-/rustgebieden)
- Perioden per handeling:
 - o *Afschot* 1 maart t/m 30 september
 - o *Koppelafschot* 1 februari t/m 31 maart
 - o *Nestbehandeling* Jaarrond
 - o *Ruivangsten* 1 mei t/m 31 juli

Noot crippling rates

Het meest effectieve moment voor schadebestrijding ligt in de vroege ochtend als ganzen vanuit de rustgebieden landen op landbouwpercelen. De effectiviteit van verjaging is namelijk afhankelijk van twee samenwerkende gedragstheorieën, namelijk: 'landscape of fear' en 'optimaal foerageren'. Ganzen maken net als andere dieren continue een kosten- en baten analyse in hun foerageer keuzes om zo hun eigen fitness te optimaliseren. Hierbij wegen zij de kosten zoals vliegbewegingen, concurrentie en predatierisico af tegen de baten, in dit geval kwalitatief en kwantitatief voedsel. Wanneer ganzen gedurende de ochtendschemering wanneer zij zich bewegen naar de foerageergebieden worden bejaagd, wordt voorkomen dat er groepsvorming ontstaat waardoor er ook geen andere ganzen worden aangetrokken. Dit geldt ook voor de migratiebewegingen gedurende de avondschemering wanneer ganzen neerstrijken op de vaste slaapplekken. Door gedurende de vaste migratiebewegingen in de ochtend- en avondschemering te sturen kan met relatief weinig ingrijpen een gebied onaantrekkelijk worden gemaakt voor grote groepen ganzen. Hiermee wordt de graasdruk verspreid wat ten goede komt van de schade.

Uit lopend onderzoek door het Nederlandse consortium binnen het AEWA programma blijkt dat 26% van de standganzen en 16% van de trekganzen in Nederland hagel bij zich draagt. Dat percentage is erg hoog en duidt op te hoge schootafstanden zowel nationaal als internationaal. Het is dan ook van belang dat verjaging met ondersteund afschot plaats vindt op opstijgende of indalende ganzen wanneer zij zich over uitvoerders heen bewegen en hierdoor ruim binnen schootsafstand bevinden.

Noot koppelafschot in foerageer- /rustgebieden

Koppelafschot is expliciet gericht op ganzen die zich opmaken tot broeden, waarmee wordt uitgesloten dat overwinterende trek ganzen worden geschoten. In de periode begin februari en maart vormen stand ganzen deze koppels. Afschot van koppelvormende ganzen leidt zowel tot populatiereductie als tot reductie van de aanwas. Het geschoten koppel brengt immers geen jongen groot. Ook in het geval dat een gans de partner verliest, zal een gans in dat betreffende jaar niet tot nestvorming komen (Mentink, 2015). In april worden vrijgekomen broedplaatsen ingenomen door nog niet eerder aan de reproductie deelnemende ganzenkoppels. Door in februari, maart en april koppelafschot/voorjaarsafschot uit te voeren wordt voorkomen dat vanuit de broedplaatsen een nieuwe aanwas stand ganzen groot wordt.

Het broedsucces (aanwas) van een populatie wordt bepaald door de gemiddelde legselgrootte, het uitkomstsucces van de nesten en de kuikenoverleving. De ganzenpopulatie wordt het meest beïnvloed door de overlevingskans van volwassen ganzen en in mindere mate door de overlevingskansen van nog niet-broedende ganzen en eieren. Afschot is het meest effectief wanneer het wordt uitgevoerd in het vroege voorjaar, met name vlak voor de broedperiode in februari-maart (Latour e.a. 2019). In deze tijd vormen ganzen een broedpaar, en afschot van minstens één van de twee zal zowel de populatie terugbrengen als de aanwas in dat jaar verlagen. Door met name broedparen (koppelvormers) te verwijderen, kan een populatie in omvang relatief snel afnemen. De effectiviteit van afschot van broed(rijpe)vogels is groter dan van ongericht afschot; er hoeven minder dieren te worden gedood voor hetzelfde effect. Daarmee wordt het totale aantal te doden dieren in de opvolgende jaren beperkt. Ganzenbeheer middels koppelafschot bestaat uit het doden van ganzen (grauwe gans, brandgans en Canadese gans (groot en klein)) met gebruikmaking van het geweer in de periode 1 februari tot en met 30 april van één uur voor zonsopkomst tot 1 uur na zonsondergang. Hierbij wordt gebruik gemaakt van zowel het hagelgeweer (kaliber 12) als het kogelgeweer (maximaal .243).

Herkenning gedrag koppelvormende ganzen

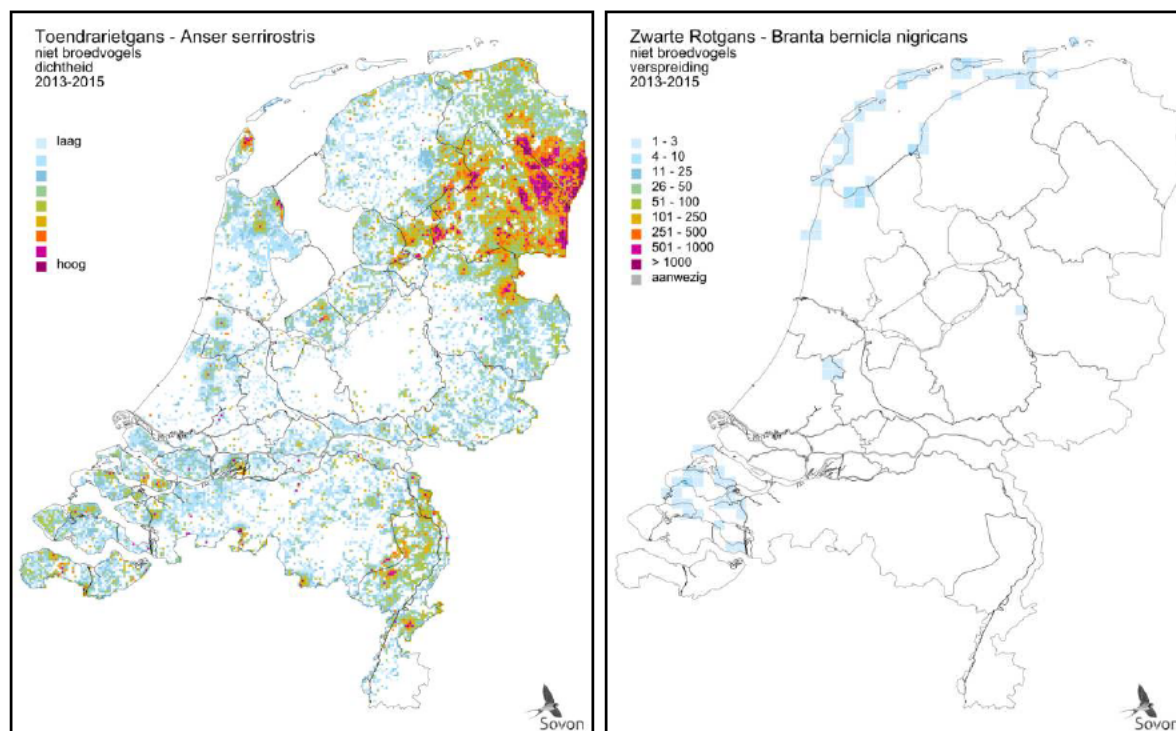
Het (koppel)afschot van stand ganzen (grauwe gans, brandgans en Canadese gans (groot en klein)) is gericht op individuen die de foerageer- en rustgebieden gebruiken als broedgebied in de zomer en niet op winter- en trekvogels die het gebied gebruiken als foerageer- en rustplaats. Dergelijke koppels zijn te herkennen aan het gedrag. Ganzen kennen een stevige paarband, die vaak voor het leven is. Man en vrouw trekken vooral gepaard op. In de wintermaanden zijn ze vaak nog vergezeld van de jongen van dat jaar. In groepen ganzen kun je met zorgvuldig kijken, de families herkennen. De paarband kan vanaf het tweede levensjaar ontstaan. In de loop van de winter lossen de grote groepen op en vallen uiteen in kleinere groepen, waarbij menig paar zich afzondert van de massa. Paren en losse groepjes paren houden zich dan op en nabij de toekomstige broedplaatsen op. De paren zijn dan dus goed herkenbaar en uit hun gedrag is af te leiden dat dit lokale broedvogels zijn (procesmanagement, 2015).

Koppelreductie in foerageer- en rustgebieden

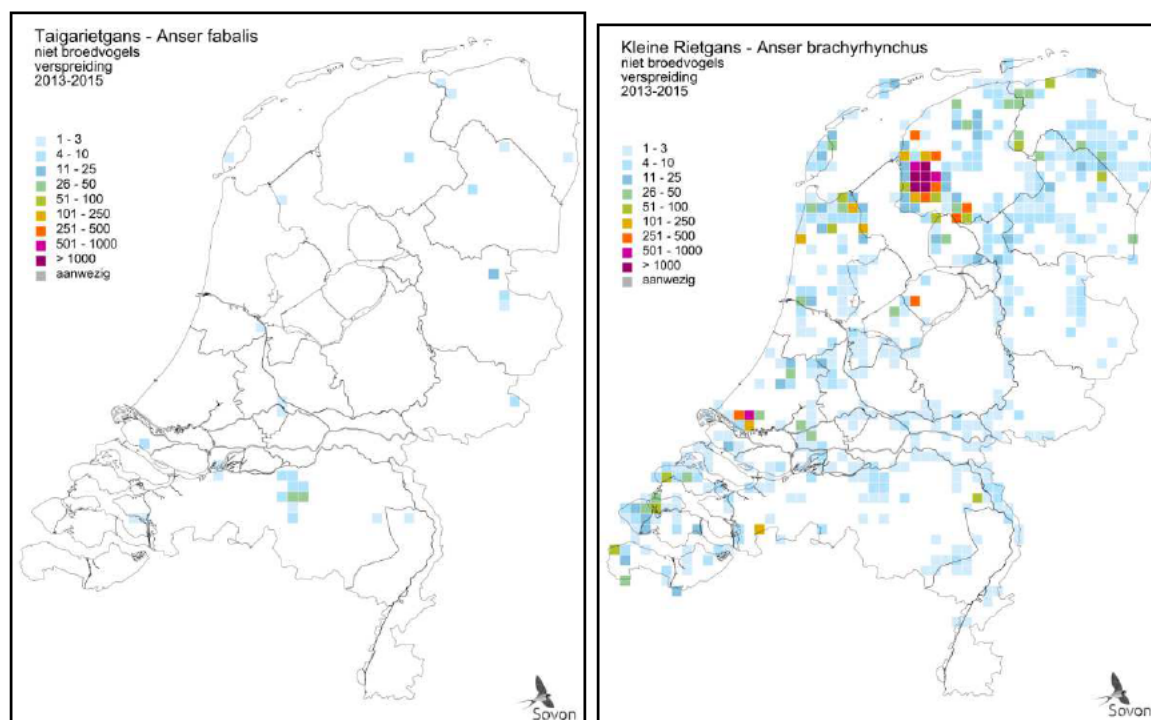
In navolging van Artikel 8 lid 4 kan populatiebeheer van jaarrond verblijvende ganzen (stand ganzen) plaatsvinden mits dit geen significant negatief effect heeft op de overwinterende populatie ganzen (trek ganzen). In Noord-Holland overwinteren de grauwe-, kol-, brand- toendrariet-, taigariet-, kleine

riet- en rotgans. De foerageer- /rustgebieden gelegen in Noord-Holland zijn grotendeels overlappend met Natura 2000-gebieden en kennen daarom aanvullend ook een bescherming conform de vogelrichtlijn. Deze geeft aan dat een activiteit geen significant negatief effect mag hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van trekganzen. -

Zoals aangegeven in het FBP (pagina 20, paragraaf trekganzen) is Nederland een belangrijk overwinteringsgebied voor overwinterende ganzen. Koppelafschot is expliciet gericht op ganzen die zich opmaken tot broeden. Hiermee is uitgesloten dat individuen van de overwinterende populaties ganzen zullen worden gedood. Wel kan een schot leiden tot verstoring van groepen overwinterende ganzen. De verblijfplaatsen van de meeste overwinterende rotganzen, Taigarietgans, kleine rotgans en kleine rietgans sluiten echter op voorhand uit dat het verstoren van enkele individuen van deze vier soorten zal leiden tot een negatief effect op de staat van instandhouding. De toendrarietgans komt met name voor in Drenthe en Texel. De rotgans met name op de wadden eilanden (zie Figuur 4). De Taigarietgans komt in zeer kleine aantallen in Texel voor en de kleine rietgans komt met name voor in de provincie Friesland en in Noord-Holland geconcentreerd in het noorden. De foerageergebieden in Noord-Holland zijn allen gelegen in zuidoosten van de provincie (zie FBP figuur 3, pagina 19). Dit maakt dat op voorhand kan worden vastgesteld dat het verstoren van enkele individuen van deze vier soorten zal leiden tot een negatief effect op de staat van instandhouding. De toendrariet- rot- kleine riet- en taigarietgans die in de foerageergebieden van Noord-Holland bij uitzondering aanwezig zijn hebben bij eventuele verstoring voldoende uitwijkmogelijkheden in de Natura 2000-gebieden die voor deze soorten een instandhoudingsdoelstelling hebben.

Figuur 4: Verspreiding niet-broedvogels gedurende de wintermaanden. Links toendrarietgans en rechts rotgans (Bron: Sovon).

Figuur 5: Verspreiding niet-broedvogels gedurende de wintermaanden. Links Taigarietgans en rechts kleine rietgans (Bron: Sovon).

Er zijn drie ganzensoorten, grauwe-, kol- en brandganzen, die verspreid voorkomen in rust- en foerageergebieden van Noord-Holland en waarvoor een faunabeheerplan is opgesteld die zowel een stand- als trekpopulatie kennen. Van deze drie soorten is het aantal trekganzen de afgelopen decennia sterk toegenomen (zie FBP pag. 31, 35 en 40). De trekkende kol- en brandgans hebben hun seizoensmaxima later (februari) dan de grauwe gans (november). Deze soorten zijn in februari nog in groten getale aanwezig in Nederland en dus gevoeliger voor eventuele verstoring dan de grauwe gans.

De landelijke staat van instandhouding (Ministerie van LNV 2006) is voor grauwe- kol- en brandganzen (niet- broedvogels) geformuleerd, en gaat uit van een seizoensgemiddelde van 120.000 individuele grauwe ganzen, 303.545 kolganzen en 195.920 brandganzen (dit is gebaseerd op de 86.300 grauwe gans, 218.300 kolgans, en 140.900 brandgans van het doelendocument, geëxtrapoleerd naar gebieden buiten het gebiedennetwerk van het meetnet watervogels, zie Van Kleunen et al. 2017 in advies aan Ministerie van LNV).

In Nederland komen momenteel gedurende de seizoensmaxima 480.000 grauwe ganzen, 934.000 kolganzen en 845.000 brandganzen gemonitord¹. Dit maakt dat de populatie trekganzen in Nederland

¹ Gansensymposium Fryske Akademy & NOU, 19 mei 2017 Contrastrijke ontwikkelingen bij overwinterende ganzen in Nederland in de afgelopen 10 jaar Julia Stahl & Kees Koffijberg Sovon Vogelonderzoek Nederland

momenteel in het geval van de grauwe gans als brandgans 4 keer boven de gunstige staat van instandhouding bevindt en in het geval van de kolgans ruim 3 keer. Foeragerende of rustende overwinterende ganzen zijn weinig plaatsgebonden waardoor het opvliegen van een groep ganzen niet zal leiden tot een negatief effect op de staat van instandhouding. De maatregel koppelvormers werd in 2021 in de gehele provincie 1.459 keer toegepast. Het is de verwachting dat dit bij gebruik in de foerageer- en rustgebieden toeneemt naar c.a. 3.000 keer. Daar waar de rust- en foerageergebieden overlappen met Natura 2000 gebieden zal aanvullend nog een gebiedsspecifieke passende beoordeling moeten komen omdat de bescherming ten aanzien van de gebiedsbescherming verder gaat dan enkel de beleidsregel natuurbescherming van Noord-Holland.

De huidige populatieomvang in relatie tot de verspreiding van de ganzensoorten en de maatregel maakt dat op voorhand kan worden uitgesloten dat eventuele verstoring van overwinterende ganzen, nog aanwezig in de foerageer- en rustgebieden in februari, maart of april, zal leiden tot een negatief effect op de staat van instandhouding van overwinterende ganzen.

Middelen

Voor de motivering voor het gebruik van de middelen en methoden (zie FBP 7.2). De FBE Noord-Holland vraagt het gebruik van de volgende middelen op grond van het bepaalde in artikel 3.13 Bnb, in samenhang met artikel 3.25, eerste lid Wnb en artikel 3.9 Bnb aan, om gebruik van de volgende middelen mogelijk te maken:

1. Geweren (hagel- en kogelgeweer), lid 1 a;
2. Luchtdrukgeweer, lid 1 a (zie FBP 7.2 paragraaf afschot alinea 2; verwijzing; dierenwelzijn en gebruik luchtdrukgeweer);
3. honden, niet zijnde lange honden, lid 1 b;
4. vangkraal en vangnetten(ruivangsten), lid 1 e en f;
5. binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, onderdeel d, van de wet, lid 4;
6. het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen (ruivangsten), lid 2 a;
7. het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel 6, lid 2 b;
8. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvogels (levend en dood), lid 2 c;
9. het vangen of doden met gebruikmaking van een middel (incl. elektronisch) waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt, lid 2 d;
10. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, lid 2 g;
11. het doden met gebruikmaking van een geweer, waarbij wordt gehandeld in afwijking van de regels, inzake:
 - a. de omvang van het jachtveld (noot gebiedsdekkend uitvoering), lid 2 e 1;
 - b. het vangen of doden met gebruikmaking van een geweer, voorzien van een geluiddemper, lid 3 e;
 - c. het gebruik van het geweer:

- i. voor zonsopgang of na zonsondergang, lid 2 e 4;
 - ii. binnen de bebouwde kom of op terreinen als bedoeld in artikel 3.21, derde lid, van de wet (noot gebiedsdekkend uitvoering), lid 2 e 4;
 - iii. binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, onderdeel d, van de wet (noot gebiedsdekkend uitvoering) , lid 2 e 4;
 - iv. vanaf of vanuit een rijdend motorrijtuig dan wel een ander voertuig (boot) , lid 2 e 4;
12. het doden door middel van slag-, snij- en steekwapens of het geweer voor in nood verkerende gewonde vogels (voor het uit lijden verlossen van dieren die bij de uitvoering van het geweer niet direct gedood zijn), lid 1 i in overeenstemming met lid 7.

Noot dierenwelzijn en gebruik luchtdrukgeweer

Een krachtig luchtdrukgeweer (persluchtbuiks) kan een gans dodelijk raken vergelijkbaar met een kogelgeweer. Voor ganzen geldt dat de mondingsenergie minimaal 50 FPE oftewel 67 joule moet zijn met het gebruik van vervormende projectielen zoals (hybride) slugs om een dodelijk schot te garanderen. In de verenigde staten zijn meerdere staten waarbij het gebruik van een luchtdrukgeweer voor het doden van Canadese ganzen gangbaar is. In Zuid-Afrika worden luchtdrukgeweren gebruikt om nijlganzen te doden. De Canadese gans is de grootste voorkomende gans in Nederland.

Noot gebiedsdekkend uitvoering

In Noord-Holland bevindt een groot deel van de agrariërs percelen zich binnen de bebouwde kom of binnen de afpalingskring van een eendenkooi. Ook zijn er agrariërs die door omstandigheden, zoals doorkruising van (water)wegen of treinsporen niet kunnen voldoen aan de minimale 40 ha oppervlakte eis van een jachtveld (artikel 3.26 lid 1 sub b, Wnb). Schade op niet bejaagbare velden, met uitzondering van de afpalingskring van de eendenkooi, komen pas in aanmerking voor een tegemoetkoming wanneer een ontheffing is aangevraagd (beleidsregel GS artikel 4 lid 3 sub a; afwijksregel BIJ12). Mede hierdoor is er bij BIJ12 faunazaken geen gevalideerde schadehistorie voor niet bejaagbare percelen. Met name kwetsbare teelten zoals broccoli, bloembollen en andere vollegronds groente worden regelmatig op percelen geteeld die niet voldoen aan de 40 ha bejaagbaar veld regel (mondelinge toelichting LTO Noord). Het is met name deze teelten die kwetsbaar zijn voor ganzenvraat waardoor de schade snel hoger is dan de maximale tegemoetkoming in schade.

Voor effectieve beheer (zie paragraaf 7.2 FBP) dienen uitvoerders onregelmatig en onvoorspelbaar afschot toe te passen, afgestemd op de aanwezigheid van standganzen in of nabij schadegevoelige percelen of natuurgebieden. Uitzonderingen hierop, door het niet voldoen aan de jachtveldeisen, leiden tot een meervoud aan kleine ganzenrustgebieden verspreid over de gehele provincie Noord-Holland. Binnen deze onbedoelde ganzenrustgebieden zullen ganzen zich gaan concentreren en ontstaan lokale broedplaatsen (zie FBP 9.4 Populatiebeheer). Met name op klaverbladen bij snelwegen staan bekend om hun hoge concentratie broedende ganzen. Zo worden in de provincie Gelderland meer dan 800 koppelvormende ganzen in het voorjaar verwijderd (Resultaten Faunabeheer midden Nederland, provincie Gelderland). Niet alleen zorgen deze overige gronden ervoor dat de resulterende

foerageerdruk op naburige agrarische percelen toe neemt ook ondermijnt het de populatiebeheer inspanningen in overige gronden. Door ganzen in optimale rust eieren te laten leggen is er sprake van een hoge kuikenoverleving en resulterende aanwas in het najaar. Het is daarom van groot belang dat de samenwerking en afstemming tussen jachtaktehouders en grondgebruikers niet worden gehinderd door een lappendeken van kleine ganzenrustgebiedjes waardoor het aantal te doden ganzen alleen maar toe neemt om dezelfde doelstelling te behalen. Met name gecoördineerde beheer teams kunnen op overige gronden (zoals klaverbladen) worden ingezet om gericht in het voorjaar koppelvormende ganzen te doden, nog voor zij kuikens hebben.

Inhoudelijke onderbouwing in Faunabeheerplan

Voor verdere onderbouwing van deze ontheffingsaanvraag en de toetsing aan de staat van instandhouding (paragraaf 8.7) en andere bevredigende oplossingen (paragraaf 7.1) verwijs ik u naar het 'Faunabeheerplan Ganzen 2021-2024' zoals dat op 14-07-2021 door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland is goedgekeurd.

Hoogachtend,

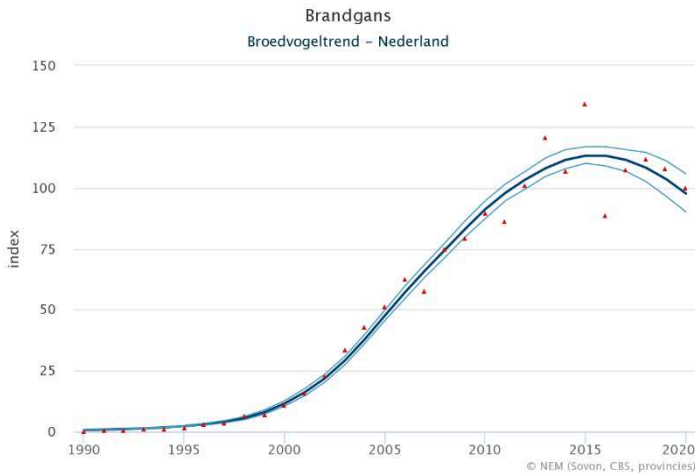

Directeur-secretaris Faunabeheereenheid Noord-Holland

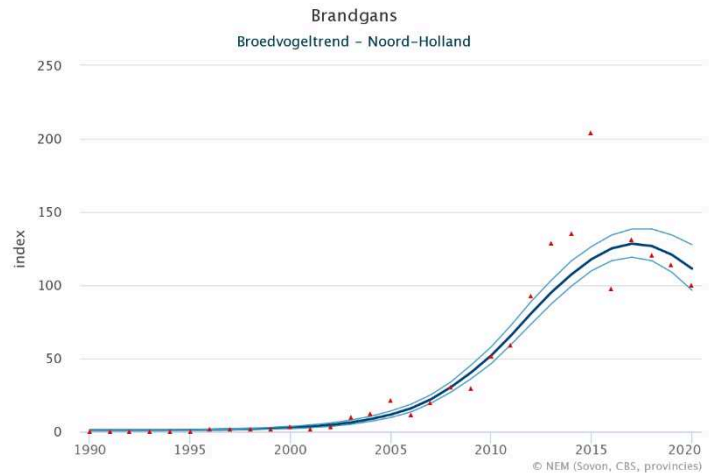
Aanvullende data ontheffing

Tellingen

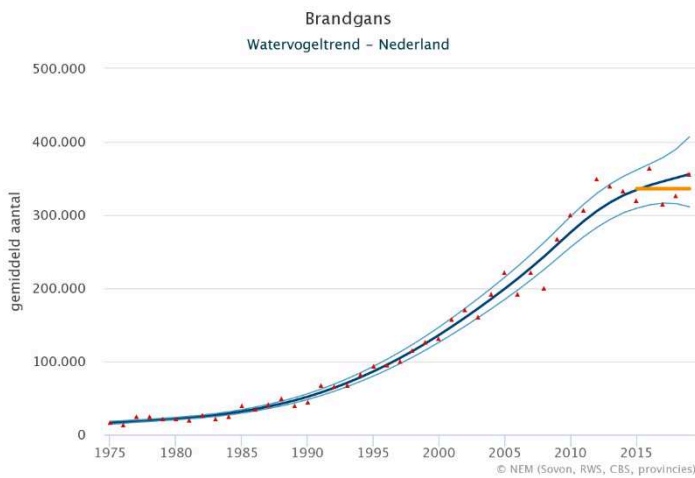
Brandgans

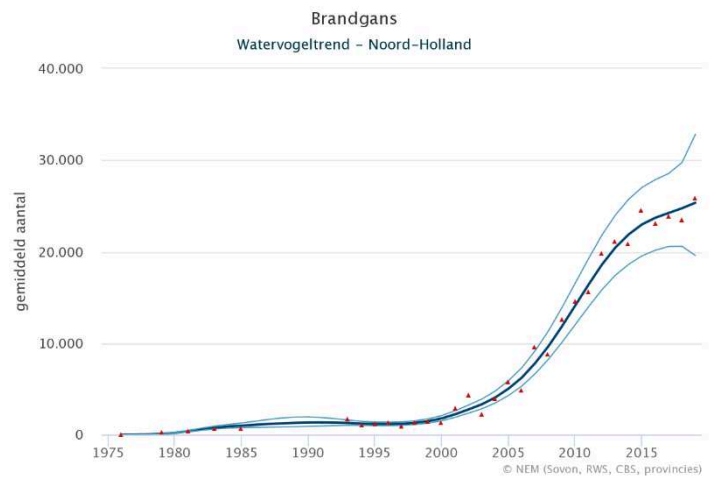
Figuur 1: Geïndexeerde trend van de brandgans als broedvogel in Nederland, periode 1990-2020 (bron: Sovon). Referentiejaar 1990 = 0.

Figuur 2: Geïndexeerde trend van de brandgans als broedvogel in Noord-Holland, periode 1990-2020 (bron: Sovon). Referentiejaar 1990 = 0.

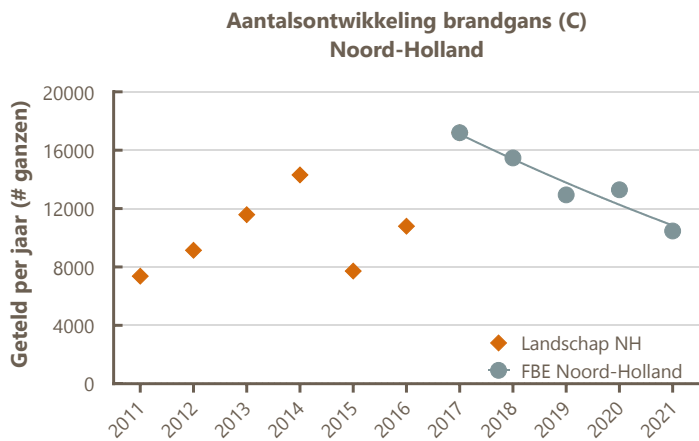
Figuur 3: Aantalsontwikkeling van de brandgans als watervogel in Nederland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

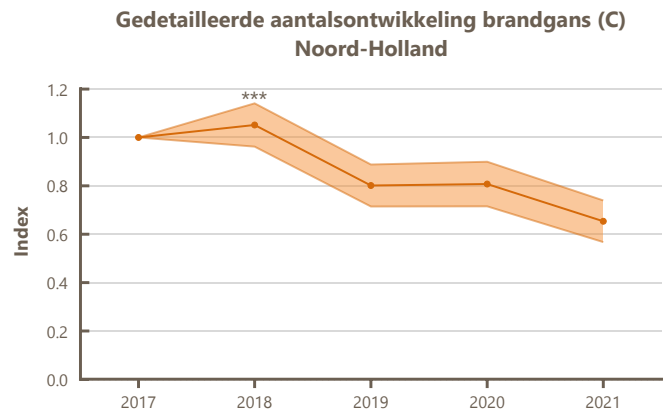
Figuur 4: Aantalsontwikkeling van de brandgans als watervogel in Noord-Holland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

De broedvogelpopulatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2020 een sterke toename. Ook de laatste 12 jaar (2009-2020) kent de populatie in Noord-Holland een sterke toename. In dezelfde periode is in Nederland de populatie matig toegenomen. In Nederland lijkt er sinds ongeveer 2013 en in Noord-Holland sinds ongeveer 2015 een stabilisatie te zijn ingezet. De populatie lijkt in Nederland sinds 2018 en in Noord-Holland sinds 2017 zelfs af te nemen. Deze recente veranderingen zijn nog niet statistisch geanalyseerd.

De watervogelpopulatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2019 een sterke toename. Ook de laatste 12 jaar (2008-2019) kent de populatie in Noord-Holland een sterke toename. In dezelfde periode is in Nederland de populatie matig toegenomen. In Nederland is sinds 2012 en in Noord-Holland sinds 2015 de groei wel afgenomen. Deze recente veranderingen zijn nog niet statistisch geanalyseerd.

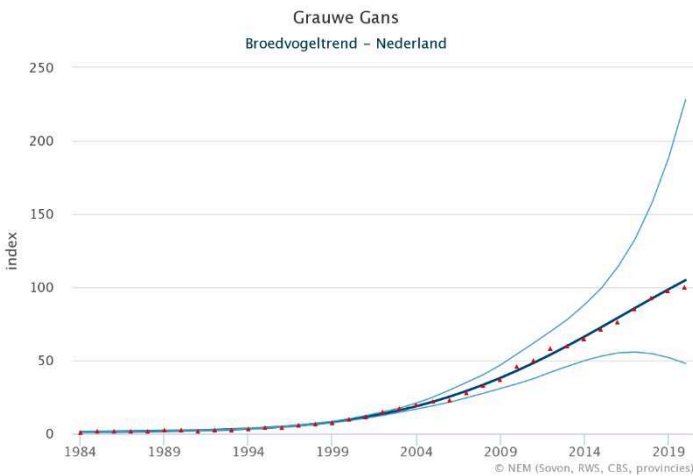
Figuur 5: Aantalsontwikkeling van de brandgans tijdens de juli-telling in Noord-Holland van 2011-2021.

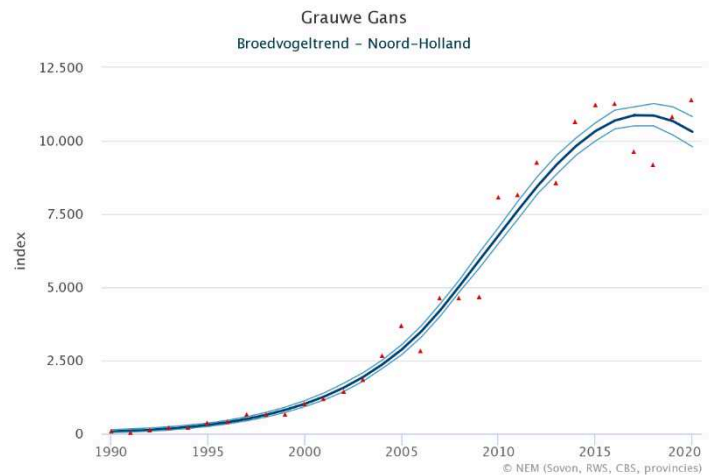
Figuur 6: Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de brandgans tijdens de juli-telling in Noord-Holland van 2017-2021 (2017 als referentiejaar). Analyse is uitgevoerd met R-TRIM op telgebied niveau.

De zomerpopulatie van de juli-telling laat tot 2017 een toename zien. Sinds 2017 is er een daling ingezet. De gedetailleerde aantalsontwikkeling laat over de gehele periode (2017-2021) een matige afname zien, die is ingezet vanaf 2018.

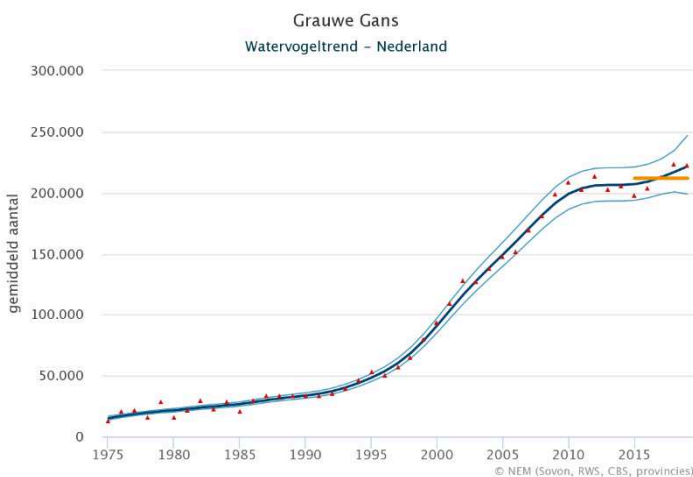
Grauwe gans

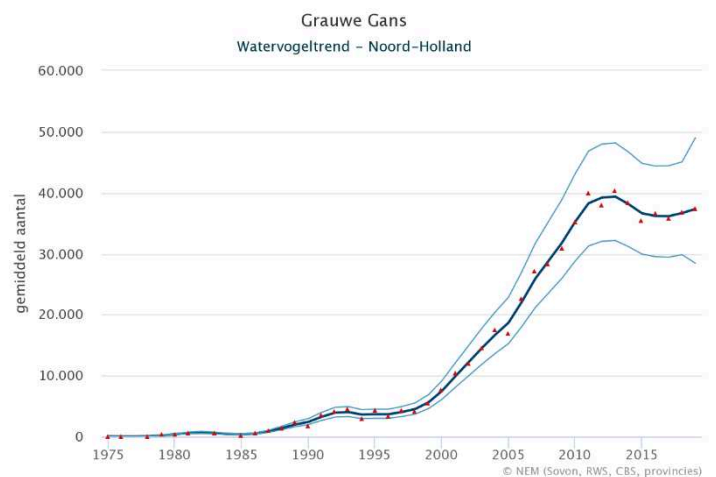
Figuur 7: Geïndexeerde trend van de grauwe gans als broedvogel in Nederland, periode 1990-2020 (bron: Sovon). Referentiejaar 1990 = 0.

Figuur 8: Geïndexeerde trend van de grauwe gans als broedvogel in Noord-Holland, periode 1990-2020 (bron: Sovon). Referentiejaar 1990 = 0.

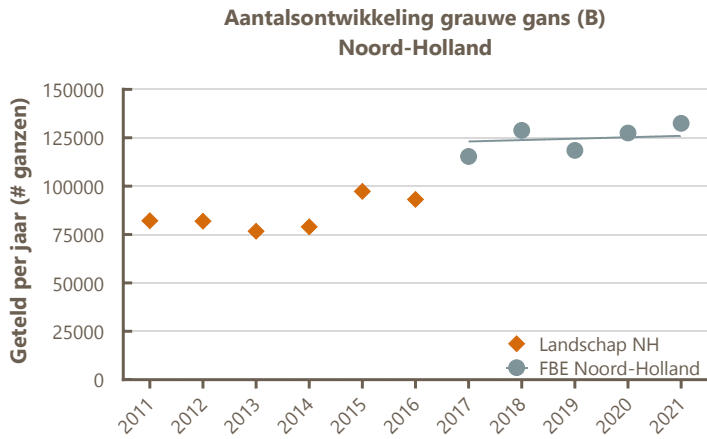
Figuur 9: Aantalsontwikkeling van de grauwe gans als watervogel in Nederland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

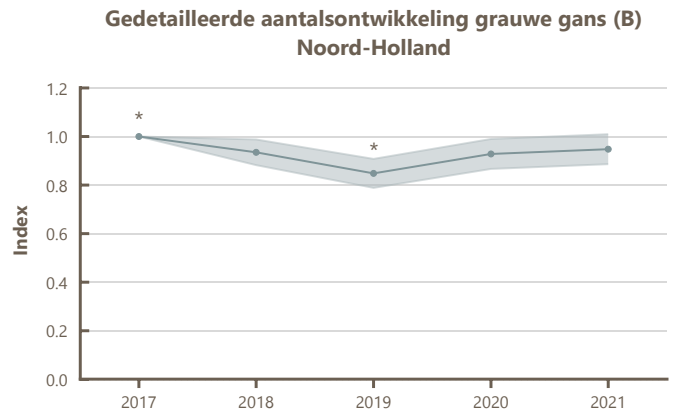
Figuur 10: Aantalsontwikkeling van de grauwe gans als watervogel in Noord-Holland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

De broedvogelpopulatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2020 een sterke toename. Ook de laatste 12 jaar (2009-2020) kent de populatie in Noord-Holland een sterke toename. In dezelfde periode is in Nederland de populatie matig toegenomen. In Noord-Holland lijkt de populatie sinds 2016/2017 te zijn gestabiliseerd. Deze recente veranderingen zijn nog niet statistisch geanalyseerd.

De watervogelpopulatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2019 een sterke toename. De populatie van Nederland kent de laatste 12 jaar (2008-2019) een matige toename. In dezelfde periode was er voor Noord-Holland geen trend aantoonbaar. In Nederland lijkt sinds 2010 en in Noord-Holland sinds 2011 de populatie wel te zijn gestabiliseerd. Deze recente veranderingen zijn nog niet statistisch geanalyseerd.

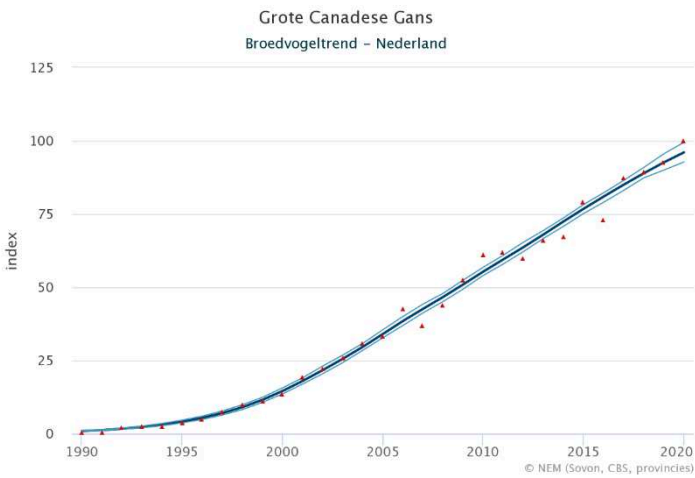
Figuur 11: Aantalsontwikkeling van de grauwe gans tijdens de juli-telling in Noord-Holland van 2011-2021.

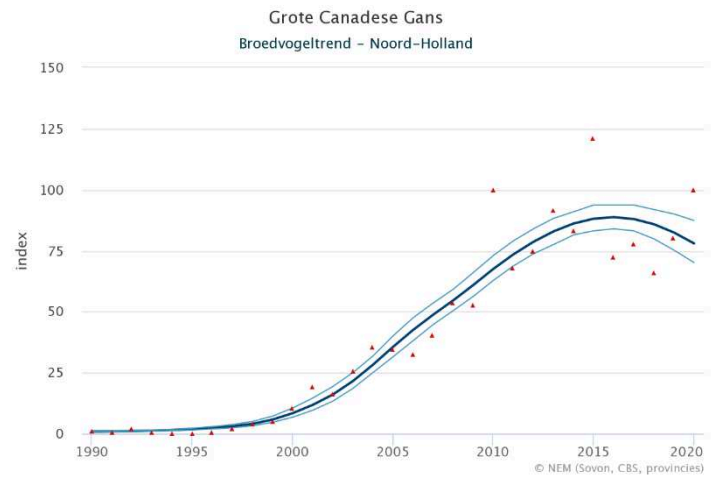
Figuur 12: Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de grauwe gans tijdens de juli-telling in Noord-Holland van 2017-2021 (2017 als referentiejaar). Analyse is uitgevoerd met R-TRIM op telgebied niveau.

De zomerpopulatie van de juli-telling laat tot 2017 een toename zien. Sinds 2017 is de populatie gestabiliseerd. De gedetailleerde aantalsontwikkeling laat over de gehele periode (2017-2021) een stabilisatie zien. Van 2017-2019 was er een kleine daling in de populatie, die vanaf 2019 weer is gestabiliseerd.

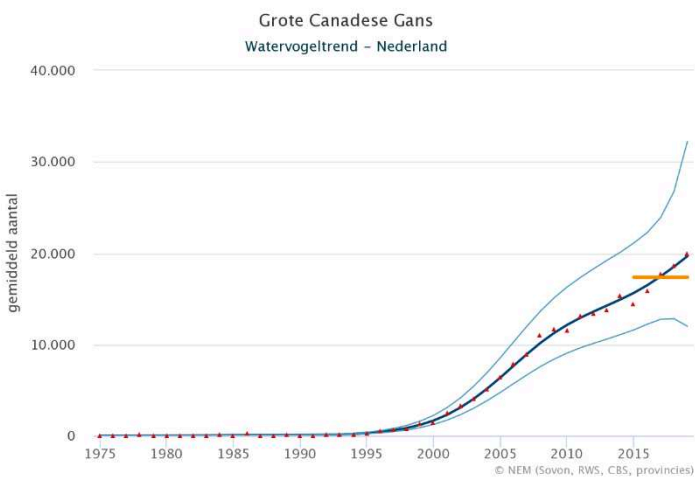
Canadese gans

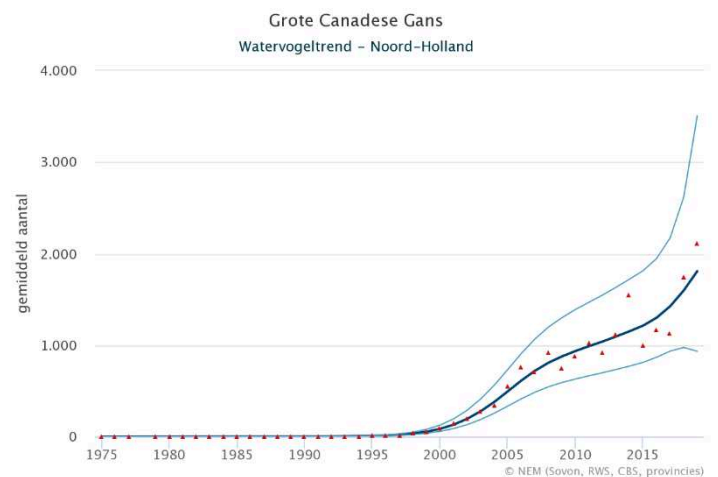
Figuur 13: Geïndexeerde trend van de Canadese gans als broedvogel in Nederland, periode 1990-2020 (bron: Sovon). Referentiejaar 1990 = 0.

Figuur 14: Geïndexeerde trend van de Canadese gans als broedvogel in Noord-Holland, periode 1990-2020 (bron: Sovon). Referentiejaar 1990 = 0.

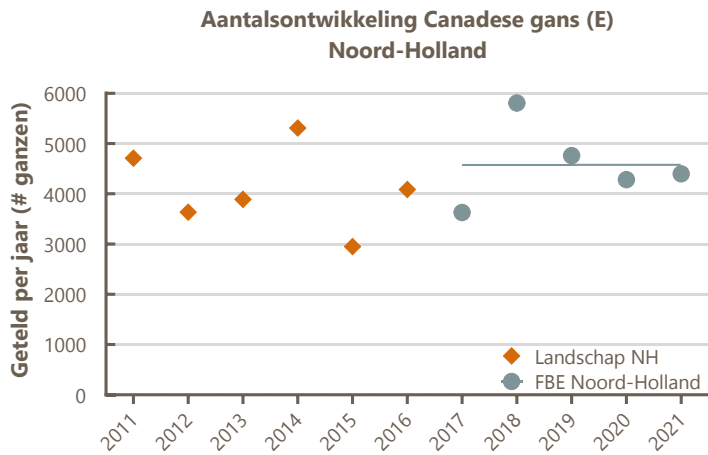
Figuur 15: Aantalsontwikkeling van de Canadese gans als watervogel in Nederland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

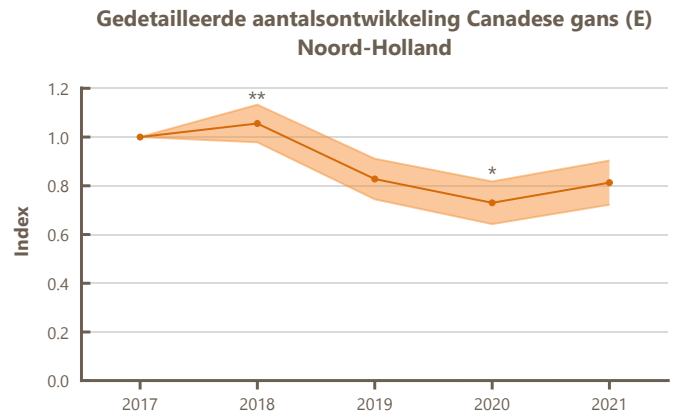
Figuur 16: Aantalsontwikkeling van de Canadese gans als watervogel in Noord-Holland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

De broedvogelpopulatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2020 een sterke toename. In de laatste 12 jaar (2009-2020) kent de populatie in Nederland en Noord-Holland een matige toename. In Noord-Holland lijkt de populatie sinds 2013 te zijn gestabiliseerd. Deze recente veranderingen zijn nog niet statistisch geanalyseerd.

De watervogelpopulatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2019 een sterke toename. De populatie van Nederland en Noord-Holland kent de laatste 12 jaar (2008-2019) een matige toename.

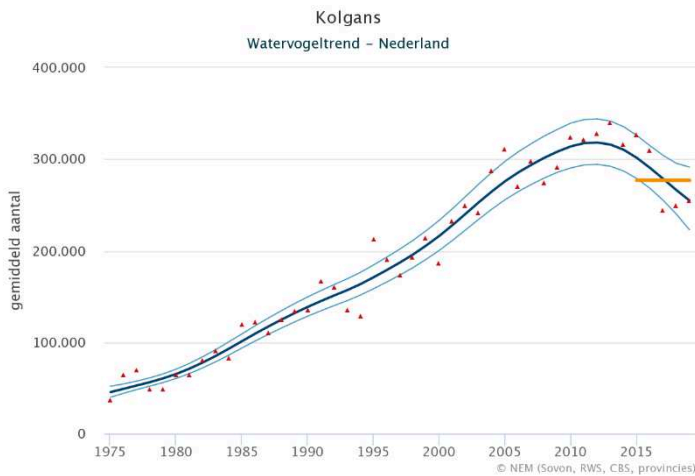
Figuur 17: Aantalsontwikkeling van de Canadese gans tijdens de juli-telling in Noord-Holland van 2011-2021.

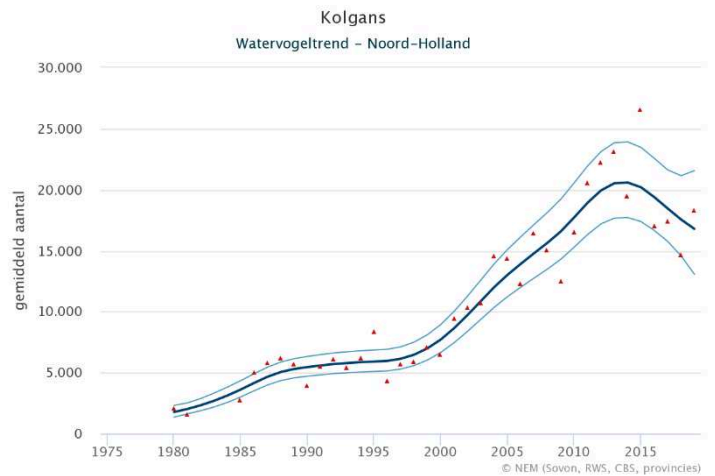
Figuur 18: Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de Canadese gans tijdens de juli-telling in Noord-Holland van 2017-2021 (2017 als referentiejaar). Analyse is uitgevoerd met R-TRIM op telgebied niveau.

De zomerpopulatie van de juli-telling laat tussen 2011-2022 een stabilisatie zien. De gedetailleerde aantalsontwikkeling laat over de gehele periode (2017-2021) een stabilisatie zien. Van 2018-2020 was er een daling in de populatie, die vanaf 2020 is omgezet in een stabilisatie.

Kolgans

Figuur 19: Aantalsontwikkeling van de kolgans als watervogel in Nederland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

Figuur 20: Aantalsontwikkeling van de kolgans als watervogel in Noord-Holland, periode 1975-2019 (bron: Sovon). Gebaseerd op het Meetnet Watervogels van september t/m mei (seizoensgemiddelde).

De watervogel populatie in zowel Nederland als Noord-Holland kent van 1990-2019 een matige toename. Ook de laatste 12 jaar (2008-2019) kent de populatie in Nederland een matige toename. In dezelfde periode was de populatie Noord-Holland stabiel. In Nederland lijkt sinds 2013 en in Noord-Holland sinds 2014 de populatie wel af te nemen. Deze recente veranderingen zijn nog niet statistisch geanalyseerd.

Er kan geen trendanalyse worden uitgevoerd op de getelde kolganzen tijdens de juli-telling, door de kleine aantallen die van deze soort worden geteld.

Conclusie Noord-Holland

Tabel 1: Aantallen en aantalsontwikkeling van de verschillende populaties in Noord-Holland (samenvatting) (tabel 3, blz. 42 FBP Ganzen).

	Broedpopulatie Aantals-ontwikkeling	Zomerpopulatie Aantals-ontwikkeling	Juli-telling 2021	Winterpopulatie Aantals-ontwikkeling
<i>Brandgans</i>	Sterke groei tussen 1990-2015, daarna mogelijk afname	Stijgende trend met schommelingen, sinds 2017/2018 een afname	c.a. 10.000 ganzen	Sterke toename tot 2015, daarna neemt groei af
<i>Grauwe gans</i>	Sterke groei tussen 1990-2016, daarna mogelijk stabilisatie	Toename sinds 2011, afname sinds 2017, stabilisatie sinds 2019	c.a. 130.000 ganzen	Sterke toename tot 2011, daarna mogelijk stabilisatie
<i>Canadese gans</i>	Sterke groei tussen 1990-2013, daarna mogelijk stabilisatie	Stabilisatie vanaf 2011, afname tussen 2018-2020	c.a. 4300 ganzen	Matige toename tussen 2008-2019
<i>Kolgans</i>	N.v.t.	N.v.t.	Enkele tientallen	Matige toename tot 2014, daarna mogelijk afname

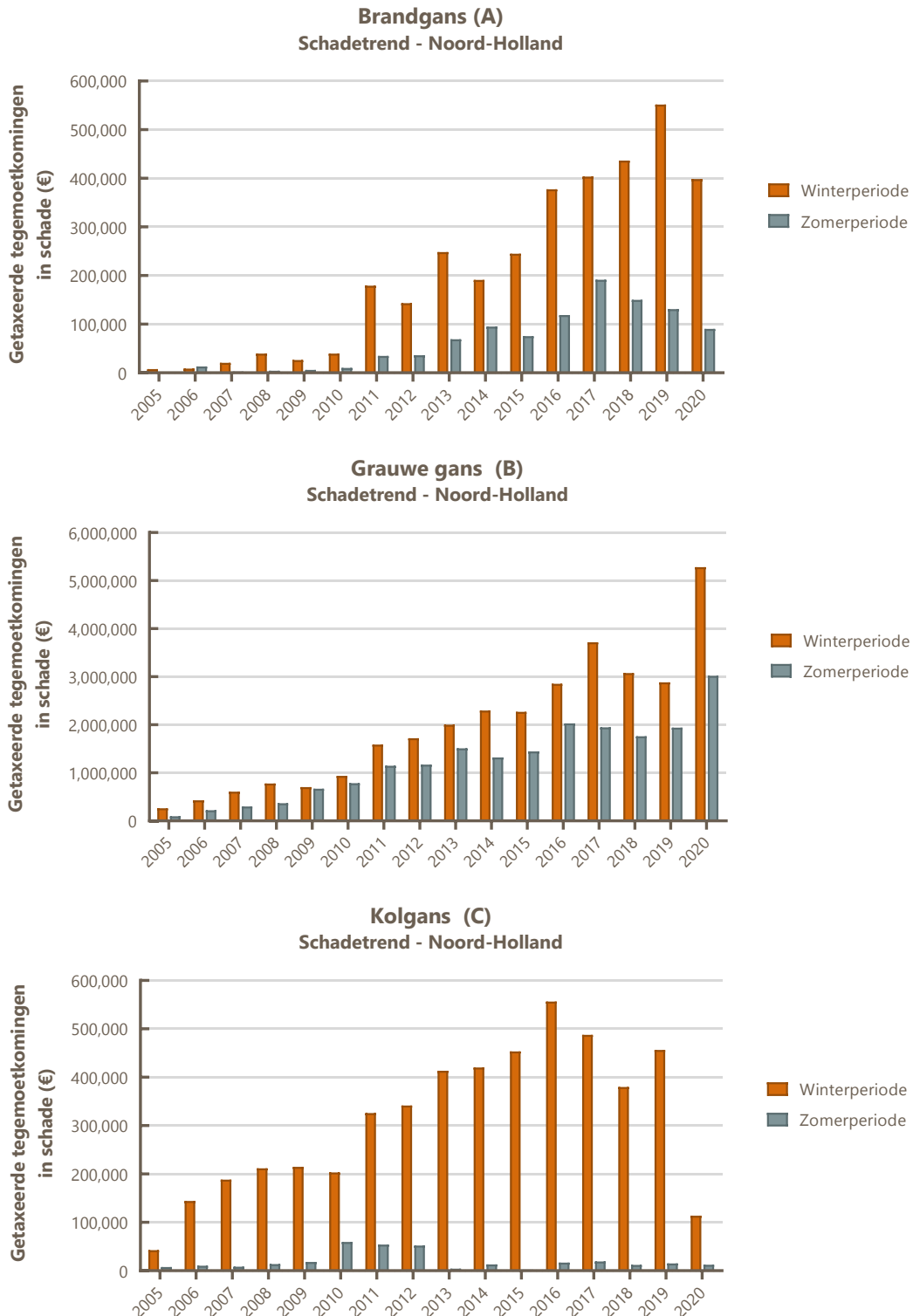
Afschot

Tabel 2: Totale aantal gedode ganzen weergegeven per soort per jaar in Noord-Holland. Bron: 2014-2019 overgenomen uit FBP Ganzen (tabel 6, blz. 65). 2020 uit FRS (export gemaakt op 02-12-2021).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Brandgans</i>	1496	25.837	4455	5581	8129	11.223	8945
<i>Canadese gans</i>	1127	2848	3411	1630	1858	2084	3009
<i>Grauwe gans</i>	59.413	78.509	74.333	67.025	70.043	76.162	75.618
<i>Kolgans</i>	4462	887	1099	680	915	1317	2054
<i>Totaal</i>	66.498	103.768	83.298	67.504	68.877	90.786	89.626

Schade

Zomer en winter periode (Figuur 39, blz. 47 FBP Gans 2021-2024)

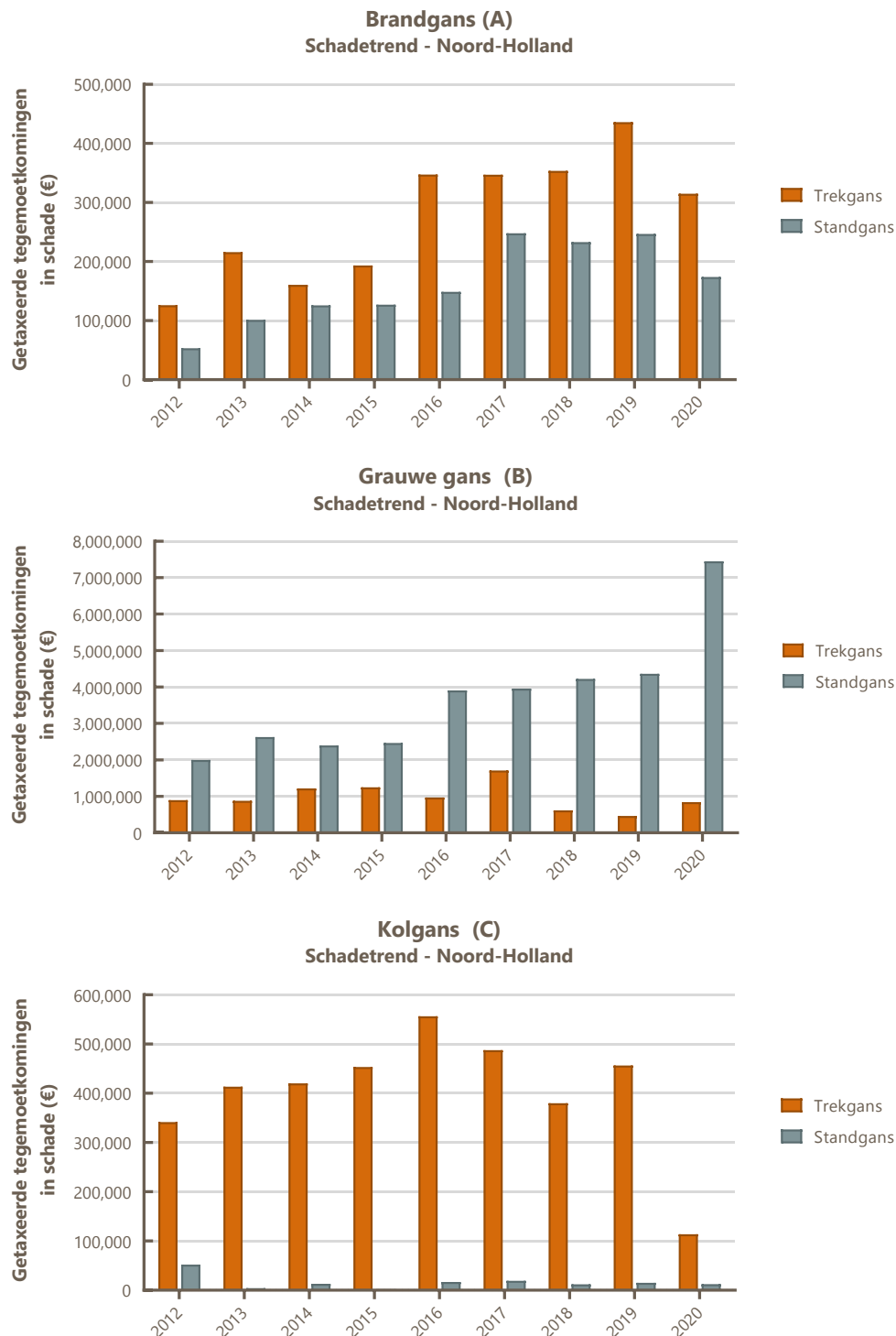
Figuur 21: Schadetrend brandgans (A), grauwe gans (B) en kolgans (C) op basis van de getaxeerde schadegegevens van BIJ12-Faunazaken weergegeven in de winterperiode (1ste snede, schapengrasregeling en overige gewassen (1-11 tot 1-4)) en de zomerperiode (overige grassnedes en overige gewassen (1-4 tot 1-11) in Noord-Holland, periode 2005-2020 (bron: BIJ12 Faunazaken, database van 15-10-2021).

Tabel 3: Schadegegevens van de brandgans, grauwe gans en kolgans op basis van de getaxeerde schadegegevens van BIJ12-Faunazaken weergegeven in de winterperiode (1ste snede, schapengrasregeling en overige gewassen (01-11 t/m 31-03)) en de zomerperiode (overige grassnedes en overige gewassen (01-04 t/m 31-10)) in Noord-Holland, periode 2005-2020 (bron: BIJ12 Faunazaken, database van 15-10-2021).

	Brandgans		Grauwe gans		Kolgans	
	Winter (€)	Zomer (€)	Winter (€)	Zomer (€)	Winter (€)	Zomer (€)
2005	7.529	652	261.044	95.186	42.584	7.641
2006	8.482	13.059	428.131	221.955	144.189	10.272
2007	20.390	2.638	607.082	301.071	188.048	8.421
2008	39.425	4.276	776.796	366.026	211.658	13.853
2009	26.304	5.877	703.601	668.746	214.595	18.290
2010	39.563	9.904	936.329	785.954	202.961	59.573
2011	179.029	34.846	1.586.976	1.147.795	325.736	53.979
2012	143.194	36.057	1.720.520	1.171.295	341.342	52.032
2013	248.036	69.086	2.001.228	1.508.097	413.305	4.147
2014	190.974	95.107	2.294.166	1.318.702	419.849	12.916
2015	244.621	75.502	2.268.740	1.444.564	452.986	2.173
2016	377.329	118.597	2.849.582	2.026.333	555.990	16.606
2017	403.204	191.243	3.716.120	1.946.246	487.292	19.104
2018	436.221	149.926	3.075.723	1.759.684	379.525	11.868
2019	551.540	130.808	2.882.457	1.940.250	456.273	15.026
2020	398.230	90.198	5.275.129	3.016.363	113.579	12.260

Stand- en trekganzen (Figuur 40, blz. 49 FBP Gans)

De berekening van het percentage standganzen in de winter van 2020 is nog niet uitgevoerd, voor deze verdeling is het percentage van 2019 gebruikt.

Figuur 22: Schadetrend brandgans (A), grauwe gans (B) en kolgans (C) op basis van de getaxeerde schadegegevens van BIJ12-Faunazaken weergegeven als trekganzen (% van de schade in de winterperiode) en standganzen (% van schade in de winterperiode + de zomerperiode) in Noord-Holland, periode 2012-2020 (bron: Faunabeheereenheid Noord-Holland 2020). Verdeling standgans/trekgans 2018, 2019 en 2020 op grond van SOVON monitoringsgebieden.

Tabel 4: Schadetrend brandgans (A), grauwe gans (B) en kolgans (C) op basis van de getaxeerde schadegegevens van BIJ12-Faunazaken weergegeven als trekganzen (% van de schade in de winterperiode) en standganzen (% van schade in de winterperiode + de zomerperiode) in Noord-Holland, periode 2012-2020 (bron: Faunabeheereenheid Noord-Holland 2020). Verdeling standgans/trekgans 2018, 2019 en 2020 op grond van SOVON monitoringsgebieden.

	Brandgans		Grauwe gans		Kolgans	
	Trekgans (€)	Standgans (€)	Trekgans (€)	Standgans (€)	Trekgans (€)	Standgans (€)
2012	126.011	53.240	894.670	1.997.145	341.342	52.032
2013	215.791	101.331	880.540	2.628.785	413.305	4.147
2014	160.418	125.663	1.215.908	2.396.960	419.849	12.916
2015	193.251	126.872	1.247.807	2.465.497	452.986	2.173
2016	347.143	148.783	968.858	3.907.057	555.990	16.606
2017	346.755	247.692	1.709.415	3.952.951	487.292	19.104
2018	353.339	232.808	615.145	4.220.262	379.525	11.868
2019	435.717	246.631	461.193	4.361.514	456.273	15.026
2020	314.602	173.827	844.021	7.447.471	113.579	12.260

Bestemd voor: Provincie Noord-Holland
Afkomstig van: Sovon Vogelonderzoek Nederland,
[REDACTED]
Datum: 28 januari 2022
- EINDCONCEPT -

Advies voor de uitvoering van het ganzenbeheer in de provincie Noord-Holland - onderdeel rekenkundige benadering ondergrens populatiebeheer.

Wijze van citeren: Sovon 2022. Advies voor de uitvoering van het ganzenbeheer in de provincie Noord-Holland - onderdeel rekenkundige benadering ondergrens populatiebeheer. Sovon-notitie 2022/14. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Niets uit deze notitie mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van Sovon en opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding.....	2
1.1. Aanleiding.....	2
1.2. Opzet van dit advies.....	2
2. Uitvoeringssystematiek algemeen	3
2.1. Uitgangspunten.....	3
2.2. Schets van een uitvoeringssystematiek.....	4
3. Ondergrens ruimte voor beheer	8
3.1. Gunstige referentiewaarden op nationaal niveau	8
3.2. Naar een provinciale invulling.....	8
4. Methodiek en vaststelling ruimte voor beheer	11
4.1. Uitgangspunten.....	11
4.2. Beschrijving methodiek en toepassing voor Grauwe Gans	11
4.3. Toepassing voor Brandgans	13
4.4. Discussie	14
Literatuur	15
Bijlage I: Afkortingen en begrippen	17

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Het Ganzenbeheerplan Noord-Holland 2021-2024 is goedgekeurd door de provincie Noord-Holland (hierna aangeduid als ‘de Provincie’) in 2021 (FBE Noord-Holland 2020). Opsteller en uitvoerder van het beheerplan is de Faunabeheereenheid (hierna aangeduid als ‘FBE’) Noord-Holland.

Onderdeel van de maatregelen voorgesteld in het FBP zijn verjaging van ganzen met ondersteunend afschot ter voorkoming van landbouwschade, en reductie van populaties van stand ganzen in de richting van (tot aan) eerder vastgestelde doelen in termen van populatiegrootte (‘populatiebeheer’). Voor uitvoering van dit beheer, met name het actief onttrekken van dieren aan de populatie (door afschot en/of vangst gevolgd door doding met CO₂) heeft de FBE een ontheffing aangevraagd onder de Wet Natuurbescherming (Wnb). Deze kan worden afgegeven door de provincie. Ontheffingverlening en handhaving hierop zijn door de provincie belegd bij de Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord (hierna aangeduid als ‘OD’).

De Wnb vereist dat gewaarborgd is dat afgifte van de ontheffing niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding (SvI). De Provincie heeft aan Sovon gevraagd te adviseren over de wijze waarop de uitvoering, ontheffingverlening en handhaving van het beheer zo kunnen worden vormgegeven dat de gunstige SvI gewaarborgd is en de maatregelen in de praktijk goed uitvoerbaar zijn. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van diverse telgegevens, informatie over populatiedemografie en populatiedynamiek door het jaar heen.

De vragen van de Provincie aan Sovon strekken zich *niet* uit tot afwegingen en argumentatie betreffende de noodzaak en/of wenselijkheid van de te ontheffen maatregelen. Het vastgestelde Faunabeheerplan vormt het uitgangspunt voor het gevraagde advies over de uitvoering van de maatregelen. De in het advies ontwikkelde rekenmethodiek maakt gebruik van de landelijke staat van instandhouding en heeft geen betrekking op in het kader van Natura 2000 geformuleerde gebiedsdoelen voor ganzen.

1.2. Opzet van dit advies

Om te komen tot een advies heeft Sovon gesprekken gevoerd met twee vertegenwoordigers elk van de Provincie, de FBE, en de OD. We danken allen voor het kritische meedenken en voor hun inbreng.

Het advies is gebaseerd op de bij Sovon beschikbare kennis over aantallen, verspreiding en dynamiek van ganzenpopulaties, over de provinciale uitvoering van het beheer en de effecten van het beheer op de populatieontwikkeling van ganzensoorten en de ontwikkelingen op flyway niveau zoals vormgegeven in de AEWA de AEWA ganzenbeheerplannen voor Grauwe Gans en Brandgans (Jensen et al. 2018, Powolny et al. 2018).

Het hier voorliggende advies heeft betrekking op de definitie van een gunstige populatiereferentiewaarde voor de in Noord-Holland broedende ganzen (hoofdstuk 3), op de ontwikkeling van een afwegingskader om de ruimte voor beheer te bepalen en op een advies hoe dit kader toegepast kan worden in het actuele beheer vanaf 2022 (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 2 is de uitvoeringssystematiek in het algemeen beschreven. Bijlage I van deze notitie bevat een verklarende lijst van gebruikte afkortingen en begrippen.

2. Uitvoeringssystematiek algemeen

2.1. Uitgangspunten

2.1.1. Wettelijke kaders

Voor een beschrijving van de wettelijke kaders voor het faunabeheer verwijzen we naar het Faunabeheerplan van de provincie Noord-Holland (FBE NH 2020).

We citeren uit hoofdstuk 3 van het Faunabeheerplan:

[...]

Bescherming door de Wnb

De bescherming van alle van nature voorkomende dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld in de op 1 januari 2017 van kracht geworden Wet natuurbescherming (Wnb). De Wnb legt de meeste taken en verantwoordelijkheden bij de provincies. Provinciale Staten van Noord-Holland hebben deze taken vastgelegd in de Verordening faunabeheer Noord-Holland en in de Beleidsregel natuurbescherming.

Een belangrijke basis voor de Nederlandse Wnb is de Europese Vogelrichtlijn. De Wet natuurbescherming (artikel 3.1, Wnb) beschermt alle in het wild levende vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. De wet verbiedt:

1. Het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1).
2. Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2).
3. Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3).
4. Het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 leden 4 en 5).
5. Het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Vrijstelling van soortbescherming

De Wnb geeft het Rijk (artikel 3.3 lid 3, Wnb) en provincies (artikel 3.3 lid 2, Wnb) de mogelijkheid vogelsoorten in bepaalde gevallen vrij te stellen van bescherming. Een vrijstelling kan worden afgegeven op grond van de volgende wettelijke belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voorwaarde is dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat om schade te voorkomen. Ook mag de staat van instandhouding niet verslechteren. Een vrijstelling geeft grondgebruikers de mogelijkheid soorten te bestrijden om (dreigende) schade te voorkomen op/in de door hen gebruikte gronden en opstallen of in het omliggende gebied.

[...]

Staat van Instandhouding (SvI)

De Staat van Instandhouding (SvI) is een maat voor de duurzaamheid van een populatie. De methodiek is ontwikkeld voor gebruik ten behoeve van de Habitatrichtlijn en kent vier hoofdaspecten die worden meegewogen bij een beoordeling: verspreiding, populatie, leefgebied en toekomstperspectief.

Hoewel de Vogelrichtlijn het begrip SvI niet als zodanig kent wordt deze methode ook gehanteerd voor de beoordeling van de staat van instandhouding van vogelsoorten, waaronder in het Natura 2000-doelendocument (LNV 2006). In de Wet natuurbescherming wordt het begrip SvI wel expliciet gehanteerd in relatie tot soorten van de Vogelrichtlijn. Zo mag een provincie alleen ontheffing verlenen van verboden van de Wet natuurbescherming wanneer de maatregel waarvoor de ontheffing is verleend niet leidt tot een verslechtering van de SvI van de betreffende vogelsoort (art 3.3, 4e lid, aanhef en onder c). Ook in de jurisprudentie komt de toetsing van een bepaalde ingreep aan de SvI van een vogelsoort veelvuldig terug.

Alle van nature in Nederland voorkomende vogelsoorten zijn Vogelrichtlijn-soort, dus ook de soorten waarvoor geen Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

De SvI van een soort wordt als gunstig onder het aspect populatieontwikkeling beoordeelt indien voor dit aspect het volgende geldt: populatieaantal is groter dan of gelijk aan de gunstige referentie voor het aantal, de trend is stabiel of positief en demografische parameters zijn voldoende voor een gelijkblijvende of toenemende populatie. Ook voor de andere drie aspecten zijn criteria geformuleerd wanneer het aspect als gunstig beoordeelt kan worden. Voor details verwijzen we naar Foppen et al. 2016 en Vogel et al. 2013.

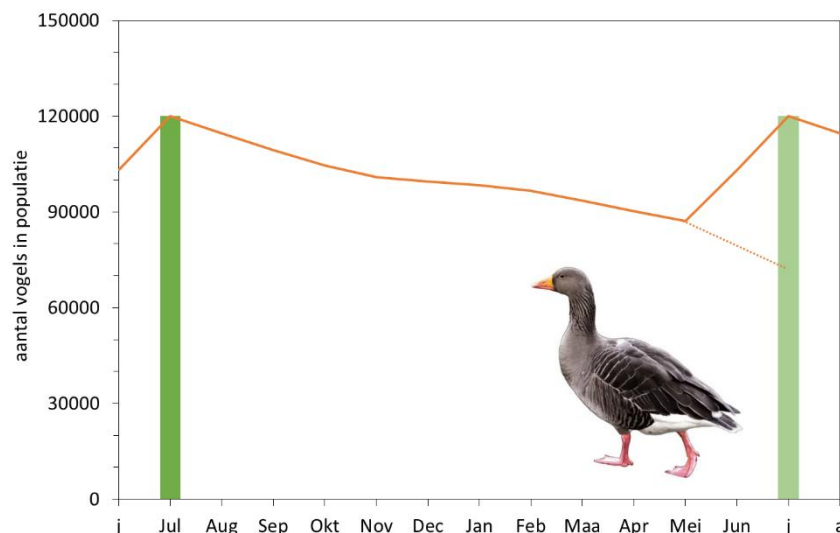
In § 2.2.2. schetsen we een werkwijze hoe middels het gebruik van gunstige referentiewaarden (GRW) voor de populaties een borging van een gunstige SvI kan worden bereikt.

Belangrijke noot hierbij: Het wettelijke afwegingskader is de *landelijke* SvI; er is momenteel geen formele provinciale SvI. Dat heeft gevolgen voor de manier waarop plannen en projecten (zoals populatiebeheer) in een provincie moeten worden beoordeeld. Hierop komen we terug in § 3.2.

2.2. Schets van een uitvoeringssystematiek

2.2.1. Dynamiek van ganzenpopulaties algemeen

De grootte van een populatie ganzen vertoont van nature doorgaans veranderingen van jaar op jaar, maar ook een cyclisch patroon binnen het jaar. De populatieomvang is maximaal net na het broedseizoen, wanneer een nieuwe lichte jonge vogels vliegvlug is geworden (figuur 1). Vervolgens gaan gedurende het jaar de aantallen afnemen door sterfte. Deze vindt gespreid over het gehele jaar plaats, maar de mate waarin kan in de tijd variëren. Bij de jonge vogels is er vaak verhoogde sterfte in de eerste maanden na het broedseizoen, doordat de zwakkere als eerste wegvallen (Van Turnhout et al. 2003). Bij volwassenen kan de broedtijd een periode van verhoogde sterfte opleveren, bijvoorbeeld doordat broedende vrouwtjes kwetsbaar zijn voor roofdieren.

Figuur 1: Geschematiseerd populatieverloop gedurende het jaar van Grauwe Ganzen in Noord-Holland. De tellingen in juli (groene staven) geven uitsluitend over de maximale omvang van de populatie, aan het einde van het broedseizoen. Over het jaar heen zorgen natuurlijke sterfte en onttrekking (door afschot of vangsten) voor een terugloop van de aantallen, maar de reproductieperiode zorgt voor populatieaanwas (vliegvlugge juvenielen) in mei-juli.

Naast zulke ‘natuurlijke’ oorzaken draagt ook actieve onttrekking (door afschot en vangsten) bij aan de mortaliteit, en ook die is vaak niet gelijk verdeeld over het jaar. In Noord-Holland vindt afschot van ganzen het meest intensief plaats in de nazomer en het najaar (juli-oktober), gevolgd door een paar maanden van rust en een nieuwe periode van intensievere afschot vanaf februari-maart (FBE N-H 2020). In het begin van het volgende broedseizoen (bij Grauwe Gans vanaf maart, andere soorten april-mei) bereikt de populatie zijn kleinste omvang. Het aantal volgroeide vogels neemt tijdens het broedseizoen nog verder af (gestippelde lijn in figuur 1), maar ondertussen worden de gelederen weer aangevuld doordat nieuwe juvenielen vliegvlug worden.

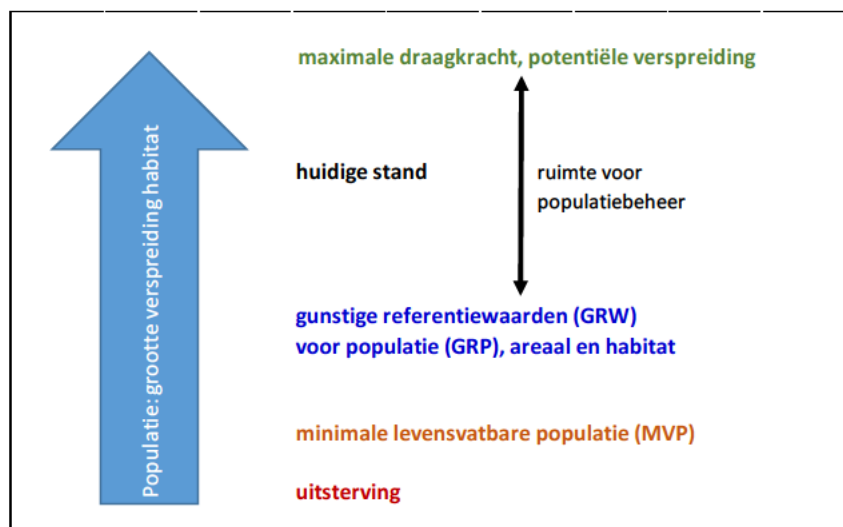
De balans tussen de aanwas door reproductie en de sterfte gedurende het jaar bepaalt of de populatie netto groeit of krimpt. Ook immi- en emigratie kunnen in de loop van het jaar invloed hebben op de stand. Dispersie van individuele ganzen over provinciegrenzen heen komt zeker voor, maar blijft in dit advies verder buiten beschouwing, omdat deze lastig is te meten, anders dan met een uitgebreide analyse van (kleur)ringgegevens

Naast broedvogels uit de eigen omgeving zullen in de maanden oktober-mei doortrekkende ganzen (trekganzen) uit noordelijke populaties aanwezig zijn: Grauwe Ganzen uit Scandinavië en Brandganzen uit Rusland en het Oostzeegebied. Doortrekkende Grauwe Ganzen bereiken doorgaans een piek in het najaar (oktober-november), bij Brandganzen meestal gedurende de winter, maar in het westelijk Waddengebied ook in het voorjaar (maart-april).

2.2.2. Ruimte voor populatiebeheer

De ruimte die de wet laat voor populatiebeheer is de ruimte (het verschil) tussen de actuele toestand van de populatie en de toestand die overeenkomt met een gunstige referentiewaarden, zoals een FRV (GRW), die in ieder geval moet worden gehaald om een gunstige Staat van Instandhouding te realiseren/behouden (figuur 2). Die ondergrens omvat gunstige referentiewaarden voor de aspecten populatie, verspreiding (areaal), habitat en toekomstperspectief. In het kader van het hier besproken populatiebeheer is de meest relevante hiervan de GRW voor de grootte en ontwikkeling van de populatie, de 'gunstige referentiepopulatie' GRP. Populatiebeheer zal immers sneller en grotere effecten hebben op de populatieomvang dan op het bezette areaal van een soort of op de kwaliteit van het leefgebied. In het vervolg van deze notitie gebruiken we daarom steeds de term GRP, maar het is wel van belang om bij beoordelingen de andere aspecten niet geheel uit het oog te verliezen.

Het te hanteren afwegingskader is als volgt: De GRP, als vangnet voor de populatie, mag niet worden onderschreden gedurende de looptijd van het project/plan, maar vooral niet bij beëindiging hiervan. In het huidige geval hebben we het dan over de einddatum van de ontheffing, in 2024.

Figuur 2. De samenhang tussen begrippen gerelateerd aan de Staat van Instandhouding van een populatie en beheer en bescherming ervan, zoals gehanteerd in het European Goose Management Platform onder AEWA (Nagy et al. 2021).

2.2.3. Beschikbaarheid data m.b.t. populatiegrootte en beheer

Bovenstaande betekent dat een goed beeld van het populatieverloop nodig is voor de beoordeling, sturing, handhaving en evaluatie van projecten. Dit geldt met name voor de populatiegrootte (totale aantal vogels in N-H) en de aantallen onttrokken vogels. Hieronder wordt beknopt beschreven welke informatie hierover in de praktijk beschikbaar is.

Populatiegrootte

Sinds 2013 wordt jaarlijks in juli een provinciedekkende telling van alle ganzensoorten uitgevoerd. Deze telling valt kort na het broedseizoen en na de ruiperiode van Grauwe Gans, maar gedeeltelijk tijdens de ruitijd van Brandgans en Canadese ganzen. Hij valt ongeveer samen met het moment in de jaarcyclus waarop de standganzenpopulaties hun maximale grootte bereiken en omvat alle demografische stadia: net vliegvlugge jongen uit het afgelopen broedseizoen en hun ouders (broedparen), onvolwassen vogels geboren in eerdere jaren die nog niet hebben gebroed, en volwassen (potentiële broed)vogels die om een of andere reden niet tot broeden kwamen. Uit trekbewegingen is bekend dat broedvogels uit Nederland ook elders de vleugelrui doormaken (dit zal dus spelen bij Brandgans en Canadese ganzen), maar we hebben geen informatie over de mate waarop dit plaatsvindt en gaan er voorsnag vanuit dat het samenvalt met eventuele ruitrek naar Noord-Holland en op die manier de aantallen in evenwicht houden.

Vanwege de nagestreefde volledige provinciale dekking en de demografische volledigheid geeft de juli-telling op dit moment het meest complete beeld van de ontwikkeling van de standganzenpopulaties in Noord-Holland. Een alternatief zoals een complete telling van aantallen broedparen is in de praktijk veel lastiger te realiseren, vanwege het verborgen broedgedrag van de ganzen (met name van Grauwe Gans, de talrijkste soort), maar een dergelijke telling is in de komende jaren wel voorzien om de aanwezige broedpopulatie te monitoren (en komt dan als tweede (onafhankelijke) schatting voor de aantallen beschikbaar). In het winterhalfjaar (september-april) worden in de provincie ook maandelijks ganzentellingen uitgevoerd (georganiseerd door Sovon), maar die zijn niet provincie-dekkend (hoewel de januari-telling dit wel benadert) en omvatten bovendien een mix van standganzen en overwinterende trekvogels, waarin de eerstgenoemde niet eenduidig zijn te onderscheiden en de verhouding tussen standganzen en trekganzen per soort zal verschillen.

Afschot en vangsten

Sinds 2017 is er een verplichte registratie van alle afschot in het faunaregistratiesysteem FRS, binnen een termijn van 30 dagen (vóór 2017 betrof deze verplichting alleen vogels geschoten onder ontheffing). De bruikbaarheid van deze cijfers voor de aansturing en handhaving van maatregelen wordt nu nog belemmerd door onzekerheid over de accuratesse van de opgaven. Er zijn aanwijzingen dat deze cijfers het werkelijke afschot (flink) overschatten (Schekkerman et al. 2018). Dit probleem is niet uniek voor Noord-Holland maar speelt op de schaal van de gehele West-Europese populatie van Grauwe Gans (Johnson & Koffijberg 2021). Er wordt momenteel gewerkt aan verbetering van de registratie.

Rapportage over de aantallen gevangen en met CO₂ gedode dieren gebeurt door de FBE N-H. Aantallen worden gerapporteerd per vangst, per soort en leeftijdscategorie verdeeld naar 'subadulten' en 'adulten'. Deze termen kunnen tot onduidelijkheid leiden bij de evaluatie van ruimte voor en effecten van beheer. Duidelijker is onderscheid te maken tussen nog niet vliegvlugge jongen ('kuikens'), vliegvlugge jongen uit het huidige broedseizoen ('juvenielen'), en minstens 1 jaar oude vogels ('adulten').

2.2.4. Voorstel uitvoeringssystematiek

Overwegingen

Voorkomen moet worden dat de 'ruimte voor beheer' wordt opgebruikt en de GRP onderschreden gedurende de looptijd en bij afloop van de ontheffing (figuur 2). In theorie zou dit mogelijk (moeten) zijn door op elk moment in het jaar (zij het met vertraging van een maand vanwege de vertraging van registratie in het FRS) de actuele populatiegrootte te reconstrueren uit de meest recente juli-telling, de aantallen sindsdien door afschot of vangst onttrokken ganzen, en een schatting van de sindsdien opgetreden natuurlijke sterfte (door andere oorzaken dan actieve onttrekking). Op basis hiervan zou de onttrekking kunnen worden stopgezet zodra de GRP dreigt te worden bereikt.

In de praktijk is dit nu niet goed mogelijk vanwege de grote waarschijnlijkheid dat afschot wordt overgerapporteerd (zie hiervoor ook Schekkerman et al. 2018). Dit zou ertoe leiden dat volgens de cijfers de ruimte voor beheer onrealistisch snel wordt opgebruikt en uitvoering wordt stopgezet terwijl dat eigenlijk nog niet nodig is.

Een alternatieve aanpak gebruikt niet de gerapporteerde cijfers over onttrekking maar een schatting gebaseerd op de waargenomen ontwikkeling van de populatie in een aantal direct voorafgaande jaren. Op basis van de reeks juli-tellingen en informatie over de jaarlijkse aanwas door reproductie kan een schatting worden berekend van de jaarlijkse mortaliteit, die voor een belangrijk deel wordt bepaald door de aantallen onttrokken vogels (deze berekening wordt uitgewerkt in hoofdstuk 4). Als ook informatie

wordt toegevoegd over de verdeling van deze onttrekking over het jaar kan ook worden ingeschat of en wanneer de ondergrens van ruimte voor beheer wordt bereikt. Uiteraard kent deze inschatting meer onzekerheid dan een gebaseerd op correcte actuele onttrekkingscijfers.

Het is echter te verdedigen dat een *real-time* (dagelijkse of maandelijkse basis) monitoring en bijsturing van het populatiebeheer niet noodzakelijk is om de GRP te waarborgen. Wanneer de actuele populatiegrootte ver genoeg boven de GRP ligt (verder dan een in te bouwen veiligheidsmarge) zal de kans dat deze GRP binnen een korte termijn wordt bereikt door de maatregelen immers zeer klein zijn. Dan volstaan ook minder frequente checks. Dit biedt voordelen voor zowel de uitvoerders (duidelijkheid voor een langere termijn) als de handhavende instanties (periodieke in plaats van continue monitoring van de ontwikkelingen). Zo lang gewerkt wordt met op eerdere jaren gebaseerde gegevens over de sterfte bieden tussentijdse evaluaties ook een 'schijnnaauwkeurigheid'. Er is immers maar één meetmoment per jaar waarop de werkelijke populatiegrootte bekend is: de juli-telling. Het resultaat van die ene telling bepaalt in combinatie met de historische gegevens, die ook per jaar vastliggen, hoe de populatieschatting zal uitvallen op alle momenten in het daarop volgende jaar. Dit pleit ervoor het aantal beslismomenten over voortzetting van de uitvoering ook te beperken tot één per jaar.

Omdat in de praktijk de hoeveelheid onttrokken vogels van jaar op jaar zal variëren onder invloed van een scala aan grotendeels onvoorspelbare factoren is het dan wel van belang om een veiligheidsmarge in te bouwen tussen de GRP en een te hanteren ondergrens van de ruimte voor beheer. Hiermee kan worden voorkomen dat de GRP wordt onderschreden doordat door toevallige omstandigheden de onttrekking in een jaar aanzienlijk groter uitvalt dan in voorgaande jaren.

Voorstel

Samenvattend adviseren wij om jaarlijks één maal te evalueren of de actuele stand van de ganzenpopulaties het toelaat om de uitvoering van maatregelen in het komende jaar te continueren met de vigerende intensiteit. Deze evaluatie vindt plaats in de nazomer, zodra de resultaten van de juli-telling (en van de aanbevolen bemonstering van juvenielpercentages, zie §4.4) beschikbaar zijn. Bij deze evaluatie worden de geschatte actuele grootte (en leeftijdssamenstelling) van de populatie en de schattingen van de mortaliteit in de afgelopen vijf jaar vastgesteld, en wordt op basis hiervan beslist of er ruimte is om de onttrekking van vogels in het komende jaar voort te zetten. De beslisregels hierbij worden uitgewerkt in hoofdstuk 4, maar luiden in essentie:

- als [aantal-verwachte onttrekking inclusief veiligheidsmarge] \geq GRP \rightarrow beheer voortzetten
- als [aantal-verwachte onttrekking inclusief veiligheidsmarge] $<$ GRP \rightarrow beheer stoppen.

3. Ondergrens ruimte voor beheer

3.1. Gunstige referentiewaarden op nationaal niveau

EU Vogelrichtlijn / Natura 2000

Mede voortvloeiend uit de EU Vogelrichtlijn en Natura 2000 is in de Wnb voor vogelsoorten de gunstige staat van instandhouding (SvI, landelijk) of instandhoudingsdoelstellingen (per Natura 2000 gebied) vastgelegd. Voor broedvogels wordt hier gewerkt met broedparen, voor niet-broedvogels met het zogenaamde seizoensgemiddelde, soms met een seizoensmaximum, als indicatie voor de omvang en kwaliteit van het leefgebied (Ministerie van LNV 2006). Beide parameters zijn direct uit tellingen af te leiden. Voor de relevante ganzensoorten gaat het bij de landelijke SvI in de praktijk buiten het broedseizoen om een mix van standvogels en trekvogels afkomstig van elders, zodat ze niet eenduidig te vertalen zijn naar de Nederlandse broedpopulaties. Vergelijkbaar is de problematiek op de schaal van Natura 2000-gebieden, waar de aantallen ter plaatse eveneens bestaan uit broedvogels uit de regio en winter- en trekvogels.

AEWA-European Goose Management Platform

Voor de implementatie van de flyway-beheerplannen in AEWA-verband zijn voor de relevante soorten, in dit geval Grauwe Gans en Brandgans, GRPs (en referenties voor verspreiding en habitatkwaliteit) ontwikkeld, die als vangnet moeten dienen om populaties niet in de gevarezone te brengen (AEWA 2020ab). Hiervoor is onder andere gebruik gemaakt van door de landen zelf aangeleverde gegevens. In dit verband zijn voorstellen ontwikkeld voor GRPs voor de Nederlandse broedpopulaties van Grauwe gans en Brandgans (Foppen & Koffijberg 2020, van Roomen et al. 2020). Deze GRPs zijn geïmplementeerd in de flyway-beheerplannen voor beide soorten, die door de AEWA-lidstaten formeel zijn bekrachtigd. In Nederland is de doorvertaling van deze plannen op nationaal niveau en inbedding in het provinciale ganzenbeleid nog volop in ontwikkeling. Vooruitlopend op een meer formele benadering gebruiken we in dit advies de onder AEWA geformuleerde GRP als toegepast afwegingskader voor de beleidsvoornemens voor ganzen in Noord-Holland. In het kader van het 'Strategisch Plan Natura 2000' van het Ministerie van LNV vindt actueel een actualisatie van de SvI voor alle Annex 1 soorten plaats.

Voor Grote en Kleine Canadese Gans is een dergelijke GRP (nog) niet vastgesteld of voorgesteld. Deze twee soorten komen in Europa in wilde staat alleen voor als dwaalgast (*Category A - vagrant*), een categorie die wel valt onder Artikel 1 van de Vogelrichtlijn maar in de praktijk beperkte verplichtingen meebrengt; zo hoeven lidstaten geen speciale beschermingsmaatregelen te nemen voor dwaalgasten (https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu_species/index_en.htm). Daarnaast kennen beide soorten geïntroduceerde populaties ('exoot') in diverse landen waaronder Nederland. Momenteel loopt een project aangestuurd door het ministerie van LNV, waarin de methodiek en beoordelingen rondom de Staat van Instandhouding worden herzien en geactualiseerd. Of hierbij enige vorm van gunstige referentiewaarde zal worden geformuleerd of niet, en zo ja waar die dan komt te liggen, is nu nog onduidelijk.

3.2. Naar een provinciale invulling

3.2.1. Beoordeling van effecten van plannen en activiteiten op gunstige referentiepopulatie

De relevante vraag bij beoordeling van plannen en projecten is of er gevaar bestaat dat de landelijke GRP en daarmee de landelijke SvI (eventueel ook de instandhoudingsdoelstellingen op schaal van Natura 2000-gebieden), verslechtert door de uitvoering van populatiebeheer van Grauwe ganzen, Brandgans en Canadese Ganzen in de provincie Noord-Holland. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met 'cumulatieve effecten' van andere plannen en projecten die al zijn vastgesteld of in

uitvoering zijn. Noord-Holland is allerm minst de enige provincie waar populatiebeheer of onttrekking ter voorkoming van schade of vanuit oogpunt van vliegveiligheid wordt toegepast; dit gebeurt ook in de meeste andere provincies met standganzenpopulaties. Als alléén een nationale GRP beschikbaar is als referentie vereist een evaluatie van plannen en projecten dus kennis van alle (geplande) maatregelen in alle andere provincies en de daarvan te verwachten effecten. Dit leidt tot herhaling van werk in verschillende provincies en vergt goede informatie-uitwisseling tussen alle provincies. De vereiste complete landelijke informatie bemoeilijkt ook het zicht op de juistheid van beoordelingen en ontheffingverleningen.

Als de landelijke GRP zou worden doorvertaald naar provinciale referenties, zouden provincies deze kunnen toepassen bij beoordelingen. Mits de provinciale GRP goed zijn gekozen (d.w.z., optellen tot maximaal de landelijke GRP) èn alle provincies deze werkwijze toepassen is het behouden van een populatie bóven de GRP daarmee in principe gegarandeerd mits ook aan de andere voorwaarden van een gunstige SvI wordt voldaan (een confrontatie met de landelijke SvI zou nog steeds nodig zijn als deze aanpak op landelijke schaal door alle provincies zou worden gevolgd). Het niet (meer) behalen van de deGRP-norm door cumulatie van negatieve effecten van activiteiten in andere provincies is impliciet uitgesloten als ze landelijk worden gecoördineerd, zodat die niet meer expliciet behoeven te worden meegenomen in de beoordelingen per provincie. Dit heeft grote praktische voordelen voor het beoordelingsproces.

Een effectieve uitvoering van het bevoegd gezag door provincies zou dus belangrijk gefaciliteerd worden door provinciale GRPs, maar op dit moment zijn die er niet (doorvertaling van de AEWA flyway-beheerplannen is immers nog in ontwikkeling). Wij adviseren daarom dat de provincies gezamenlijke afspraken maken over een uniforme werkwijze op dit punt en over een ‘verdeling’ van de nationale GRP over provincies. Dit past ook binnen de beoogde werkwijze in AEWA/EGMP verband.

Het maken van bovengenoemde interprovinciale afspraken vergt tijd, mogelijk zelfs enkele jaren. Tot het zover is bestaat bij het zelfstandig hanteren van een provinciale GRP door één provincie in principe de kans dat de landelijke GRP, en daarmee de landelijke SvI, in gevaar komt doordat in één of meer andere provincies een plan of project een populatiereductie veroorzaakt die groter is dan het ‘evenredige aandeel’ van die provincie in de landelijke ruimte voor populatiebeheer. Wij denken dat voor een beperkte periode (tot interprovinciale afspraken zijn gemaakt, bv. in IPO-verband) dit risico aanvaardbaar is. Dit gezien de nu al bestaande *checks & balances* in beoordelings- en ontheffingsprocessen en het feit dat de landelijke standganzenpopulaties momenteel ruim voldoen aan hun GRP.

3.2.2. Afleiding van gunstige referentiepopulaties in Noord-Holland

Partitionering van de landelijke GRP naar provincies kan op verschillende manieren gebeuren, bijvoorbeeld evenredig (elke provincie even veel), naar rato van de hoeveelheid geschikt leefgebied, of op enige andere wijze. Wij stellen voor om hiervoor de actuele/recente verdeling van de populatie-aantallen over de provincies te gebruiken. In beginsel weerspiegelen deze aantallen de verhoudingen tussen provincies in de combinatie van oppervlak en geschiktheid (kwaliteit) van het aanwezige leefgebied, al is hier en daar nog wel een historische component in de verspreiding aanwijsbaar.

Er zijn twee informatiebronnen voor de recente verdeling van standganzenpopulaties over de provincies. Voor de recente Vogelatlas van Nederland (Sovon 2018) zijn schattingen gemaakt van de broedpopulaties van alle vogelsoorten in 2013; deze zijn ook uitgesplitst per provincie (hoewel niet opgenomen in het gepubliceerde boek). Daarnaast worden tegenwoordig in vrijwel alle provincies gebiedsdekkende gantellingen uitgevoerd in juli, op vergelijkbare wijze als in Noord-Holland (Buij & Koffijberg 2019).

Tabel 1 geeft op basis van dit materiaal een overzicht van het aandeel van de Noord-Hollandse populaties in het landelijke totaal. Voor Brandgans en Grote Canadese Gans komen de aandelen op basis van de Vogelatlas en drie recente beschikbare juli-tellingen goed overeen. Bij Grauwe Gans is het verschil wat groter. Omdat de onzekerheden rondom de atlas-schattingen per provincie vermoedelijk groter zijn dan die rond de juli-tellingen, en de laatste ook recenter zijn, wegen we de juli-tellingen zwaarder. Vervolgens worden de resulterende aandelen (25% voor Grauwe Gans, 24% voor Brandgans) vermenigvuldigd met de landelijke GRP tot een GRP voor Noord-Holland. De landelijke GRP is uitgedrukt in een aantal broedparen; via een conversiefactor is dit te vertalen naar een aantal individuen aan de start van

het volgende broedseizoen. Dit is ook het moment in de jaarcyclus waarop de populatie zijn minimale grootte bereikt. De te gebruiken conversiefactoren zijn bepaald met het populatiemodel van Schekkerman *et al.* (2018).

De zo berekende provinciale GRP voor Noord-Holland bedragen voor Grauwe Gans 5250 broedparen of 17 200 individuen, voor Brandgans 2640 broedparen of 8250 individuen (tabel 1).

Voor Grote en Kleine Canadese Gans is momenteel geen landelijke GRP beschikbaar, en kan dus ook geen provinciale GRP worden berekend op basis daarvan.

Tabel 1. Afleiding van GRP voor standganzen in de provincie Noord-Holland. Vermeld zijn de aandelen (%) van N-H in de landelijke totalen per soort volgens vier bronnen (zie tekst) en een resulterend voorstel voor het bij de berekening te hanteren aandeel (vet), de landelijke GRP onder AEWA/EGMP, en de resulterende provinciale GRPs in broedparen en individuen bij de start en direct na afloop van het broedseizoen (via een conversiefactor). Voor Canadese ganzen is geen landelijke GRP vastgesteld.

bron	Grauwe Gans	Brandgans	Grote Canadese Gans
Vogelatlas 2013-15	18 %	24 %	8 %
juli-telling 2017	24 %	25 %	7 %
juli-telling 2018	26 %	24 %	7 %
juli-telling 2019	25 %	24 %	11 %
te hanteren aandeel	25 %	24 %	10 %
landelijke GRP (broedparen)	21 000	11 000	-
provinciale GRP (broedparen)	5 250	2 640	-
conversie broedparen→ind. start broedseizoen	3.27	3.12	
provinciale GRP (individuen, start broedseizoen)	17 200	8 250	-

4. Methodiek en vaststelling ruimte voor beheer

4.1. Uitgangspunten

Het doel van de hier voorgestelde methodiek voor een jaarlijkse tussenevaluatie en vaststelling (in augustus) van de ruimte voor onttrekkingsmaatregelen voor het komende jaar is te waarborgen dat de onttrekking niet leidt tot een populatiegrootte onder de provinciale gunstige referentiepopulatie GRP. Omdat er maar één evaluatiemoment per jaar is (nazomer), is het van belang een buffer in te bouwen die voldoende zekerheid biedt op het behoud van de GRP zonder dat de onttrokken aantallen vogels min of meer continu hoeft te worden gevolgd. Van belang is ook een uniforme aanpak die werkt voor alle relevante soorten.

In dit hoofdstuk beschrijven we een rekensystematiek waarmee jaarlijks de ruimte voor beheer kan worden bepaald. De systematiek is relatief eenvoudig gehouden met het oog op een snelle toepassing en draagvlak onder betrokkenen. De kern is dat op basis van de waargenomen ontwikkeling van de populatiegrootte (juli-tellingen) en informatie over de reproductie de sterfte van volgroeide vogels in de vijf voorgaande jaren wordt geschat. Vervolgens wordt gekeken of extrapolatie van de gemiddelde mortaliteit in die vijf jaren naar het komende jaar leidt tot onderschrijding van de GRP, uitgaande van de recent verrichte juli-telling.

Hieronder volgt een beschrijving voorgestelde systematiek op basis van data voor Grauwe Gans. Uit deze beschrijving komt tevens een advies voort voor het komende beheerjaar 2022. De zelfde rekenwijze is ook toegepast voor de Brandgans en de resultaten hiervan worden vermeld en kort besproken in §4.3.

Voor de Canadese ganzen kunnen we op dit moment geen advies uitbrengen omdat en momenteel geen numerieke ondergrens voor de SvI is vastgesteld en nog onduidelijk is of die er komt en met welke waarde. Als echter zo'n referentiewaarde eenmaal is gedefinieerd, kan de in deze notitie geschetste systematiek op dezelfde manier als bij de andere soorten worden toegepast voor de Canadese ganzen.

4.2. Beschrijving methodiek en toepassing voor Grauwe Gans

Basis voor de rekenaanpak zijn de op de juli-tellingen gebaseerde populatiegroottes is Noord-Holland in de meest recente zes jaren (tabel 2), die we aanduiden met $N_{[t]}$ (het suffix t geeft het jaar aan). In juli omvat de populatie zowel de in het zojuist afgelopen broedseizoen vliegvlug geworden jongen ('juvenielen') als de vogels die dan minimaal 1 jaar oud zijn. Het aantal in de laatste categorie moeten we weten om de totale sterfte over het afgelopen jaar te berekenen: dit zijn immers alle vogels die dat jaar hebben overleefd. Tijdens de juli-telling wordt geen onderscheid gemaakt naar leeftijd, maar de verhouding tussen juveniele en oudere vogels valt in te schatten op basis van externe informatie. Leeftijdstellingen in de nazomer in Noord-Holland leverden een gemiddelde aandeel juvenielen (F) op van 20% (schekkerman *et al.* 2018) en dit cijfer ($F=0.2$) gebruiken we hier om het aantal minstens 1 jaar oude vogels tijdens de juli-telling ($A_{[t]}$) te schatten:

$$A_{[t]} = N_{[t]} - (1-F)N_{[t]}$$

Vervolgens kunnen de jaarlijkse aantallen gestorven vogels (sterfte/mortaliteit $M_{[t]}$) worden berekend door het actuele aantal minstens 1 jaar oude vogels af te trekken van het totale aantal vogels in juli van het voorgaande jaar:

$$M_{[t]} = N_{[t-1]} - A_{[t]}$$

Een complicatie die hierbij optreedt is dat de zo berekende sterfte negatief kan uitvallen. Dat kan ontstaan door toevallige fouten in de telling die leiden tot schijnbare aantalsfluctuaties (zonder demografische oorzaak) of door immigratie van méér vogels van elders dan er lokale vogels gestorven zijn. Omdat er in de werkelijkheid altijd enige sterfte zal zijn introduceren we bij de berekening van de sterfte een ondergrens van nul:

$$M_{[t]} = \text{maximum}(N_{[t-1]} - A_{[t]}; 0)$$

Vervolgens worden het gemiddelde (M_{gem}) en de standaarddeviatie van de sterftes in de meest recente vijf jaren ($M_{[t-4]} \dots M_{[t]}$) berekend voor gebruik in de beoordeling van de ruimte voor onttrekking.

Tabel 2. Totale populatiegroottes van Grauwe Gans in Noord-Holland uit de juli-tellingen in recente jaren en daaruit afgeleide grootheden gebruikt in de beoordeling van de 'ruimte voor onttrekking'.

grootheid		2016	2017	2018	2019	2020	2021	gem. 5 jr	
		t-5	t-4	t-3	t-2	t-1	t	M_{gem}	s.d.
totale aantal getelde vogels in Juli	$N_{[t]}$	93200	115753	128890	118420	127457	132437	124591	7149
reproductie: fractie eerstejaars	F	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	
totale aantal ≥ 1 jaar oude vogels	$A_{[t]}$	74560	92602	103112	94736	101966	105950	99673	5719
totale mortaliteit voorafgaande jaar	$M_{[t]}$		598	12641	34154	16454	21507	17071	12277
fractie mortaliteit voorafgaande jaar			0.01	0.11	0.26	0.14	0.17	0.14	0.09

Met deze cijfers en de in hoofdstuk 3 afgeleide waarde van de provinciale gunstige referentiepopulatie GRP, die de harde ondergrens vormt waar de populatie niet onder mag dalen, kan nu worden bepaald of er ruimte is om in het aankomende jaar de onttrekking voort te zetten op een vergelijkbaar niveau als in de voorgaande jaren (tabel 3). In principe wordt hiervoor de gemiddelde sterfte in de afgelopen vijf jaren afgetrokken van de actuele populatiegrootte (juli-telling), tot het aantal te verwachten ≥ 1 jaar oude vogels in het volgende broedseizoen:

$$A_{[t+1]} = N_{[t]} - M_{gem}$$

Daarbij is er in principe 'ruimte' voor de onttrekking zolang $A_{[t+1]}$ groter blijft dan de GRP.

De praktijk is complexer doordat enerzijds de juli-telling geen exact beeld geeft van de werkelijke populatiegrootte op dat moment maar een onzekerheidsmarge kent, en anderzijds de hoeveelheid onttrokken vogels niet jaarlijks gelijk is maar flinke en onvoorspelbare fluctuaties vertoont. Dit brengt het risico mee dat bij de volgende evaluatie een jaar later kan blijken dat de populatie toch onder GRP is gezakt, doordat de vorige telling toevalligerwijs het werkelijke aantal ganzen overschatte of doordat bovengemiddeld veel vogels zijn gedood. Dat is te voorkomen door expliciet rekening te houden met onzekerheidsmarges rondom de juli-telling en de berekende jaarlijkse mortaliteit. Daartoe gebruiken we voor de actuele populatiegrootte niet het getelde aantal (N) maar een aantal dat voldoende zekerheid biedt dat de werkelijke populatie niet kleiner was (N_{min}). Net zo hanteren we voor de mortaliteit niet het gemiddelde (M_{gem}) zelf maar een aantal waarvan gegeven de historische variatie onwaarschijnlijk is dat het zal worden overschreden (M_{max}). Vervolgens trekken we die van elkaar af om een veilige minimumverwachting te krijgen van het aantal ganzen in het volgende broedseizoen. Deze zal alleen uitkomen in het zeer onwaarschijnlijke geval van een zware overschatting door de juli-telling en/of een veel groter dan normaal uitvallende onttrekking:

$$A_{min[t+1]} = N_{min[t]} - M_{max}$$

Een veilige waarde voor N_{min} kan worden afgeleid uit een waarschijnlijkheidsverdeling van het werkelijke aantal gegeven de telling. We schatten hiertoe de ondergrens van het interval waarbinnen 90% van die verdeling valt, uitgaande van een normale verdeling. De theoretische kans dat de werkelijke populatiegrootte nog kleiner was, is dan 5%. Op basis van de telrapportage door FBE NH (2020) is de standaardfout van de waarschijnlijkheidsverdeling voor het aantal Grauwe Ganzen geschat op ongeveer 7%. Omdat het 90%-interval van een normale verdeling valt tussen het gemiddelde plus of min 1.65 maal de standaardafwijking leidt dit tot een te hanteren minimum populatiegrootte van:

$$N_{min[t]} = N_{[t]} - 1.65 * 0.07 * N_{[t]}.$$

Analoog wordt M_{max} bepaald met behulp van de standaardafwijking van $M_{[t]}$ over de recente vijf jaar:

$$M_{max} = M_{gem} + 1.65 * SD(M_{[t-4]} \dots M_{[t]}).$$

De laatste stap in de procedure is het vergelijken van $A_{min[t+1]}$ met de GRP. Als $A_{min[t+1]}$ groter is dan de GRP is er ruimte om het vigerende beheer nog een jaar door te zetten, als $A_{min[t+1]}$ kleiner is, is dat niet het geval.

Tabel 3 vat de evaluatie samen voor Grauwe Gans op basis van de cijfers uit 2021. De juli-telling van 2021 leverde ruim 132.000 Grauwe Ganzen op. Bij een standaardfout van 7% geeft dat een N_{min} van ca.

117.000 vogels. Na aftrekken van de M_{\max} van 37.000 vogels geeft dat een verwacht minimumaantal van bijna 80.000 vogels in het volgende broedseizoen, nog ca. vier keer zo veel als de GRP van 17200 individuen. Er is dus nog voldoende ruimte om de recente onttrekkingsinspanning een jaar voort te zetten.

Tabel 3. Evaluatie van de ruimte voor beheer voor Grauwe ganzen in seizoen 2021-2022.

kengetallen		
provinciale GRP (individuen)	GRP	17200
actuele populatiegrootte geteld juli 2021	$N_{[t]}$	132437
90%-LowerCL van actuele populatiegrootte	$N_{\min[t]}$	117141
90%-UpperCL van mortaliteit in afgelopen jaren	M_{\max}	37328
ondergrens verwachte populatie volgend broedseizoen	$A_{\min[t+1]}$	79813
IS ER RUIMTE VOOR BEHEER: $A_{\min[t+1]} \geq GRP$?		JA

4.3. Toepassing voor Brandgans

Voor Brandgans is dezelfde systematiek toegepast, maar met kleine verschillen in details van de gebruikte cijfers (tabellen 4 en 5). Er is een gemiddelde juvenielenaandeel gehanteerd van 17%, gebaseerd op gegevens verzameld in Nederland (voornamelijk Deltagebied en Rivierengebied) in 2018-2020 (AEWA-EGMP 2021). De standaardfout voor de juli-tellingen is gesteld op 12% (FBE N-H 2020).

De situatie voor Brandgans verschilt vooral van die voor Grauwe Gans doordat de huidige aantallen Brandganzen niet ver boven de voorgestelde provinciale GRP liggen. Er is daardoor maar weinig ruimte voor verdere onttrekking, zeker niet in de recent gerealiseerde aantallen. Zelfs zonder de ingebouwde veiligheidsmarge zou de recent gebruikelijke jaarlijkse sterfte de populatie ruim onder GRP brengen. Het advies op basis van deze analyse is dus om in 2022 geen Brandganzen meer te onttrekken.

Tabel 4. Totale populatiegroottes van Brandgans in Noord-Holland uit de juli-tellingen in recente jaren en daaruit afgeleide grootheden gebruikt in de beoordeling van de 'ruimte voor onttrekking'.

grootheid		2016	2017	2018	2019	2020	2021	gem. 5 jr	
		t-5	t-4	t-3	t-2	t-1	t	M_{gem}	s.d.
totale aantal vogels geteld in Juli	$N_{[t]}$	10700	17200	15476	12960	13292	10469	13879	2569
reproductie: fractie eerstejaars	F	0.17	0.17	0.17	0.17	0.17	0.17	0.17	
totale aantal ≥ 1 jaar oude vogels	$A_{[t]}$	8881	14276	12845	10757	11032	8689	11520	2132
totale mortaliteit voorafgaande jaar	$M_{[t]}$		0	4355	4719	1928	4603	3121	2088
fractie mortaliteit voorafgaande jaar			0.00	0.20	0.25	0.09	0.30	0.17	0.12

Tabel 5. Evaluatie van de ruimte voor beheer voor Brandgans in seizoen 2021-2022.

kengetallen		
provinciale GRP (individuen)	GRP	8250
actuele populatiegrootte geteld juli 2021	$N_{[t]}$	10469
90%-LowerCL van actuele populatiegrootte	$N_{\min[t]}$	8396
90%-UpperCL van mortaliteit in afgelopen jaren	M_{\max}	6566
ondergrens verwachte populatie volgend broedseizoen	$A_{\min[t+1]}$	1830
IS ER RUIMTE VOOR BEHEER: $A_{\min[t+1]} \geq GRP$?		NEE

4.4. Discussie

De hierboven geschetste aanpak maakt geen onderscheid tussen mortaliteit door ‘natuurlijke’ oorzaken en door menselijk handelen (afschot, vangst). Hiervoor is gekozen omdat dit onderscheid de rekensystematiek ingewikkelder zou maken en extra onzekerheid meebrengt over de schatting van beide componenten. Ook is niet goed duidelijk of de sterfte door onttrekking additief is of (gedeeltelijk) wordt gecompenseerd door een verlaging van de natuurlijke sterfte. Een andere onzekerheid is de momenteel optredende vogelgriep, die juist Brandganzen betreft en vermoedelijk leidt tot verhoogde sterfte. Door te werken met de ‘totale mortaliteit’ is er ook voldoende waarborg op een gunstige referentie. Een voordeel is daarbij dat ook fluctuaties in niet direct door menselijk handelen veroorzaakte sterfte doorwerken in de beslissing over de voortzetting van het beheer. Denk bijvoorbeeld aan een vogelgriep-uitbraak of een zeer strenge winter.

De hier geschetste aanpak leent zich op meerdere punten voor verbetering:

1. Gebruik van jaarspecifieke in het veld bepaalde juvenielenpercentages in plaats van een vaste aanname voor F. Hiermee is de jaarlijkse sterfte aanzienlijk beter te schatten dan op basis van een gemiddelde aanname. Hiervoor zal jaarlijks na afloop van het broedseizoen een representatieve steekproef moeten worden verzameld van tellingen waarbij de jongen uit het afgelopen broedseizoen worden onderscheiden van de oudere vogels, met een goede ruimtelijke spreiding over de provincie. Vanwege de hiervoor benodigde tijd en kennis van de leeftijdskenmerken zijn deze leeftijdstellingen niet te combineren met de uitvoering van de juli-tellingen. Ze kunnen het beste worden gedaan door professionele waarnemers. Dit zal jaarlijks enkele velddagen vergen.
2. Een betere inschatting van de onzekerheid rondom de juli-tellingen. Deze is nu gebaseerd op berekeningen (met TRIM) op basis van de aantallen per telgebied, vooral omdat dit een nu beschikbare maat voor de onzekerheid vormde. Terwijl deze aanpak uitgaat van een symmetrische waarschijnlijkheidsverdeling rondom het getelde aantal verondersteld, zal in de praktijk allicht eerder sprake zijn van een onder- dan een overschatting van het werkelijke aantal. Als hierover gegevens beschikbaar komen (bijvoorbeeld uit kort na elkaar herhaalde tellingen in dezelfde gebieden) kan de wijze van bepaling van N_{\min} worden verfijnd.
3. Op termijn kunnen bij voldoende vertrouwen in de geregistreerde afschotcijfers deze wellicht worden gebruikt voor tussentijdse evaluaties van de ruimte voor beheer. Dit zou dan mogelijkheden bieden om onttrekking gedurende een deel van het jaar toe te staan als de beheerruimte nog niet is opgebruikt, maar dit wel in zicht komt. Bijkomende onzekerheid bij deze benadering is nog, dat vooralsnog onbekend is of afschot in de wintermaanden eigen broedvogels betreft, of winter- en trekvogels.

Bij het bovenstaande geldt in het algemeen dat hoe nauwkeuriger de gebruikte cijfers zijn, hoe groter de resulterende ruimte voor beheer (door kleinere onzekerheidsmarges). Dat kan een stimulans vormen om de gegevensverzameling verder te verbeteren.

De geschetste aanpak leent zich ook om op termijn vorm te geven in een geïntegreerd populatiemodel. Daarmee kan een meer samenhangend beeld worden verkregen van de informatie en de onzekerheden in de gegevens (zoals de grootte van toevallige fouten in de juli-tellingen). In AEWA-verband worden dergelijke modellen nu al toegepast op de schaal van de gehele flyway-populaties of sub-populaties (management-units) van enkele ganzensoorten. Voor de Brandgans zijn dergelijke modellen in een vergevorderd stadium, voor de Grauwe Gans nog maar aan het begin van de ontwikkeling. Met aanpassingen zijn dergelijke modellen wellicht geschikt te maken voor gebruik in de aansturing op provincie-niveau. De provincies zouden gezamenlijk stappen kunnen zetten in deze richting.

Literatuur

AEWA EUROPEAN GOOSE MANAGEMENT PLATFORM 2020a. Defining favourable reference values for the NW/SW European population of the Greylag Goose.

https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/information_documents/aewa_egm_iwg_inf_6_10_defining_FRVs_for_GG.pdf

AEWA EUROPEAN GOOSE MANAGEMENT PLATFORM 2020b. Defining favourable reference values for the population of the Barnacle Goose (*Branta leuopsis*).

https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/information_documents/aewa_egm_iwg_inf_6_11_FRVs_BG.pdf

AEWA EUROPEAN GOOSE MANAGEMENT PLATFORM 2021. Egmp population status and assessment report 2021. AEWa Doc. AEWa/EGMIWG/6.6/Rev.4.

https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/egm_iwg_6_6_rev.4_population_status_report.pdf

BUIJ, R., & KOFFIJBERG, K. 2019. *Ganzen en ganzenschade in Nederland: Overzicht van kennis en kennishiaten voor effectief beleid*. (Wageningen Environmental Research rapport; No. 2965), (Sovon-rapport; No. 2019/67). Wageningen Environmental Research. <https://doi.org/10.18174/504998>

FBE NOORD-HOLLAND, 2020. Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024. Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland, Haarlem.

FBE NOORD-HOLLAND 2021. Telrapportage standganzen 2020. Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland, Haarlem.

FOPPEN R., VAN ROOMEN M., VAN DEN BREMER L. & NOORDHUIS R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

FOPPEN R. & KOFFIJBERG K. 2020. Notitie advies "Favourable Reference Values" voor Grauwe Ganzen in Nederland. Notitie 2020-92, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

JENSEN, G.H., MADSEN, J., NAGY, S., LEWIS M. (COMPILERS) 2018. *AEWA International Single Species Management Plan for the Barnacle Goose (*Branta leucopsis*) - Russia/Germany & Netherlands population, East Greenland/Scotland & Ireland population, Svalbard/South-west Scotland population*. AEWa Technical Series No. 70. Bonn, Germany.

VAN DER JEUGD H.P. & KWAK A. 2015. Effecten van beheersjacht op de brandganspopulatie in het noordelijk Deltagebied. Vogeltrekstation rapport 2013-04. Vogeltrekstation, Wageningen.

JOHNSON F.A. & KOFFIJBERG K. 2021. Biased monitoring data and an info-gap model for regulating the offtake of greylag geese in Europe. *Wildlife Biology* 2021: 00803, doi: 10.2981/wlb.00803.

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit. 2006. Natura 2000 Doelendocument.

<https://www.natura2000.nl/sites/default/files/Bibliotheek/Doelen/Natura%202000%20doelendocument%20%28LNV%2C%202006%29.pdf>

NAGY S., H. HELDBJERG, G. HØJ JENSEN, F. JOHNSON, J. MADSEN, E. MEYERS & S. DERELIEV 2021. Adaptive Flyway Management Programme for the Russia / Germany & Netherlands Population of the Barnacle Goose *Branta leucopsis*. https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/aewa_egm_iwg_6_14_BG_Russia_pop_AFMP.pdf

POWOLNY, T., JENSEN, G.H., NAGY, S., CZAJKOWSKI, A., FOX, A.D., LEWIS, M., MADSEN, J. (COMPILERS) 2018. *AEWA International Single Species Management Plan for the Greylag Goose (*Anser anser*) - Northwest/Southwest European population*. AEWa Technical Series No. 71. Bonn, Germany.

VAN ROOMEN M., KOFFIJBERG K. & FOPPEN R. 2020. Notitie advies "Favourable Reference Values" voor Brandganzen in Nederland. Notitie 2020-93, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

SCHEKKERMAN H. 2012. Aantalsschattingen van broedende ganzen in Nederland: een evaluatie en kwantificering van de onzekerheidsmarges. Sovon-rapport 2012/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

SCHEKKERMAN H., VAN DEN BREMER L., KOFFIJBERG K. & STAHL J. 2018. Evaluatie van het Ganzenbeheerplan 2015-2020 Noord-Holland. Sovon-rapport 2018/65. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2018. Vogelatlas van Nederland. Sovon Vogelonderzoek Nederland / Kosmos, Nijmegen/Utrecht/Antwerpen.

VAN TURNHOUT C., B. VOSLAMBER, F. WILLEMS & G. VAN HOUWELINGEN. 2003. Trekgedrag en overleving van Grauwe Ganzen *Anser anser* in de Ooijpolder. *Limosa* 76 (2003): 117-122.

VOGEL R.L., BOUWMA I., KOESE B., KRANENBARG J., LA HAYE M., ODÉ B., SIERDSEMA H., SPARRIUS L., VERBURG P. & ZOLLINGER R. 2013. Het belang van Nederland buiten de Ecologische Hoofdstructuur voor soorten van de Vogelrichtlijn en van bijlage V van de Habitatrictlijn. Sovon-rapport 2013/15. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage I: Afkortingen en begrippen

afkorting/begrip	omschrijving
AEWA	<i>Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds</i> ; een internationale overeenkomst (1995) voortvloeiend uit de Bonn-conventie, met als doel het behouden of herstellen van een gunstige staat van instandhouding van watervogels die tussen Afrika en Europa trekken (zie www.unep-aewa.org).
EGMP	European Goose Management Platform; groep die werkt aan internationale afstemming van ganzenbeheer in Europa, onder AEWA.
FBE	Faunabeheereenheid
FBP	Faunabeheerplan
FRS	Fauna Registratie Systeem; computersysteem waarin gegevens over afschot, vangsten en verjaagacties worden geregistreerd door de uitvoerders.
GRW	Gunstige referentiewaarde
GRP	Gunstige referentiepopulatie, de GRW voor populatiegrootte
OD	Omgevingsdienst (Noord-Holland-Noord); organisatie gemandateerd door de Provincie Noord-Holland voor ontheffingverlening en handhaving van natuurbeleid en -wetgeving
Svl	Staat van Instandhouding
standganzen	ganzen behorende tot soorten of populaties die in een lokaal gebied (zoals provincie N-H) broeden en hier (grotendeels) gedurende (vrijwel) het hele jaar aanwezig zijn.
trekganzen	ganzen behorende tot soorten of populaties die niet in Noord-Holland of Nederland broeden maar hier voorkomen als overwintelaars en/of doortrekkers.
Wnb	Wet Natuurbescherming

Noot koppelafschot in foerageer- /rustgebieden

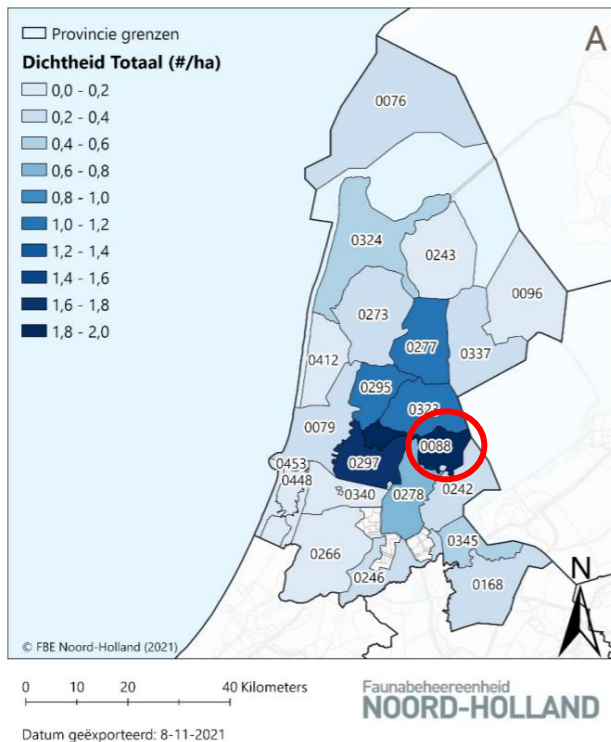
Koppelafschot is expliciet gericht op ganzen die zich opmaken tot broeden, waarmee wordt uitgesloten dat overwinterende trek ganzen worden geschoten. In de periode begin februari en maart vormen stand ganzen deze koppels. Afschot van koppelvormende ganzen leidt zowel tot populatiereductie als tot reductie van de aanwas. Het geschoten koppel brengt immers geen jongen groot. Door met name broedparen (koppelvormers) te verwijderen, kan een populatie in omvang relatief snel afnemen. Door in februari, maart en april koppelafschot/ voorjaarsafschot uit te voeren wordt voorkomen dat vanuit de broedplaatsen een nieuwe aanwas stand ganzen groot wordt. Daarmee wordt het totale aantal te doden dieren in de opvolgende jaren beperkt en wordt de graasdruk gedurende de zomermaanden direct verlaagd.

Polder Zeevang

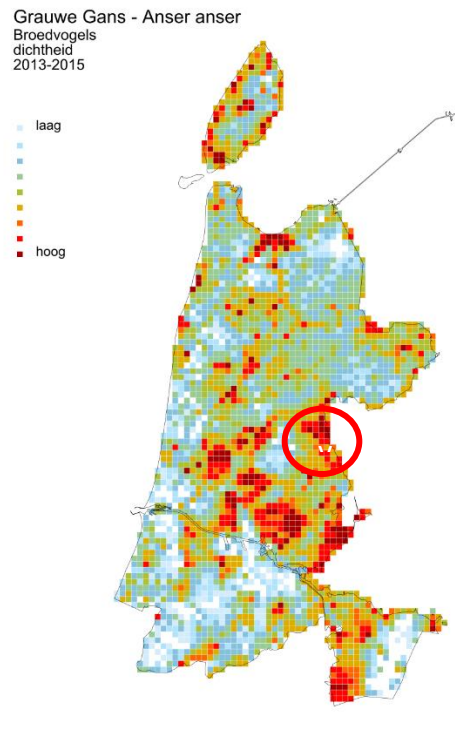
De Polder Zeevang is een kenmerkend open veenweidegebied met overwegend grasland op veengrond met veel open water. Dit veengebied heeft een kenmerkende verkaveling in lange stroken gescheiden door smalle sloten. Dit maakt de polder ideaal leefgebied voor herbivoren watervogels waaronder ganzen. Polder Zeevang is uniek doordat het naast een instandhoudingsdoelstelling voor trek ganzen vanuit zijn Natura 2000 status ook grotendeels een provinciale bescherming kent als aangewezen foerageer- en rustgebied voor trek ganzen. Hierdoor worden de in de polder aanwezige trek ganzen dubbel beschermd.

Deze bescherming heeft ook een positief effect op de aanwezige stand ganzen populatie in de Polder. Polder Zeevang heeft met c.a. 183 ganzen per 100 ha de hoogste dichtheid stand ganzen van Noord-Holland (**Figuur 1** rode cirkel). Dit is terug te zien in de schadecijfers van de Polder. Met ruim €1.233.536 euro ganzen schade op 1813 ha polder is nergens in Nederland de schade zo hoog als in Polder Zeevang (gem. €68.000 euro per 100 ha). Deze schade wordt 100% vergoed vanuit de regelingen voor ganzen foerageer-rustgebieden en Natura 2000-gebieden. Hoewel polder Zeevang niet als broedgebied is aangewezen voor ganzen kent de polder wel jaarlijks c.a. 266 gerapporteerde broedende ganzen (**Tabel 1**). Dit maakt de Polder in vergelijking met de rest van de Provincie in Noord-Holland een broedgebied met een hoog aantal broedende stand ganzen (**Figuur 2**). Dit is in lijn met de ecologie van ganzen waaruit blijkt dat met name waterrijke natuurgebieden functioneren als belangrijke broedgebieden.

Het faunabeheerplan 2021-2024 heeft als doel zo min mogelijk ganzen te doden om de doelstellingen te bereiken (FBP paragraaf 9.1 pg. 72). Om dit te realiseren wordt het bestaande populatiebeheer in het vroege voorjaar uitgebreid met gecoördineerd beheer (FBP paragraaf 9.4 pagina 75). Vanuit gecoördineerd beheer worden in het vroege voorjaar jagers vanuit de WBE's gestimuleerd tot uitvoering en regionale beheerteams ingezet om in natuurgebieden koppelvormende ganzen te reduceren. Hiervoor heeft de FBE Noord-Holland, voor alle belangrijke broedgebieden gelegen in Natura 2000 gebieden, een passende beoordeling laten opstellen om te toetsen of koppelvormende ganzen in deze gebieden beheert kunnen worden zonder dat de aanwezige natuurwaarden significant worden verstoord. Voor polder Zeevang zijn er twee passende beoordelingen opgesteld, één voor uitvoering door jagers vanuit de lokale WBE en één voor uitvoering door het gecoördineerde beheerteam. Beiden passende beoordeling hebben aanvullende beperkingen voor de uitvoering van ganzenbeheer waardoor op voorhand wordt geconcludeerd dat de afschot niet leidt tot een significante verstoring van instandhoudingsdoelstelling (N. de Nijs en R. van Dijk 2021⁵; J.B. Latour, A.D. Rippen 2020⁶). Hiermee wordt de rust voor de aanwezige trek ganzen in polder Zeevang ondanks de beperkte afschot mogelijkheden ten alle tijden gewaarborgd.

Figuur 1: Verspreidingskaart van de totaal aantal ganzen (A) tijdens de juli-telling van 2021. De dichtheden zijn bepaald aan de hand van de totale aantallen per WBE, gedeeld door de oppervlakte van betreffende WBE. Bron: herdrukt uit FBE Noord-Holland (2021). Telrapportage standganzen, pagina 12.

Figuur 2: Verspreidingskaart van totaal aantal broedende grauwe ganzen. Bron: Vogelatlas van de Nederland 2018

Tabel 1: Totaal aantal waargenomen broedparen en nesten van ganzen (grauwe gans, grote/kleine Canadese gans en brandgans) in de recente vijf jaar in de Polder Zeevang. (Bron: NDFP)

Jaar	Aantal broedparen/nesten
2017	216
2018	268
2019	354
2020	293
2021	195

Samenvatting effectenbeoordeling instandhoudingsdoelstelling trekkende ganzen.

De ganzenbeheermaatregelen uitgevoerd in polder Zeevang zijn gericht op koppelvormende/broedpaar vormende ganzen. Hierbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen standganzen en trekganzen. Voor de trekganzen (brandgans/ kolgans en grauwe ganzen), nog aanwezig in het voorjaar, geldt dat significante verstoring door het afschot is uitgesloten, omdat er door tweedeling en of compartimentering voldoende uitwijkmogelijkheden zullen zijn als foerageer- en rustplaats. De verstoring door uitvoerders vanuit het gecoördineerd beheer is beperkt tot maximaal 30 schoten en dus 30 verstoringsmomenten per dag gedurende maximaal 2 dagen per week voor één gedeelte van Polder Zeevang. Hierbij is de Polder in twee delen gedeeld waardoor er gedurende uitvoering altijd 50% van de polder rust is. Uitvoering door jagers vanuit de WBE is beperkt door compartimentering. Door de compartimentering is in tweederde van het gebied altijd in rust. Grauwe, kol- en brandganzen zijn namelijk weinig plaatsgebonden, waardoor met bovenstaande voorschriften altijd voldoende alternatieve foerageer- of rustlocaties aanwezig zijn.

Verstoring (jacht) van watervogels leidt daarnaast veelal slechts tot een lokale herverdeling van vogels, terwijl deze na verstoring tamelijk gauw binnen enkele dagen weer terugkeren (Dinges et al., 2015¹; Dooley et al.², 2010; Madsen, 1998a³). Gezien de beperkte frequentie, duur, compartimentering, zonering en locatie, zal verstoring niet leiden tot een verminderde draagkracht van het gebied voor een gegeven aantal trekkende ganzen. Als gevolg van het verminderen van het aantal standganzen door de beoogde maatregelen gedurende de maanden februari tot en met april, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van ganzen als winter- en trekgest op voorhand met zekerheid uitgesloten.

Artikel 10 lid 1 Foerageer- en rustgebieden

Bovenstaande toont aan dat het afschot in het voorjaar geen significant negatief effect heeft op de overwinterende populatie in Polder Zeevang. Hiermee is voldaan aan artikel 10 lid 1 van de beleidsregels van GS van de provincie Noord-Holland⁴.

¹ Dinges, A. J., Webb, E. B., & Vrtiska, M. P. (2015). Effects of the light goose conservation order on non-target waterfowl distribution during spring migration. *Wildlife biology*, 21, 88-97.

² Dooley, J. L., Sanders, T. A., & Doherty, P. F. J. (2010). Mallard response to experimental walk-in and shooting disturbance. *The journal of wildlife management*, 74.

³ Madsen, J. (1998a). Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. I. Baseline assessment of disturbance effects of recreational activities. *Journal of Applied Ecology*, 35, 386-397.

⁴ Beleidsregel van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland van 6 september 2016 houdende regels omtrent natuur (Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland).

⁵ N. de Nijs & R. van Dijk (2021). Passende beoordeling gecoördineerd beheer ganzen Polder Zeevang. Sweco

⁶ J.B. Latour, A.D. Rippen (2020). Passende beoordeling faunabeheer N2000-gebieden Noord-Holland. Zeevang geactualiseerd. A&W-rapport 3360 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden